This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 954,527

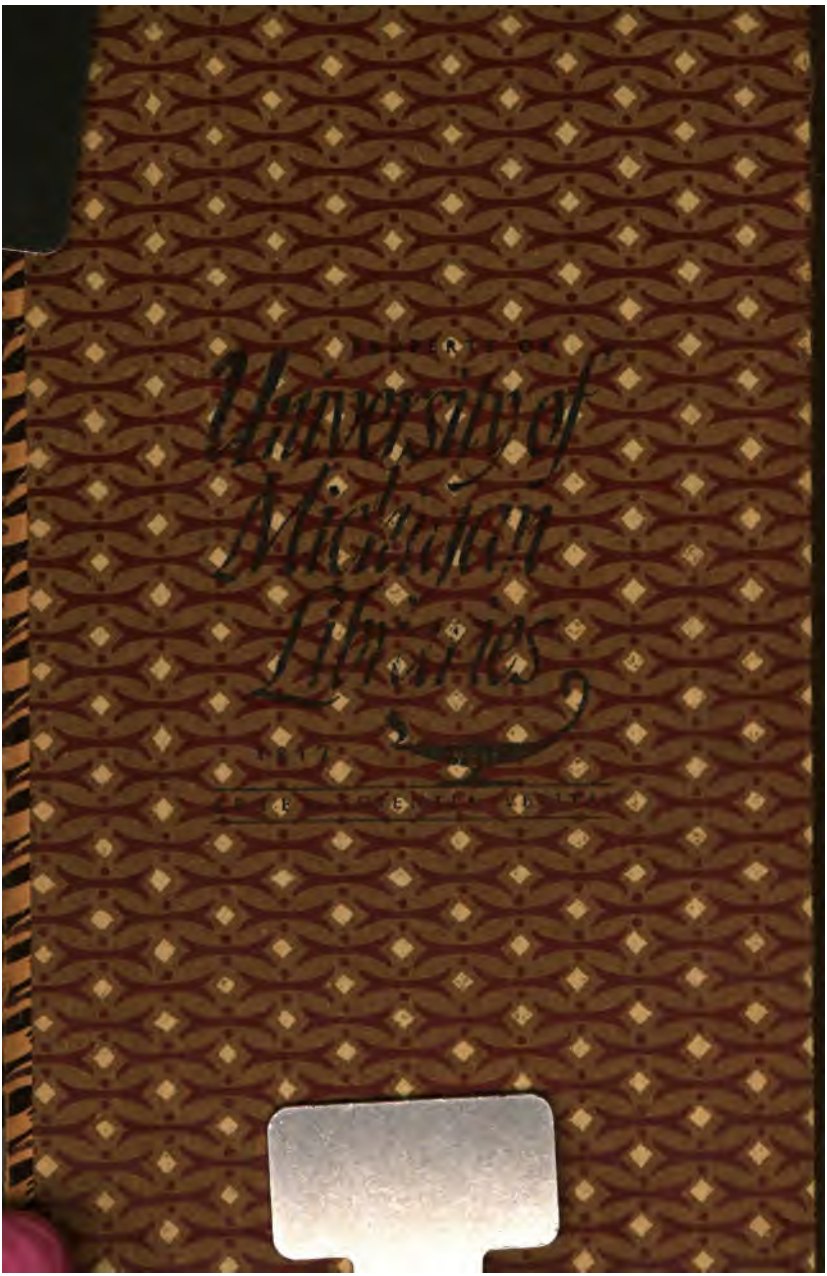
University of Michigan Libraries

c. 40

SPISY

JULIA ZEYERA

XXIII.

DRAMATICKÁ DÍLA

I.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI »UNIE«
1905.

JULIUS ZEYER

DRAMATICKÁ DÍLA

I.

DOŇA SANCA
TŘI KOMEDIE
LEGENDA Z ERINU

DRUHÉ VYDÁNÍ.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI »UNIE«
1905.

891.865
Z63
1914
v. 23

(1905.).
PRVNÍ TISÍC.

Tiskem »Unie« v Praze.

DOŇA SANČA.

TRAGEDIE O ČTYŘECH JEDNÁNÍCH.

J. V. SLÁDKOVI.

Připisuji Ti, příteli, tuto tragedii (jejíž podstatný rys jsem v jedné z povídek starého Bandella nalezl) z dvou příčin. Předně proto, že mě tak bratrsky miluješ, a pak proto, že vím, že práce moje bude Tebou vlídně a vřele přivítána. Neskrýval jsi se nikdy se svými sympathiemi pro moje dramata, ač Tě ta okolnost v očích většiny našeho obecenstva a naší kritiky trochu kompromituje. Hájil jsi v loni se zápalem docela i „Libušin hněv", a řeklo se Ti za to, že si směšně počínáš. Vezmi si z toho naučení a ponech mě příště mému osudu. Víš, že mám silné nervy.

Ostatně jsem člověk ztracený, proto že jsem zatvrzelý. Uvidíš to, až přečteš „Doňu Sanču". Jsem pořáde ještě tím zpátečníkem, kterému se nedostává smyslu pro hodinářská ta kolečka pana Sarceye, u nás tak slavná

1*

a hlučně akklamovaná. Mám stále ještě za to, že dráma především jest básní, že má zaznít sálem a doznít jako akkord lyry, buď mohutný, buď dojímavý, nebo třeba rozjařující, pak ale ať je prosycen tím „azurem a kaprisem", v nichž dle slov Saint-Victora Aristophanovi „Ptáci" se vznášejí.

Že dráma je přede vším, ba výhradně básní, to cítil jsem neurčitě již co hoch, když jsem Schillera a Kleista, Göthe a Racina nejen četl, ale v pravdě ve výtvorech jejich žil, toho přesvědčení nabýval jsem více a pevněji co jinoch a muž, když se přede mnou nesmírné světy otvíraly, v kterých Aischyl a Shakespeare, Sophokles a Calderon, Corneille a Alfieri trůní, a přesvědčení to sneslo se docela s olympické jejich výše dolů ke mně co vise, když jsem jednou v Athénách, v nezapomenutelné, bílé, měsíční noci pod Akropolí ve zříceninách divadla Bakcha seděl, s mramorovým, nadsvětsky krásným zjevem Parthenonu před očima, s azurem attické noci nad hlavou, a s nevýslovným nadšením hluboko v třesoucím se srdci. —

Vím dobře, v jakém poměru mé aspirace k tomu stojí, co dovedu. Vyznačuji zde pouze své stanovisko a nehájím svoje vlohy.

Na jevišti bych „Doňu Sanču" sice velmi rád viděl, ale bohužel, nemáme jeviště. To, co se dnes Národním divadlem nazývá, má pro českou dramatickou literaturu jen

malý význam, a nepokusil bych se ostatně už z té příčiny o to, aby se „Doňa Sanča“ tam hrála, proto že bych to pod svou důstojností považoval, choditi tam, kde jsem úplně ignorován. Nezbývá než navzájem ignorovat. — Nemám tedy, příteli, žádné přítomnosti, a Ty chtěl's mě proto asi lepší budoucností těšiti, když jsi, háje „Lib. hněv“, mi „slavné vzkříšení“ prorokoval. Ubohý příteli! Za to dostalo se Ti malého úšklebku, který ostatně ani Tebe, ani mě nerozhněval. Nač mě ale těšit? Víš, že toho třeba není, neboť víš, že vedle těch mnohých chyb a slabostí, které mám, se přece jednou dobrou schopností vykazati mohu, onou úplné resignace.

Tvůj

J. Z.

Ve Vodňanech, v červenci 1888.

OSOBY.

Don Alvar de Altamíra, králův náměstek v Kordově.
Don Pelayo de Irote.
Don Gomez de Mena.
Perez Roca, náměstkův tajemník.
Tirso, sluha dona Pelaya.
Doña Sanča de Saldaña, žena dona Alvara.
Doña Blanka, infanta.
Mercedes, v službě infanty.

Hosté u dvora Alvara, služebnictvo, stráže, pážata.

Děj na zámku dona Alvara blízko Kordovy,
ve 14. století.

JEDNÁNÍ I.

Gothická síň na zámku dona Alvara v okolí Kordovy. Z jedné strany síně je vidět do zahrad, kam několik schodů dolů vede, na druhé straně otevřené dvéře do síně taneční, odkud je tlumenou hudbu slyšet. Maškary přecházejí chvilkami z taneční síně do zahrady a naopak. V popředí stranou výklenek s velikým, malovaným oknem, u kterého stojí sedadlo s baldachynem, zdobeným znakem doni Sančy. Don Gomez de Mena a Perez Roca přicházejí ze zahrady. Sál je nyní prázden.

Perez. Nyní síň je prázdna, pane,
klidně můžeme zde mluvit,
nevyruší nikdo nás.
Přišel jste pln tajemnosti:
nesmí posud don Alvar
vědět, že jste přišel, pane?

Gomez. Příliš brzy se to doví,
pokazím mu veselost.

Perez. Žertujete?

Gomez. Není času,
věru, k žertům v této noci.
Přišel jsem co posel v zámek,
hostem nejsem, příteli.

Perez. V Kastilii, pravda, pane,
doba není k veselostem,
zuří svár, ach, mezi bratry,
vražda denně slaví hody.
Nemyslete, done Gomez,
v zámku zde že vždy tak hlučno,
výjimkou jest dnešní ples
Slaví po druhé dnes pán můj
výroční den svého sňatku.

Gomez. Starý přítel Altamíra
lásce pozdě složil hold.
Jara bílý květ to nebyl,
co mu svítil na temeni,
v komnatu když kráčel snubní,
ale zimy první sníh.
Věrným jste vy jeho sluhou,
věrným jsem já druhem jeho,
rcete tedy upřímně mi,
šťasten zdali Altamíra.
Neviděli jsme se dávno,
ženu jeho ani neznám.
Nuže, mluvte.

Perez. Co mám říci?

Gomez. Manželství zda jest to šťastné.

Perez. Překrásná jest doña Sanča —
mladá je, a pán můj starý.

Gomez. Dosti jste mi napověděl,
krátkým slovem dosti řek.

Perez. Nehledejte v slovech více,
říci než jsem jimi chtěl.
Doña Sanča de Saldaña

ctnostna jest a příliš hrdou,
aby klesnout mohla kdys.
Ale smutna jako ptáče
v kleci, věší krásnou hlavu
velmi často bez příčiny,
tímto oknem hledí celé
hodiny, a zdává se mi,
jak by sílu měřit chtěla
křídel, zda by přes Sierru
donesla ji do Avily
v rodný otců jejích hrad.
Maně jsem už myslil, pane,
v onu dál že duše létá,
aby našla drahý obraz,
který zanechala tam
tenkrát, když ji otec snoubil
s mocným pánem z Altamíry,
neptaje se citů dívky,

Gomez. Myslíte, že don Alvar
stejně hádá?

Perez. Ne, seňore.
Klidným je a slepým trochu,
nevidí tu její bledost,
zraky žhoucí, plny touhy
bloudící ve prázdném vzduchu.
Klame rád se častou její
náhlou, divou veselostí,
smutek její nevidí.
Šťasten dělí mezi ženu
srdce své a mezi syna —
totiž synem nazývá jej
z pouhé lásky. Don Pelayo

sestry jeho synem jest.
Schudlý šlechtic de Irote
unesl tu sestru kdysi,
zhynul v boji —

Gomez. Ona svadla
žalem jako lilie.
Zatvrzele zavřel dvéře
Altamíra vlastní sestře —

Perez. Osiřelé ale děcko
přijal pak, když zemřela,
lásku všechnu, kterou někdy
odepřel jí, plnou měrou
dítěti vždy uštědřil.

Gomez. Nevděkem kéž nesplácí mu
jako králi donu Pedru
sestra jeho doňa Blanka,
kterou ušetřil, když v krvi
utonuli její bratři,
jeho hněvem souzeni.

Perez. Nerozumím! Doňa Blanka
nevděkem že splacuje?
Nebude, ach, nikdy konce
sporů krále s levobočky
jeho otce? Mluvte, prosím,
mluvte, co se stalo znovu?
Nešťastná Kastilie!

Gomez. Unikla mu doňa Blanka
z Carmony, kde zasnoubiti
s vasalem ji mocným chtěl.
Její bratr, don Enryke
v Toledě co král už vládne,

není pochybnost, že prchla
k němu v zpouře. Zasnoubiti
hodlá prý ji don Enryke
francouzskému knížeti,
který pomoc jemu dává
proti králi.

Perez. Velký bože!
kdy se vrátí sladký mír?

Gomez. Hledám proto Altamíru,
nesu psaní svého krále.
Nemožno, by doña Blanka
byla cíle došla již.
V horách zde se někde skrývá
posud snad . . . Však nyní veďte
přímo mě k donu Alvaru.
Vězte, král že jest v Kordově.
Tajně ze Sevilly přijel,
zajisté zve Altamíru
na poradu před svou tvář.

Perez. Povedu vás, pane, pojďte. (Odejdou.)

Přichází za chvíli Tirso z tanečního sálu a Mercedes ze zahrady. Oba, maskováni, přicházejí zároveň, ohlížejí se opatrně a spatřivše druh druha, zastaví se.

Tirso. Proklatě! Zas ze zahrady
někdo sem se ubírá!
Myslil jsem, že pánu svému
znamení už mohu dát!
Hleďme, kdo ta dotíravá
kráska as. Snad povede se
odstranit ji . . . Ach, seňoro . . .

Mercedes. Věru, k zlosti je ten člověk!
Ďábel sám jej přived sem.
Znamení už dát jsem chtěla
paní své, že síň jest prázdná . . .
Ale což! Snad povede se
odsud vzdáliti jej . . . Pane . . .

Tirso. Rajský zjeve, jak mě vábíš,
zrodila tě vůně zahrad?
Maska tvoje závistivá
marně černost předstírá,
sázím se, že čelo tvoje
zahanbuje alabastr —

Mercedes (stranou).
Jaký hlas to, můj ty Bože! . . .
(Nahlas) Znáte lichotiti, pane,
nevěřím však, vězte, mužům,
zkušenosti trpké mám.

Tirso. Jaké zvuky, svatý Jago,
po dlouhé zas slyším době!
Mercedes a žádná jiná
tolik stříbra v hrdle má (sejme masku).

Mercedes. Uhodla jsem! Ty's to, Tirso!
Chraň mě svatý Dominik! (Sejme masku.)

Tirso. Mercedes! Již po dvě léta
marně po světě tě hledám,
posléz splněna má touha!
Před oltářem matky boží
vděčně svíci rozžehnu
v Toledě ve hlavním chrámě.

Mercedes. Svíce dvě zas já rozsvítím
v Seville, až tam zas přijdu,

neboť vidím, že tvé srdce
v kajicnosti nad svým hříchem
trpce asi pykalo.
Žárliv byl jsi! Ach, můj Tirso,
vzpomínati ani nesmím
křivdy, kterou jsi mi činil,
nemohla bych odpouštěti.

Tirso. Tedy, drahá, odpouštíš?

Mercedes. Mohla bych tak tvrdou býti,
odepřít hned při shledání
svému Tirsu sladký smír?

Tirso. Polibkem jej zpečetiti
slušelo by tomu smíru . . .
Nuže, drahá . . . Nevidí nás
v této síni živá duše . . .

Mercedes. Myslíš, že to spečetění
smíru našeho tak nutné? . . .
Nuže, buďsi . . .

Tirso (líbá ji). Svatý Jago,
nejkrásnější je to chvíle
mého žití . . . Avšak, poslyš,
jakým způsobem jsi přišla
v zámek ten a jako dáma
oblečena v samý hedbáv . . .
Ďáble, v tom přec něco vězí!

Mercedes. Oděn sám jsi jako hrabě,
koho hledáš v těchto síních?

Tirso. Nevymkneš se těmi slovy,
odpověz, kdo je ten padouch,
který tak tě odívá?

Mercedes. Vyhojen zé žárlivosti,
Tirso, tak jsi? Nebohá, ach,
věřila jsem tomu klamu!

Tirso. Odpověď chci bez meškání!

Mercedes. Nedám žádnou, rozejdem se!

Tirso. Vrať mi dřív můj polibek!

Mercedes. Vezmi si jej!

Tirso. Nuže, sem s ním!

(Políbí ji a drží v objetí.)

Sladký je . . . ach, proč, Mercedes,
nechceš vše mi vysvětlit?
Nežárlím už, ale řekni
poněkud mi, prosím tebe,
jak jsi přišla v tento zámek.

Mercedes. Prosícího neslyším.
Nuže, sloužím velké dámě,
kterou nutí okolnosti
skrývati se. Její jméno
ode mne se nedoviš.
Andělem jest světlým duší,
krásou těla bohyní.
Nešťastna je, ne, jest šťastna,
neboť láska blaží ji.
V hlubém lese při svítání
růžového rána jednou
zjevil krásný se jí rytíř,
ze skrytu když svého vyšla.
Duši její trhl k sobě
jediným jen pohledem!
Blahem nebedajné lásky

spíti jsou, a před oltářem
spojit má je dnešní noci
ještě kněz, zde v tomto zámku.
Hlučná radost toho plesu,
která otevírá brány
bez rozdílu všeljakého
každému, kdo vstoupit chce,
schůzi dává bezpečnosti,
kterou maska zvyšuje.
Sejdou zde se, v této síni,
znamení dát mohu paní,
vstoupiti že vhodno teď.

Tirso. Znamením zas svému pánu
naznačit mám, sál že prázden.
Don Pelayo de Irote
velitel můj jmenuje se.

Mercedes. Ženichem jest pak mé dámy!

Tirso. Novina to pro mě, věru!

Mercedes. Znamení až dám své paní,
odkvapím na konec zahrad,
severní kde malá brána.

Tirso. Právě tam mám pána čekat!

Mercedes. Rychle tedy vykonejme
povinnost —

Tirso. A unikneme
na konec pak zahrady!

(Spěchají v strany, odkud byli vstoupili. Ze zahrady přichází doña Blanka, ze sálu don Pelayo, oba maskováni. Jakmile se objevují, odkvapí Tirso a Mercedes do zahrady.)

Don Pelayo (sejme masku.)
Sladké ty mé duše světlo,
královno ty mého žití,
skrýváš se za touto larvou?
Odhoď ji a dej mi zříti
v líce, na něž jasno slétlo
jitra máje . . . Noci barvou
růži kdo by clonit směl?
Odhoď tedy temnou masku,
jistotu bych plnou měl!

Blanka. Věštnější bych měla lásku
přáti tobě než je tvoje,
za svědky jež oči volá!
Láska má, i kdyby v zdroje
potopil's se noci samé,
na dně jich by uhodla tě.

Pelayo. Slovům tvým má touha zdolá:
ač ty hvězdy, které zlatě
z hloubi svítí tvého zraku,
hlasu též ty čáry známé,
hlásají tvou sladkou bytost —
přece prosím: masku sejmi,
smutno, když je slunce v mraku.
Pookřát svou krásou dej mi!

Blanka. Nežádej tak, neboť lítost
zajisté má tvář teď budí,
zbledla, zhasla její zář,
všecka krev se k srdci hnala
při pohledu na tvou tvář!
Čekej, až se opět vrátí
z toho zdroje, květ až vtkala

v bělost líc . . . Však srdce vzal jsi
také již! . . . Zde prázdno v hrudi!
Nazpět chtěj mi srdce dáti!

Pelayo. Vrátím je, vezmeš-li moje
v svatyni též nitra svého,
samo nechce déle žít!

Blanka. Ó, tak mnohem více dal jsi,
než jsi vzal! Co za odvetu
chtěl bys mít?

Pelayo. By bledost tvoje
zmizela, dej mému retu
plamenem se dotknout tvého! (Políbí ji.)

Blanka. Milost! Žhneš! Ó, drahý muži,
hleď, jak nach mě studu koupá!

(Demaskuje se.)

Pelayo. Nebeskou tak kveteš růží,
znovu že mé rty — (chce ji opět políbiti.)

Blanka. Ne!

Pelayo. Skoupá!
Aspoň slovem ulev tísni!
Miluješ mě? O čem sní
hvězdná duše tvoje, drahá?

Blanka. Ó hádance lásky blaha!
Jest mi, jak v té staré písni,
kterou znáš a která zní:
„Ani s tebou, ni bez tebe
zhojen klid můj zkalený!
Zmírám láskou, když tě vidím,
touhou, jsi-li vzdálený!“

Pelayo. Zmírám láskou, když tě vidím,

zmírání to jest však nebe,
které věčně potrvá!
Přišla nyní blahá chvíle,
která na vždy spojí nás!
Zjeve světlý, podej ruky,
spějme v kapli zahradami,
čeká kněz nás před oltářem.
V hluku těchto radovánek
jisti jsme jak v hlubé poušti.
Neváhej už. Nasaď masku,
povedu tě.

Blanka. Můj Pelayo,
ještě slovo . . . Přísahal's mi
lásku svou v tom šerém lese,
poprvé kde jsi mě viděl,
přísahal's mi věčnou věrnost
později za vlahé noci,
která, azurná, do skrytu
dívala se mezi trosky
maurské, rozbořené slávy.
Přísahal's a držíš slovo.
Láska tvoje jak je velká!
Nesmím ji však zneužívat,
poslyš dříve, proč se skrývám,
sňatkem než se spojíš se mnou.

Pelayo. Přísahal jsem, že i kdyby
v žilách tvojich kolovala
Maurů krev neb zavržených
Hebrejů, že nebudu se
tázat po tom, mou že budeš.
Nechci slyšet —

Blanka. Promluvím však.
Nekoluje Židů kletých
ani Maurů krev mi v žilách,
krutější mě stihl osud. —
Pedro Hrozný jest můj bratr.
Žasneš? Chápeš nebezpečí,
v které láska vrhla tě?

Pelayo. Opakuj, ty jsi —

Blanka. Infanta,
neblahá jsem doña Blanka,
kastilského krále sestra.
Nešťastná, ach, moje matka,
doña Leonór de Guzman,
každý ví to, zaplatila
lásku, kterou oblažila
mého otce, krví svou.
Matka Pedrova ji vlekla,
mrtev když byl král Alfonso,
zajatou za sebou krutě
po Kastilii, až posléz
s popraviště v Talaveře
Guzmanů krev ušlechtilá
k zemi tekla!

Pelayo. Jaká hrůza!
Celá Kastilie žasla,
zastřela si v smutku tvář!

Blanka. Brzy na to don Fedryke,
nešťastný můj bratr, zabit
ve Seville v Alkazaru.
Nepřestanou moje slzy
téci pro něj! Ó můj bratr!

Pelayo. Rozrýváš své srdce, ustaň!

Blanka. Dovezli mě do Carmony
v pevný zámek jako v kobku.
Laskav zdál se král don Pedro,
pokrytecky dával něžnost
na jevo a hlásal všude,
že mě miluje jak sestru,
prolévat mou krev že nechce,
pomstěna že plně křivda,
kterou doña Leonóra
matce jeho činila.
Pojednou však chladně, krutě
velel mi, bych vešla v sňatek
s mužem, jehož nenávidím,
s mužem, který jeho sluha,
spoluvinen jesti pádu
mého rodu.

Pelayo. Velký bože!

Blanka. Žasla jsem, však nereptala,
neprosila. Zdála jsem se
podrobena jeho vůli,
uspala tak jeho bdělost,
týden však před samou svatbou
unikla jsem v temné noci,
utekla se do kláštera:
ale zavíraly brány
přede mnou, když uslyšely,
kým že jsem, neb jméno krále
dona Pedra kastilského
proměňuje hrůzou v kámen.
Vyvržena z lůna lidí,

hledala jsem v pustém lese
doupě zvěře . . . Bůh mi zjevil,
můj Pelayo, ráj tvé lásky!
Nyní však, když vše jsi zvěděl,
zhrozíš se snad, odvrátíš se.
Dcera doni Leonóry
nešťastnější bude matky.

Pelayo (klekne). Neklekám tak před infantou,
jako před tvým mučednictvím,
paní moje! Kořím se ti!
Jasná, luzná, skloň se ke mně,
pozvedni mě z prachu k sobě!
Splniž slib svůj, budiž mojí!

Blanka (vrhne se k němu).
Žehnej Bůh ti, můj Pelayo!
Nemám slov! Nechť slzy moje
mluví za mě!

Pelayo (líbá jí oči.) Piju perle,
jaké ještě neronilo
boží nebe —

Blanka (slabě). Zmírám blahem!

Pelayo. Silnou budiž, luzná dcero
Guzmanů a krále sestro!
Podepři se na mé rámě.
V ruce odevzdám tě kněze,
který kroky moje řídil
v útlém mládí. Na mě čekej
před oltářem, záhy přijdu
v šerou kapli, slovo jen až
promluvím si —

Blanka (rychle). S kým, Pelayo?

Pelayo. Se svým strýcem Altamírou,
Povinnost mě k němu volá.
Věci vážné, jak mi pravil.

Blanka. Dobře tak. Však doña Sanča —?

Pelayo. Ty ji znáš?

Blanka. Já viděla ji
před chvílí, tam v oné síni —
Neprozradíš nikomu mě?

Pelayo. Bláhová jsi jako děcko!

(Odejdou stranou zahradní.)

Don Alvar, Perez Roca a don Gomez přijdou za chvíli z taneční síně, odkud zase hudbu slyšeti bylo už mezi koncem rozmluvy doni Blanky s Pelayem.

Alvar. Svědkem buďte, milý done Gomez,
horlivě jak konám rozkaz králův.
Vyznávám se však, že přec jsem hřešil
dneska proti povinnosti, pane.
Zprávy toho večera mě došly,
v Toledě že don Enryke stojí
proti králi v zjevné, divé vzpouře.
Zprávy ty už ovšem nejsou nové,
podrobnosti však já dověděl se
důležité. Chtěl jsem ihned k dvoru
do Sevilly s nimi poslat svého
synovce, vy znáte přec Pelaya?
Avšak když jsem viděl, jak je šťasten
leskem plesu, září krásných očí,
které na něj paprsky své deští,
zjeví-li se na výsluní jejich,

přiznávám se, zželel jsem se mládí,
dopřál jsem mu krátkých hodin dobu
k zábavě, a řekl jsem mu sice,
sdělení že vážné pro něj chystám,
zamlčel však, že jej odsud vyšlu
ještě před skončením toho plesu.

Gomez. Může nyní pán z Irote zůstat,
neboť zprávy vaše sám donesu
do Kordovy, místo do Sevilly.
Buďte zdráv a na shledanou brzy.
Opatruj vás Bůh a jeho svatí!

Alvar. Stůjte ještě, pane, prokažte mi
velkou čest a z ruky doni Sanči
číši vína přijměte —

Gomez. Čest velkou
takto paní domu, doňa Sanča,
pokornému sluze proukáže.

Alvar. Přichází zde. Vy teď, milý Roca,
vyhledejte v ruchu vírných tanců
synovce mi. Kažte, aby hudba
umlkla, a zvete pak v tu síň zde
hosti moje — (Perez Roca odchází.)

Doňa Sanča (byla vešla mezi řečí Alvarovou).
Slyšte, milý choti,
žalovat jdu! Spravedlnost vaše
příslovím jest, tak jak vaše přísnost.
Dovolávám obou se v té chvíli.
Žaluji na pana de Irote!
Vědouc, jak jej milujete něžně,
chtěla též jsem přízně své mu dáti

důkaz velký. Sama nabídla jsem
tanec mu — a nyní zmizel
beze stopy ve chvilce, kdy hudba
připomíná daný slib —

Alvar. Má paní,
na okamžik, prosím, nechte žertů.
Vážné věci nese ve svém klíně
tato noc. Sem přijde don Pelayo
za okamžik, konec je však tancům.

Sanča (lekne se).
Tváříte se velmi vážně, pane,
žertujete? (Nutí se v smích.) Je Pelayo
zrádcem,
hrozí jemu mrak ten temný, chmurný,
který na čele vám visí? —

Alvar. Paní,
jedná se o krále dona Pedra,
buďte vážnou. Vidíte zde posla
jeho státi. Don Gomez de Mena.

Sanča (stranou).
Svědomí, jak jsi mě polekalo!

Gomez (kloní se).
Vaší milosti pokorný sluha.

Sanča. Hosta ctím, i svého krále posla,
pane, ve vás —

Alvar Podejte své rámě,
done Gomez, paní mého srdce.
Veďte, Sančo, hosta do hodovny,
nalejte mu vína v zlatý pohár,

kterým otci moji přivítali
krále kastilské pod svoji střechu.

(Odcházejí směrem taneční síně.)

Perez Roca přichází s Pelayem ze zahrady.

Perez. Prosím snažně vás, done Pelayo,
zůstaňte zde v této síni. Šetřte
starých nohou mých! Již nemám dechu!
Děkuji to náhodě, že našel
v zahradě jsem vás, na temné stezce.
Kdyby doba nebyla tak vážná,
trýznil bych vás, až byste mi vyznal,
kterou dámu jste tam očekával.

Pelayo. Mýlíte se . . . Právě jsem se
vracel . . .

Perez. Odkud, pane?

Pelayo. Na tom nezáleží.
Nechte žertů. Oč se tedy jedná?

Perez. Čekejte, ach, jsou to vážné věci!
Převážné! Však musím kázat hudbě,
aby mlčela, pak shromážditi
hosti mám zde . . . Letím již, již letím.

(Odchází.)

Pelayo. Vážné věci! Co ten stařec mluví?
Jedna jest jen vážná věc na světě
pro mě teď. Ó, světlo ty mé duše,
infanto má, čekáš před oltářem
na mě nyní, a já muka snáším
v touze horoucné. Ó, nehleď na mě
vyčítavě, slunných, velkých zraků
vidino ty, čarovná jak hvězdy!

Povinnost mě volá, bezpečnost tvá
žádala to, abych šel —

(Sedne do křesla u okna.)

Kéž letím
k tobě zpět! . . .

(Hledí na prsten na své ruce.)

Ten démant, který dalas
před chvílí mně, zajisté o ruce
ještě sní, na které odpočíval!
Paprsky své čisté má z tvých očí . . .
Oči tvé tak líbal bych, infanto!

(Líbá prsten.)

Síně této vzduch mě opojuje,
sladký ohlas tvého hlasu plní
jako vůně jej, tvou píseň slyším,
slova tvá však sluší změnit trochu . .

(Sejme prsten a mezi tím, co píseň říká, píše ji démantem na okno.)

„Ani s tebou, ni bez tebe
zhojen klid můj zkalený!
Zmírám láskou, když tě vidím,
touhou, jsem-li vzdálený!“ . . .
Blanko moje, hle, jak sama luna
tajným kouzlem prodchla moje slova!
Paprsky jak její pronikly je!
Plane vzdech můj měsíčními blesky
pravý opak toho „mene thekel“,
kterým Bůh své hlásil někdy hněvy!

(Hosté přicházejí se všech stran, pak don Alvar, doña Sanča, don Gomez a Perez Roca.)

Alvar. S těžkým srdcem ruším radost vaši,
hosté moji, avšak král můj velí.
Konec radovánek, konec smíchu!
Matka naše pláče, Kastilie,
nesluší se tedy, aby děti
její plesaly —

Sanča. Vy lekáte nás,
pane, třesu se . . . Vy odpustíte,
sednu-li . . .

(sedne do křesla u okna, u kterého Pelayo stojí)

již pokračujte, prosím.

Alvar. Přistup blíže, můj Pelayo, zvučným
hlasem svým nám přečteš, král co píše.

(Dá mu listinu.)

Pelayo. (čte). „Spravedlnost první ctnost je
králů,
nejpevnějším základem jest vlády,
proto prapor její vždy jsem týčil,
třeba srdce při tom krvácelo.
Znovu těžkou oběť přináším jí.
Dcera mého otce s Leonórou
z Guzmanů, infanta doña Blanka
zrádkyní je . . .“

Alvar. Dále čti, co váháš?

Pelayo (čte) „Zrádkyní je, proto oderval jsem
od srdce ji svého . . . klatba stíhá . . .

Alvar. Dále čti, co hledíš, bledý, k oknu?

Pelayo. Dusno zde . . . po vzduchu
práhnu . . .

Sanča (hledí při těch slovech mimoděk k oknu; pro sebe
Bože!
Co zde vidím, co zde vryto v okno...
jeho rukou?... on zde stál před
chvílí..."

Alvar. Skonči! Je ti lépe?

Pelayo. Ano, pane.
(Čte.) „Klatba stíhá ji, a před soud zvu ji.
Unikla z Carmony doña Blanka,
do Toleda prchá k svému bratru
k Enryku, hraběti z Trastamare,
který po koruně ruku vztáhl.
Propadla tím Blanka trestu smrti..."
(Pro sebe.) Smilování, bože, klesám...

Alvar. Skonči!

Pelayo (čte.) „Stihne-li ji někdo, ať ji vydá
v ruce mé — buď živou, nebo mrtvou...
Podepsáno: Kastilský král Pedro..."

(Pustí listinu. Mlčení.)

Alvar. Mlčíte? To nejlíp bolu sluší,
aby něm byl. Nuže, rozejděm' se
beze slova... Ať se shasnou světla,
celý zámek ať se v smutek halí...

(Hosté odcházejí.)

Done Gomez, doprovodím na práh
domu vás. (Odchází s ním a s Perezem Rocou.)

Pelayo. Teď křídla dej mi, Bože!
Nešťastná, kam skryje tě má láska?

(Odchází.)

Sanča (která jej zamyšlena sledovala pohledem).
Stůjte, pane!

Pelayo. Voláte, seňoro?

Sanča. Pojďte blíže. Je vám lépe?

Pelayo. Ano.
Dovolte však, abych vzdálit směl se.

Sanča (s úsměvem). Nedovolím, věru. —

Pelayo (stranou). Jaká muka!

Sanča (pro sebe).
Nesmělý jest . . . Vášeň jeho mluví
bledostí však nyjící a okem
zamženým, jak umíráním, láskou.
Vyrvu z jeho úst to velké slovo
„miluji tě!", slovo, které v ňadrech
dávno tak mi hoří? . . . Nejistota
zmizela. Tam psáno jeho rukou
smělé vyznání . . . Nuž, zmužilosti!

Pelayo. Zdráva buďte, paní, odpusťte mi,
klesám chorobou. —

Sanča (žertovně). Však sladkou, doufám?
Přiznejte se, ztratil jste své srdce
v této síni dnes. —

Pelayo (roztržitě). Dnes?

Sanča (směje se). Tedy dávno!
Konečně se přiznáváte. Mluvte,
nemohu vám přispět ku pomoci?
Vězte, že mi známo, co vás mučí. —

Pelayo (polekán). Velký bože, ani slova více,
každý sloup a každá zeď je zrádcem. —
(Pro sebe.)

Co to mluvím! Vždyt se prozrazuji,
žertem mluví, a já obával se —

Sanča. Nebojte se! Avšak zkoušejte mě,
celé tajemství zda známo jest mi.
Řekněte, zda v osobě se mýlím . . .
Nejpřednější ze všech jest to dáma
na dvoře zde mého chotě . . .
Nemohlo by také jinak býti,
skvělý jste a ušlechtilý, dobrý
zdobí duch vás, rekem jste. —

Pelayo. Má paní,
laskava jste —

Sanča. Slyšte, slyšte dále.
Ona dáma miluje vás láskou
hlubokou, jak azur bezdných nebes
hoří pro vás, nyje, zmírá, pro vás
zločin spáchala by nejtemnější,
pro vás svatou chtěla by se státi,
aby věčně mohla orodovat
za vás před Bohem. —

Pelayo. Tak velké lásky
nehodný bych předmět byl, má paní.
Mýlíte se — nevěděl bych —

Sanča. Krutý!
Nelítostně chceš ji ještě dlouho
mlčením svým mučit —

Pelayo (zakrývaje si tvář, pro sebe). Ona čeká. —
(Nahlas.) Odcházím.

Sanča. Ty zakrýváš si oči,
aby místo rtů tvých nemluvily?
Pohleď na mne, uč se smělým býti!

Ta, jež miluje tě, nenávidí
svého muže. Kaž a zavraždí jej,
vytrhne mu srdce, přinese je
v podnož tobě! . . . Svět by zapálila,
krutý svět, jenž od tebe ji loučí,
nedá se však déle loučit, tvou je . . .

(Mlčení.)

Váháš ještě . . . Přisám Bůh, to zdá se
více mi než nesmělost — Pelayo,
pro vás co bych učiniti chtěla —

Pelayo (klekne). Paní moje —

Sanča. Konečně!

Pelayo. Má paní,
za přízeň jak děkovat vám mohu?
Bude na vždy touhou mojí, věřte,
sloužiti vám, tak jak svému strýci,
v úctě hluboké a v oddanosti . . .
Spěchám nyní odsud . . .

Sanča (pro sebe). Co to, Bože!
Zrada! Peklo! On mne nemiluje!

(Nahlas po krátkém silném boji.)

Vstaňte, pane. Přisám Bůh, jste smělý!
Zšílil jste? Jak vykládáte slova
žertů mých a blahosklonných citů?
Domníváte se, že miluji vás?
Věru, ješitnost to bezpříkladná!
Brání hněv a stud mi dále mluvit!

Pelayo. Pochopil jsem žert váš, moje paní,
spravedlivě tedy posuďte mě!

Sanča (vrávorá.)
Jděte! Pryč! Tvář vaši nenávidím!
Pelayo. Klesáte! Zavolám dívky vaše!
(Odkvapí.)
Sanča (otevře okno a hltá vzduch.)
Přežiju to? Ano, ano, pomsta!
Hrdý muži, zaplatíš to draze!
Alvar (vejde).
Doňo Sančo, co se děje s vámi?
Sanča (vrávorá zpět).
Zmírám... žízním...
Alvar (volá). Vodu!
Sanča. Krev chci píti!
Toho muže krev, jenž tamto prchá!
(Ukazuje oknem.)
Alvar (udiven). Pelayo jest to...
Sanča. Ano, tak, Pelayo.
(Vejdou dívky.)
Alvar. Chorá jste!
Sanča (klesne dívkám do náručí).
Ó, ano, k smrti chorá!

(Opona.)

JEDNÁNÍ II.

Pokoj dona Alvara. Těžký dubový nábytek. V pozadí hluboký výklenek s oltářem bolestné Panny Marie; těžká opona zavírající výklenek je nyní odhrnuta. Na stěnách visí několik velkých podobizen a sem tam stará maurická zbraň.

Don Alvar sedí v křesle zamyšlen, Perez Roca stojí před ním, má několik listin v ruce.

Alvar. Odložte ty spisy, unaven jsem.
Mysl moje není práce schopna.
Chvíli spal jsem jen v té krátké době,
která z noci zbyla po slavnosti . . .
Doña Sanča churava jest. Dvakrát
klepal jsem na dvéře její, vždy však
vyšla dívka s prosbou paní, abych
odešel a pokoj nerušil jí.
Divná byla noc to. I Pelayo
churav zdál se. Není posud vzhůru?

Perez. Spíše tažte se, zda ulehl již.
Bezstarostné je to šťastné mládí!
Vešel jsem jak obyčejně ráno
k němu v komnatu, a hodně tiše,
abych, spí-li, neplašil mu spánek.
Postel jeho, nedotknuta stála,
jeho sluha na koberci ležel

pohroužený v spánek, vyskočil však
probuzen a řekl rozespalý:
„Konečně se vracujete, pane,
k odjezdu je všechno připraveno!“
Oči mnul si, v rozpacích se octnul,
když mě poznal, na otázky moje
odpovídat nechtěl, nedovedl.

Alvar. Podivno!

Perez. Jest hádanka to snadná,
dobrodružství milostné a sladké
vábilo jej z domu, zapomíná
na tu těžkou, mračnou naši starost.
Venuše je nejmocnější z bohyň. —

Alvar. Posud byl Pelayo necitelný,
přísný jeho mrav a čistá mysl
příslovím se staly. —

Perez (s úsměvem). Posud ovšem!
Odpuste však, pane, moje žerty.

Alvar. Nezazlívám . . . Prokažte mi lásku
Ptejte se u doni Sanči nyní,
spí-li ještě —

Perez (ukazuje na dveře).
Doña Sanča sama.

(Odejde.)

Doña Sanča podepřena o dívku stojí mlčky.

Alvar (jde jí vstříc).
Churava vy přicházíte, Sančo —

Sanča (sedne).
Nutné je to, musím s vámi mluvit.

(Kyne dívce, která odejde.)

Alvar. Bleda jste a unavena, Sančo,
Bože! Co ty slzy znamenají?

Sanča. Zemřít že bych chtěla —

Alvar. Co se stalo?

Sanča. Pohaněna jsem a pokořena
jako posud žádná ještě žena!
Pomstěte mě! Pomstu, žádám, pomstu,
velikou jak pohanění moje!

(Obrátí se k oltáři.)

Přísahám, že dříve ani pokrm,
ani krůpěj vody neposilní
klesající, slabé moje tělo,
pokud nepotrestán — (Mlčí.)

Alvar. Kdo? a za co?
Jméno jeho, rychle —

Sanča. Don Pelayo!

Alvar (zavrávorá).
Udeřila jste mě v srdce, Sančo!...
Včera tedy nemluvila pouhá
horečka z vás, ne, to možné není!

Sanča. Couváte?

Alvar (vezme zbraň). A jeho vina? Mluvte!

Sanča. Svatý Bože, co jsem učinila!

Alvar. Mluvte rychle —

Sanča. Nechci!

Alvar. Příliš pozdě
rozmýšlet se —

Sanča. Nuže, vězte všecko.
Žádal lásku mou a vaši hanbu.
Zločin víte, nuže —

Alvar. Propad' smrti.

(Sedne a zakryje si tvář.)

Bože můj, když hříchy mé chtěls trestat,
právě jeho, ach, proč vyvolil jsi,
aby v peklo vrhl mě, proč ruka
jeho krutá míří na mé srdce?

Sanča (chladně). Pláčete?

Alvar (vstane). Již utírám si slzy.

Sanča. Slabost jest to, myslím, vaše první.

Alvar. Pominula.

Sanča. Teď jste zase mužem.

Alvar. Sančo, proč jste osudnou svou krásou
zhubila mi syna —

Sanča. Svému sluchu
přisám Bůh, že nevěřím v té chvíli,
jinak studem zhynula bych.

Alvar. Sančo,
odpuste mi ... šílím ... byl Pelayo
drahým tak mi. (Vejde paže.) Co mi neseš?

Paže. Pane,
prosí don Pelayo de Irote
o slyšení.

Sanča. Vy jej nevpustíte!

Alvar (pažeti). Zavolám jej za nedlouho, řekni.

(Paže odejde.)

Sanča. Pane, chcete, abych uražena

znova byla drzým jeho hledem?
Důstojnost má nedovolí, abych
slyšela, jak lží se spasit snaží.

Alvar. Jesti povinností mou co soudce,
abych slyšel zločince.

Sanča. Nuž, dosti!
Nevěříte slovům mým. Ó, běda!
Dejte dýku! Jsem-li lhářkou, nuže,
potrestám se sama! Nepřipustím
nikdy však, bych stála před stolicí
soudní s ním. (Chce se chopit zbraně.)

Alvar. Vy mýlíte se, Sančo!
Neuvidí vás. Tam v oratoři
skryjte se. Já vyznání mu vyrvu
z prsou, kdyby je jak v pekle skrýval
hluboce!

Sanča. A bude-li se zdráhat?

Alvar. Mučit dám jej!

Sanča (odstoupí do výklenku a zatáhne záslonu za sebou.
Poslechnu.

Alvar (jde a otevře dvéře.) Pelayo!

(Pelayo vejde.)

(Pro sebe.) Zrada že se skrývá pod tou tváří?
Těžce jen, ach, věřit mohu . . . přece
není jinak. (Nahlas.) Přistup blíže.

Pelayo. Pane,
chmura obestírá čelo vaše
vždy tak jasné. V očích vašich hrozba.
Komu platí?

Alvar. Tobě snad. Jsi zmaten!

Pelayo. Před hádankou, kterou nelze luštit.

Alvar. Pomohu ti hádat... Dřív však řekni,
— žádals slyšení — co sem tě vedlo.

Pelayo. Výčitky teď, věru, trpké cítím...
V útlém mládí, osiřen, jsem vešel
v dům váš, přijal jste mě, otcem byl jste
dítěti, ba víc, než otcem rodným,
neboť miluje ten vlastní krev svou,
naděje své, rod svůj v synu, vy však —

Alvar. Nemluv dále. Ano, miloval jsem,
nenávidět kde mne nyní učíš!

Pelayo. Svatý Bože, co to temné slovo
znamená.

Alvar. Nuž, mluv o věci dále,
k vůli které přišels. Co si žádáš?
Krátce mluv. Co váháš?

Pelayo. Nuže, pane,
přišel jsem, bych prosil, bys mě pustil
z domu svého, odejdu... na dlouho...
Dovol to... nepátrej po příčině,
důvěru měj...

Alvar. Zrádné, černé srdce!
Povím tobě, odsud co tě žene:
bázeň, že tvůj hřích na jevo vyjde!
Jest však pozdě. Neslýchaně drze
důvěru mou ještě žádáš, bídný —

(Povznese ruku.)

Pelayo. Zadržte! Při živém Bohu, pane,
jiný půl by toho, co jste řekl,
krví splácel.

Alvar. Zmije, ty mi hrozíš?

Pelayo. Odpuste... již přemohl jsem srdce
divoké zde v prsou ... ještě slzu
v oko zpět co vtlačím ... Vytryskla mi
mimoděk ... Nuž, mluvte klidně, pane,
zodpovím se z vaší obžaloby.

Alvar. Pravdu máš, má soudce klidným býti.
Pověz mi, co náhle přimělo tě
k odchodu a kam chceš jíti.

Pelayo. Pane,
velké tajemství mi brání mluvit,
velké tajemství, jež není moje,
pane, přísahám, že pravdu mluvím!
Důvěru, ach, mějte onu dávnou,
kterou nikdy nezklamal jsem, nikdy!

Alvar. Nestoudnost je každé tvoje slovo!

Pelayo. Milosrdí! Nemluvte tak se mnou,
se mnou, se mnou, který nevýslovně
miluje vás! Rcete, co jsem spáchal?
Slyšeti chci obžalobu svoji.

Alvar. Ty to žádáš?

Pelayo. Ano, žádám, žádám.
Spravedlivý jste jak Bůh, se říká
v celé zemi. Proto jsem zas kliden.
Trestejte, když naleznete křivdu,
náruč však mi zase otevřete,
na jevo-li nevina má vyjde.

Alvar (radostně). Můj Pelayo... Ano, věřím tobě.

(Zarazí se.)

Avšak ne, jsem soudcem. Odpověz mi.

Kdyby někdo řekl, po mé hanbě
zrádně že jsi dychtil, poskvrniti
lože moje tvá že byla snaha —

Pelayo (vzpřímí se). Nemůže to nikdo říci, pane,
kdyby však to přece někdo řekl,
nuže, i sám král kdyby to řekl,
bídně lhal by! Vyzval bych jej k boji!

Alvar. Na pozoru měj se, žalobník tvůj
neskrývá se.

Pelayo. Nuže, jeho jméno!

Alvar. Doña Sanča. Moje žena. Mlčíš?
Nazývej ji lhářkou.

Pelayo. Nikdy, pane.

Alvar (tasí zbraň).
Přiznáváš se?

Pelayo. Ne, to lhářem byl bych.

Alvar. Vysvětli mi tedy, jak to míníš.

Pelayo. Nepřipustím, že by doña Sanča
lháti mohla, mýlit však se může.
Krásná je, snad obdiv můj se příliš
jevil v oku, snad že v rozhovoru,
mezi tancem slovo pošetilé
z úst mi vyšlo, jehož význam celý
povědom mi nebyl . . . Blud to pouhý!
Přísahám při svatém kříži, pane,
srdce moje že jest čisté! . . . Nikdy
hříšnou žádostí že nezatlouklo . . .
Doña Sanča krásná jest jak nebe
v máji, ale jak jest nebe od nás
vzdálené — tak každé lásky hnutí

v mojí duši daleké jest od ní!
Vězte, tenkráte i kdyby byla
dívkou volnou, přes všechnu tu krásu,
kterou obdařil ji Bůh, přes všechnu
její přednost ducha byl bych chladným
vždycky vůči ní, neb to, co v nitru
dříme, ono tajůplné něco,
které náhle hvězdou rozbřeskne se
čarem té, již Bůh nám poslal s nebe —
její čar by nikdy neprobudil
v tomto srdci... (Klekne.) Odpusťte, ó, pane,
upřímnost má zavádí mě příliš!...
(Pausa.)

Alvar. Nemohu v tvé oko patřit, synu,
slyšet hlas tvůj, aby srdce moje
nechvělo se něhou... Věřím tobě...
Omyl vládne zde...

Pelayo. Můj drahý otče!

Alvar. Přece jist však nejsem... Odstup zatím!
Chladně vážit sluší. Mluvila-li
pravda z tebe, dávnou svoji lásku
vrátím ti, a s úrokem tak velikým,
jaký posud lichvář nevymyslil.
Byla-li však přetvářkou jen řeč tvá —
běda tobě!

Pelayo. Budiž, jak jste řekl! (Odejde.)

Alvar (odhrne oponu ve výklenku).
Slyšela jste... Osudné jak vzniklo
podezření vaše, odhalte mi...
Mlčíte, a čelo vaše bledé

ještě chmurnější jest. Co to značí?
Zdrcena se zdáte, temně z oka
nenávist vám hledí. Smilujte se,
ukončte přec muka moje, rcete,
myslíte, že omyl možný.

Sanča. Ano.

Alvar. Vracíte mi život!

Sanča. Zmatena jsem.
Snad se mýlím. Slyšte. Jděte spěšně
do rytířské síně, postavte se
u okna, kde sedám. Přečtěte si,
co tam vryto kamenem jest do skla.
Pak se vraťte.

Alvar. Vyhovím vám, Sančo. (Jde.)

Sanča (sama, vrhne se na zemi).

Bídné srdce, pukni! Pustá hlavo
chápat jak jsi nedovedla dříve?
Zalknu se! Ó, smrti, vysvoboď mě!
Avšak ne, já nesmím ještě zemřít...
O lásce kdo mluví jak Pelayo,
lásku zná... Jak hvězda rozbřeskla se
v nitru tvém, však pro mě, muži krutý,
nitro tvoje němé, bez ohlasu?
Každé jeho slovo bylo dýkou!...
Jinou miluje! Ó, jaká muka...
Běda jí, jest těžší její zločin
než byl jeho... Kam to spěju, Bože!
Nebyla jsem posud zlá a nyní
dýši vraždou, po krvi jen lačním!

(Vrhne se před oltář.)

Panno čistá, slyš můj z hloubi bídy
volající hlas, dej, at se mýlím!
Zachráním jej, sokyni když nemám,
zapomenu, že mě nemiluje . . .
Bolestná, ó, matko, slyš mne, slyš mne . . .
Miluje-li však Pelayo jinou,
každé jeho slovo trýzní krutou,
stonásobnou zaplatí mi ona. (Vstane.)
Bože můj, vždyt modlitbou se rouhám . . .
Neslyší jí Bůh snad, ale ďábel . . .
Do propasti padám . . . Buď si! . . . Kroky?
Zmužilost. (Don Alvar vejde.) Nuž, četl jste,
Alvare?

Alvar. Četl jsem ta slova vřelé lásky . . .
Platí vám? Jste jista, doňo Sančo?
Odvážnost ta příliš velká zdá se,
nemohu v ni věřit, nemohu však
pochybovat, ruka že to psala
jeho . . . Příliš dobře znám ji . . . Rcete,
máte důvod pevný, že ta slova
vám jen platit mohou?

Sanča. Vím, Alvare,
drahým jak vám jest Pelayo právem.
Lituji, že podezření jiskru
vrhla jsem do hloubi vaší duše. —
Bože můj, snad přec zde omyl vládne!
Odpustte mi přenáhlení moje,
pokusím se vše zas napraviti.
Každé slovo, každý pohled jeho
hříšný zdál se, když jsem za to měla,
ke mně že ta psaná slova mluví.

Ráda odprosím dona Pelaya,
jasna až mi křivda moje bude.

Alvar. Jasná až vám bude! Bude jasná?

Sanča. Snadno dovíte se celou pravdu.
Nemluví-li o mně, o kom mluví
svými vzdechy, sladce nyjícími?
Přísných mravů jesti don Pelayo,
nuže, proč by skrýval lásku svoji?
Ušlechtilá zajisté že bude,
kterou zvolil. At vám tedy řekne,
koho mínil, když ta slova vášně
do skla ryl, at na čest přísahá vám,
pravdu že vám mluví, a tak dobře
skončí vše se, vysvětlí a luští.

Alvar. Pravdu máte. Dám jej zavolati.

(Otevře dvéře a dává rozkaz.)

Sanča. Pomsto, jásej! Zraje tvoje sklizeň!

Alvar. Zůstanete?

Sanča. V oratoři, ano.
Nechci dříve viděti jej v tváři,
dokud není očistěn v mých očích.

Alvar. Slyším kroky.

(Doňa Sanča jde do oratoře a zatáhne zástonu.)

Paže (otevře dvéře). Don Pelayo!

Alvar. Vejdi!

(Po krátkém mlčení.)

Znova vzrušen jsem, a vina tvoje
určitosti nabývá. Pelayo,
v síni rytířské sám ortel smrti
do okna svůj vryl jsi vlastní rukou
v šílenosti — lekáš se. —

Pelayo. Ó, Bože,
šílenost to byla, která vedla
ruku mou. Ó, pravdu máte, pane!
Obestřela mysl moji zcela
slepotou, když tajemství, já bloude!
celému jsem světu zjevoval tak.
Štěstí příliš velké, sladkost lásky,
posud netušené, zmámila mne.

Alvar. Neštastný, ty tedy přiznáváš se.

Pelayo. Ano, miluji.

Alvar. Ha, smělče, v oči
odvážíš se říci mi —

Pelayo. Vždyt, pane,
jinou miluji, než doňu Sanču!

Alvar. Na pozoru měj se! Míníš-li mě
oklamati, oklameš jen sebe.
Nestačí mi pouhé toto slovo.
Důkaz dej mi. Pověz jméno její.

Pelayo. Jméno její? Nesmím!

Alvar. Proč?

Pelayo. Mne víže
velký slib, a velké nebezpečí
hrozí jí . . . ne, není možno, pane.

Alvar. Poslyš mne. Již nemluvím co soudce,
prosím tě co přítel, příbuzný tvůj,
k němuž, sám tak pravil's, vděk tě
poutá . . .
Ano, miluji tě posud . . . Synu,
pokoj vrať mi! Klid můj dej mi zase!
Dokaž mi, že nejsi zmijí, kterou

na srdci jsem hřál, pro všechnu lásku,
kterou miloval jsem tebe, dokaž,
dokaž, že tě dále milovati
mohu.

Pelayo. Zadržte! Já neodolám
déle! Vězte vše! Bůh odpustí mi
slabost, která neobstála proti
slzám, jež se chvěly v hlasu vašem,
vždy tak pevném... Slyšte... V hloubi
lesů,
v lůně hor ten starý zámek znáte,
který „kletým" nazývají lidé,
proto že byl sídlem maurských králů.
V zříceninách jeho skryta ona,
kterou miluji, a včera stála
se mnou před oltářem, kněz nás spojil
v kapli vaší tajně za čas plesu.
Ona slova vryl jsem omámený
nedočkavostí a sladkou touhou
v okno doni Sanči, nevědomky
z pola, tímto démantem, jenž darem
ruky jest, v niž vložil jsem své blaho.
Světlejší jest nad anděle boží
sladká paní, kterou láska vedla
v úkryt mého srdce!

Alvar. Proč však skrývá
před světem se, jaká vina tíží —

Pelayo. Nemluvte o vině tímtéž dechem,
kterým o ní mluvíte, neb vina
pojmem cizím jesti její duši!
Nešťastna je... Nuže, vězte... Včera

ještě sám jsem netušil to těžké
její tajemství, to chmurné, smutné . . .
Mého srdce paní jest — infanta
doña Blanka —

Alvar. Sestra tvého krále!

Pelayo. Ona, kterou stíhá v krutém záští.

Alvar. Běda vám!

Pelayo. Proč běda? Jest mi volněj',
nyní vše když víte . . . V Portugalsko
prchnout chtěl jsem, teď však nespěchám
již:
pod ochranou vaší jest infanta
touto chvílí. Kázala-li dříve
povinnost vám vydati ji, káže
druhá nyní povinnost ji chránit.
Kliden jsem, neb čest na jedné straně,
na druhé don Pedro stojí, král váš.
Rozhodněte, která z povinností
světější jest . . . Důvěru mou, pane,
vynutil jste slovem dojímavým,
nuže, porušte ji! . . . Hleďte dříve
kolem však, na podobizny pyšných
předků svých, z nichž každý roveň králi
v srdci cítil se.

Alvar. I já jsem šlechtic
kastilský . . . Ba více, smím to říci,
mužem přímým, spravedlivým, volným.
Důvěra tvá zrady nezakusí!
Infanta jest dvojnásobně nyní
posvátna mi, sestra mého krále,
ženou tvou je, synu mého srdce!

Pelayo (padne mu k nohám).
Odplat Bůh ti velkou lásku tvoji!

Alvar (obejme jej).
Jedu do Kordovy. Vyprosím si
slyšení u krále. Přísahal mi
odměnu za dlouhé věrné služby.
Nechtěl nikdy jsem jí žádat — nyní
velkou budu žádat.

Pelayo. Jest mi úzko!

Alvar. Ničeho se neboj. Doví-li se,
infanta že není u Enryka,
ženou že jest muže, který věrně
při něm stojí, utiší své hněvy;
milost jeho vyjde jako slunce
z těžkých mraků. Duše jeho chmurná
jesti, avšak není malá.

Pelayo. Jako
jaro naděj probouzí se ve mně!
Pomněte však nebezpéč —

Alvar. Buď kliden!
Opatrným budu. Zmaří-li se
záměr můj, pak zprávu tajně pošlu
ještě v čas ti, abys v Portugalsko
uchýlit se mohl, kde bys čekal
dlouho tak, až přec vám vydobyl bych
milost dona Pedra někdy později'.

Pelayo. Díky vám! Jste více mi než otcem!

Alvar. Nyní jdi a dej hned koně sedlat.
Měl jsem zítra jeti do Kordovy,
o den dříve dostavím se králi.

Avšak rci, ten starý maurský zámek
bezpečným jest skrytem pro infantu?

Pelayo. Bezpečný jak hrob. Tak pusto kolem!
Vyhýbá se každý jeho stěnám.
Dvířka vedou v uzavřený dvorek,
odkud vstup do komnaty infanty.
Závoru odtáhne jen infanta,
uslyší-li tři akkordy zvučné
na loutně, ne víc jich ani méně.
Znamení to naše umluvené.

Alvar. Nuže dobře! Bůh vás chraniž!

Pelayo. Amen! (Odejde.)

(Doña Sanča vyjde z oratoře a klesne na židli.)

Alvar. Odpust Bůh mi! Zapomněl jsem věru
vaši přítomnost! Tak vzrušilo mě
tajemství, jež nyní také znáte.
Nebezpečné jest, a je mi líto,
že je znáte.

Sanča. Proč? Jsem nyní jista
svého omylu. Jest don Pelayo
nevinen.

Alvar. Ó, Bohu díky, ano!

Sanča. Nuže, vše jest dobře.

Alvar. Slíbil jsem vám
před svým sňatkem, tajemství že žádné
skrývat nebudu před vámi. Víte,
příčina co byla toho slibu?

Sanča. Nevím.

Alvar. Nuže, pevnost vaší vůle.

4*

Řekl jsem si: žije v luzném zjevu
této ženy muže silná duše.
Přísahejte, doňo Sančo, nyní
jako muž že budete teď jednat,
mimoděk když jste se dověděla
toho tajemství . . . Umíte mlčet?

Sanča. Jako ten, kdo nevýslovně strádá.

Alvar. Jak to myslíte?

Sanča. Že němou budu.

Alvar. Věru, zdá se mi, že urážím vás
žádaje, abyste přísahala.

Sanča. Žádáte, co správné pouze, pane.
Přísahám, že v této věci budu
chovat se co muž.

Alvar. Jsem zcela klidným.
Buďte s Bohem. (Obejme ji.)

Sanča. S Bohem buďte, pane.

(Alvar odejde.)

Klidným jste? Já také. Spát bych chtěla.

(Zamyslí se.)

Jednat jako muž... Nuž ano, ovšem...
Činit co mi zbývá, je tak prosté . . .

(O p o n a.)

JEDNÁNÍ III.

Patio v rozvalinách maurského zámku. Kolem v prvním poschodí galerie lehkých sloupů, na nichž spočívají podkovovité oblouky; v přízemí několik dveří. Dvířka se silnou závorou na jedné straně, na druhé otevřené dvéře, kterými je vidět schody, vedoucí do komnaty infanty. V patiu rostou sem tam nízké keře, nejvyšší, granátový, hned vedle dvířek ze dvora vedoucích, vypíná se nad skupinou rozlámaných sloupů a jiných trosek. V prostřed patia polámaný vodotrysk bez vody. Lze všude sice stopy ničící ruky viděti, není však patio přes to úplnou zříceninou. Doña Blanka sedí nedaleko fontánu, obličej v dlaních skrývajíc

Mercedes (vyjde z domu). Infanto, to není možné!
Zajisté mě klamou oči!
Blanka. Nerozumím. O čem mluvíš?
Mercedes. O tom mluvím, co zde vidím.
V slzách jste! Po svatbě v slzách!
Štěstím tedy také pláčem?
Blanka. Pošetilá! Ano, pláčem
štěstím také. Malá slza,
kterou teď však u mne vidíš,
blaho moje nelákalo
z očí, je to slza stesku,
neboť věz, že rozloučiti
s tímto místem mám se dneska,

které sladkou upomínkou
tak stalo se drahým srdci.

Mercedes. Ano, pravda, pravda: tady
u fontánu při měsíci
poprvé vás poceloval.

Blanka. Mercedes!

Mercedes. Ach, odpustte mi,
zahlídla jsem náhodou jen —
domácnost tu velmi úzká —

Blanka. Odpouštím ti, má Mercedes.

Mercedes. Rcete však, vy odsud chcete?
Bezpečné jest toto místo,
pomněte —

Blanka. Můj choť tak rozhodl.
Nezdá se mu bezpečným už
tento skryt, a přijde pro nás
ještě dnes. Chce prchnout s námi
v Portugalsko —

Mercedes. Strachem zmírám.
Daleko do Portugalska!
Zůstaňte! Nemáte strachu?

Blanka. Pošetilá, s ním když budu?

Mercedes. Doufám, Tirso, jeho sluha,
s námi též že pocestuje?

Blanka (s úsměvem). Poprosím, by se tak stalo.

Mercedes. Díky, milostná infanto.

Blanka. Zmužilosti máš teď více?

Mercedes. Příklad váš mě sílí věru,
paní moje dobrotivá.

Blanka. Nuže, připrav vše —

Mercedes. Ach, Bože,
malá práce. Jsme tak chudy.

Blanka. Mercedes, jak? S láskou v srdci
chudy jsme?

Mercedes. Já zapomněla!
Zboží to tak málo místa
zaujímá! Není divu.

Blanka. Ticho! Kroky slyším blízko.
(Pausa, je slyšet tři akkordy na loutnu.)
Přišel! Mercedes! (Učiní krok ke dvířkám.)

Mercedes. Už letím!
(Běží a odtáhne závoru.)

Blanka. Znova žiju!
(Letí vcházejícímu donu Pelayovi vstříc.)

Pelayo. Sladké blaho!

Mercedes (pro sebe u dvířek).
Přišel Tirso? (Vystrčí hlavu.)
Nikde stopy! (Zastrčí závoru.)
Seberu teď naše věci.
Hlídá asi Tirso koně.
Bude veselá to cesta! (Odběhne do domu.)

Blanka. Opět můj! Je po všem hoři!
Ó, jak dlouho dlel jsi v dáli!
Z olova byl čas, a stáli
zkamenělí jeho oři!

Pelayo. Mysl má však v tomto dvoře
stále dlela, který chová
nejsladšího blaha báji
v lůně svém... Též toužila jsi?

Blanka. Jako po měsíci moře,
po jaru jak země vdova,
vítanější není v máji
první růže, než tvůj zor!

Pelayo. Duše má, když nebyla jsi
na mém srdci, pusta byla,
v smutek jako v hrob se kryla,
hlucha, mrtva... Teď však sbor
andělů v ní hude, zdá se,
že jí přišly velkonoce!
Hlahol nesčíslných zvonů
hlásá v ní, co v svaté sloce
jara kolem rozléhá se
mořem vůní, světla, tónů:
Boží hod je, láska vstala
z hrobu rozloučení!

Blanka. Vzňala
sloka ta se v zlaté kráse
včera v noci na azuru,
hymna širých nebes věčná!
Viděla jsem tam ji pláti
hvězdami, když zraky vzhůru
povznesla jsem k Bohu, vděčna
za své blaho!

Pelayo. Nemoh' vláti
sladší van edénským hájem
nad ševel tvých tichých slov!
Zraky tvé jsou vábným tajem,
luzné oči z řas tvých noci
hledí, holubi dva krotci,

pijící u světla zdroje;
pocelovat mi je shov! (Líbá ji.)

Blanka. Ustaň, ustaň, duše moje
zvábená tvým milováním
letí tobě v ústretu . . .
Usmrtíš mě celováním,
vždyt jak motýl na retu
chvěje se, už rozepíná
duše křídla k odletu!

Pelayo. Na rtech mých zas duše moje
čeká ji, (políbí ji opět) hle, teď ji pije!
Splynouc s tvou, tak teprv žije!
Dříve sna jen kobka stinná
jímala ji, věčně bdělá
v ráji s tvou vždy, bez rozluky
setrvá, teď teprv celá!

Blanka. Rozluka! Toť zlozvuk tvrdý,
pojem je to plný muky!
Bože můj, tvé milosrdí
v bázni vzývám —

Pelayo. Neměj strachu!

Blanka. Můj Pelayo, jaká tíha
vědět, za zdí toho hradu
nenávist že světa číhá!
Nedbám však, tvůj meč mne brání,
vítězství dlí v jeho vzmachu,
každý boj ti kolem skrání
věnec vine! Klidně kladu
hlavu sem na tvoji hruď!
Uchráníš mne.

Pelayo. Bůh nás chrání!

Blanka. Strážcem ty však mojím buď!
cítím se tak jista, nebe
samo vedlo mě v ten úkryt,
o němž nikdo netuší.
Nikdo, nikdo mimo tebe,
drahý, ty pak zemřel bysi
dříve, než bys vyzradil jej
živé duši. (Pelayo se odvrátí.)
Co tak náhle
zasmušile před se hledíš?

Pelayo (pro sebe.) Neřeknu jí, co se stalo!
Nejistotou nač ji trápit,
času dost, až don Alvar mi
pošle posla —

Blanka. Můj Pelayo,
odpusť mi, však polekals mě.
Když jsem řekla: „neprozradíš
úkryt můj" — tu zdálo se mi,
že jsi zachvěl se . . . Ó, drahý,
křivdím ti! Ty odpouštíš mi?

Pelayo. Upokoj se!

Blanka. Můj Pelayo,
zachvěl se ti hlas . . . Můj Bože . . .

Pelayo. Věříš tak, ach, v moji lásku?

Blanka. Promiň, promiň . . . Hřešila jsem
slíbils mi, že mlčet budeš,
věřím ti, vždyť miluješ mě!

Pelayo. Miluji tě tak, ó, Blanko,
přísahu svou že bych zrušil

k vůli tobě, kdyby prospěch
kynul tobě z toho hříchu.
Nebyl by to hřích však, drahá,
kdybych tajemství své těžké
svěřil srdci, v kterém něha
krásná, vřelá pro mne hoří,
kdybych hledal pomoc pro nás,
jistotu pro hlavu tvoji,
nad které se vraždy děsný
nese stín —

Blanka. Ne, rci, Pelayo,
rci, že vše to zkouška pouhá!
Nevyzradils duši živé
posud naší lásky blaho —
Bledý jsi a mlčíš —

Pelayo. Blanko,
upokoj se . . .

Blanka (slabě). Dosti . . . Ano . . .
Nepátrám už . . . Nepřísahej . . .
Přísaha je snadně křivá . . .

Pelayo. Snášim křivdu . . . Ó, ty pláčeš!
Raděj dýku vraž mi v srdce!
Nemohu tvé slzy vidět.

Blanka. Nepláču už. Slabost přešla.
Odpust. Rci však, ty jsi přišel,
abys odsud vyvedl mne?
Útěk náš do Portugalska —

Pelayo. Odložen jest —

Blanka. Co to slyším?

Pelayo. Netaž se mne, má infanto,

odsud teď, proč nechci jíti,
avšak věz, že kyne spása
blízká nám.

Blanka. Buď vůle tvoje.
Věřím tobě, můj Pelayo.

Pelayo. Smutným hlasem krásná slova
pronášíš. Kde blesk tvých očí,
který před chvílí mne srážel
k nohám tvým a přece trhl
vzhůru v nebe? . . .

Blanka. Shasl v dešti
oněch slz —

Pelayo. Jimž nerozumím.

Blanka. Blaze tobě, můj Pelayo,
nechápeš-li do opravdy,
blaze mně pak ještě více!

Pelayo. Miluji tě, více nevím!
S Bohem buď a důvěřuj mi.

Blanka. Odcházíš? Ó, zůstaň ještě!

Pelayo. Přijdu zpět než večer vzejde.
(Pro sebe.) Posel snad už na mne čeká.
Nemám stání . . .

Blanka. Úzko je mi.
Neodcházej, zůstaň ještě!

Pelayo. Tvoje blaho, ó, má Blanko,
volá odsud mne a proto
odolám, ač srdce bolí,
slovům tvým a vlhkým zrakům.
Vidím, že jsi polekána,
o jistotu svého skrytu

obáváš se . . . Nepokoj tvůj
planý ač, přec ohlas budí
v prsou mých . . . Buď opatrna,
neotevři tyto dvéře
ani na znamení známé,
uslyšíš-li loutny tóny,
neotevři přec, až jméno
uslyšíš své pronesené
hlasem mým. Dřív neotvírej.

Blanka. Neodcházej, můj Pelayo.

Pelayo. Jako dítě stále jedno
opakuješ! Čti, má Blanko,
v očích mých jak těžko s tebou
loučím se. Vždyt pouze péče
o tebe mě z místa trhá,
na kterém bych dlít chtěl věčně!

Blanka. Nuže jdi . . . Už nedržím tě . . .
Avšak rci . . . Ty miluješ mě?

Pelayo. Miluji tě! (Políbí ji.)

Blanka. Ještě jednou!

Pelayo. Miluji tě!

Blanka. Nuže, s Bohem!

(Oba drží se v objetí, posléz se Pelayo odtrhne a jde.)

Blanka (sama).
Zůstaň! (Utíká ke dveřím.) Vrať se! Neslyší
mne!

(Sedne u fontány a zakryje si tvář.)

Mercedes (vyjde z domu).
Připraveno vše, infanto.
Bože můj, jste sama, v slzách!

Závora jest odtažena . . .
Pro boha, co se tu děje? (Zatáhne závoru.)

Blanka. Mercedes, my zůstaneme.

Mercedes. Proto pláč váš? Před nedávnem
plakala jste, že váš manžel
povede vás odsud v dáli —

Blanka. Před nedávnem, ach, Mercedes,
šťastna byla jsem . . . Mně zdá se,
dávno však že nyní tomu.

Mercedes. Slyším dobře? Nešťastna jste?

Blanka. Mercedes, já žalem zemru!
Zradil mne . . . Ó, zde to cítím . . .

Mercedes. Hříchem jesti rouhati se!
Miluje vás.

Blanka. Slyš, Mercedes.
Když mi děj celého žití
svého zde, na tomto místě,
vypravoval, ozvalo se
podezření více než jednou
v nitru mém, při zmínce o té,
kterou nazval vzorem ženy . . .
Míním onu doňu Sanču,
kterou konečně jsem včera
uviděla vlastním zrakem . . .

Mercedes. Kárejte to podezření,
které hodno není duše,
čisté tak, jak vaše, paní!

Blanka. Přiznávám se, že jsem sama
před sebou se zardívala!
Včera však jsem v oku jejím

temném, hlubokém a žhavém
zřejmě četla! Netušila,
pohledem když hltala jej,
jaký svědek plný záští
každé její hnutí stíhá!

Mercedes. Mýlíte se snad, infanto.

Blanka. Nemýlím! Však viděla jsem
zároveň, že můj Pelayo
klidným byl, že zraky jeho
bloudily, že necítily
oheň, který na ně pršel.
V duši jeho můj byl obraz!

Mercedes. Nuže, důkaz jeho lásky
velký to a zřejmý.

Blanka. Ano,
zdálo se, a zapomněla
rychle jsem na stín, ten malý,
v moři světla svého blaha.
Nyní ale soudím jinak!
Nevěrným byl doně Sanči
milovati když mne začal,
rychle ale k ní se vrátí,
opojení nové lásky
ze srdce až pomine mu!

Mercedes. Miluje vás! Nač se mučit
výmysly tak bez podstaty!

Blanka. Mercedes, zde u fontánu,
který slyšel jeho sliby,
Mercedes, zde teď mi pravil,
za hřích že by nepokládal,
kdyby tajemství své svaté

svěřil srdci, v kterém něha
krásná, vřelá pro něj hoří.
Srdce jest to doni Sanči!

Mercedes. Za důkaz to nemám zrady.

Blanka. Mercedes, on o útěku
v Portugalsko nechce slyšet,
o útěku, který včera
jedinou se zdál mu spásou!
Nemůže prý odsud jíti . . .
Nemůže, ó, vím to, vím to,
proto že jej doňa Sanča
nepustí —

Mercedes. Ó, má infanto,
chraňte se mu křivdit! Bože,
přímo proč jste netázala —

Blanka. Bledý byl a hlas se chvěl mu
nejistě, když prosila jsem,
aby přímo odpověděl,
tajemství že neporušil.
Mercedes, ach, nejvíc bolí
srdce moje, že Pelayo
myslil, strach že ze mne mluví
o život! On napomínal
starostlivě, abych byla
opatrna, abych dvéře
střežila . . . Ó, zemru žalem!
Neviděl, že proto pláču,
pouhá myšlénka že zrady
jeho možná . . . Povrhuji
opatrnou radou jeho! (Běží ke dveřím.)
Má-li láska někdy konce — (Odtáhne závoru.)

Mercedes. Stůjte, paní!

Blanka. — pak ať vejde
třeba smrt —

(Otevře dvéře prudce. Doňa Sanča se objeví pod závojem v průvodu tří otroků arabských.)

Mercedes. Ó, velký Bože!

(Skryje se polekaně za trosky u dveří, kde byla stála.)

Sanča. Přišla na tvé zavolání
sudba tvá.

Blanka. Ty temný zjeve,
koho hledáš?

Sanča. Hledám tebe. (Odhrne závoj.)

Blanka. Doňa Sanča! Zlý můj osud
vede sem vás . . . Ó, Pelayo . . .

Sanča. Běda vám, že toto jméno
vzýváte!

Blanka. Já Boha vzývám,
neboť v temných vašich zracích
peklo hoří, v těchže očích,
které včera viděla jsem
mezi plesem láskou pláti
pro Pelaya! Ó, jak hoří
nenávist v nich.

Sanča (chladně). Vy jste byla
včera u mne? Odplácím vám
návštěvu tu vzácnou rychle,
infanto.

Blanka. Ó . . . Vy mne znáte!
Zničena jsem, neb Pelayo

jediný moh' prozraditi
jméno moje, úkryt můj!

Sanča. Uhodla jste to, infanto.

Blanka. Zradil mne! Ó, doňo Sančo,
miluje vás! Buďte kleta!

Sanča (vášnivě.) Kletba padniž na vás zpátky,
ne ot nikdy láska jeho,
po které tak dlouho žízním,
marně žízním, neblažila
nešťastnou mne! Zaplatíš mi
pohrdání jeho draze!
Chvěj se, chvěj se.

Blanka. K nebi jásám!
Můj Pelayo, můj Pelayo!
Nelhals tedy, když jsi řekl,
nikdy že jsi nemiloval,
jediná že já tvá láska!
Věren zůstals —

Sanča (opět chladně). Dost, infanto,
planých slov. Nuž, prozradila
v divé vášni jsem vám všecko...
Hleďte na mne, odpovězte,
zdám-li se vám schopna toho,
abych snášela tu hanbu,
triumf váš... O jeho srdce
boj jsme vedly —

Blanka. Srdce jeho
moje jest, ó, celé, celé!
Miluje mne! Vaše zraky,
zmučená tvář vaše bledá,

záští vaše, měrou jsou mi
nesmírnosti mého štěstí.

Sanča. Nešťastná, mlč . . . Zradil tebe . . .

Blanka. Lžete, doňo Sančo, lžete,
lstivě, podle, ukradla jste
tajemství mu naší lásky!
Zločinná ty, hříšná ženo,
k němu jak smíš zraky zvedat,
jakým právem vkročila jsi
v blahý naší lásky ráj?

Sanča. Skrotím jásot divé pýchy,
nebudeš už déle šlapat
po mém srdci zmučeném . . .
Povalím tě v prach! Ty zemřeš!

Blanka. Odvažuješ tak se mluvit
s dcerou krále kastilského,
s doňou Blankou, sestrou krále
dona Pedra —

Sanča. V klatbu danou!

(Podá jí listinu.)

Důkaz bratrské té lásky
sama čti . . . Niuž, doňo Blanko,
dána jste do rukou mých!

Blanka (pustí listinu). Zemříti, teď, smilování!
Bože můj, to nepřipustíš!
Andělé, ó, střežte mne!

Sanča. Daleko je v modro nebes,
kvapí čas. (Kyne otrokům, kteří se infantě blíží.)

Blanka. Já nechci zemřít!
Pomoc! Pomoc! (Otrokům.) Slitujte se!

Mladá jsem, ach, mladá! Život
včera teprv krásně vzešel
duši mé! Ó, krev mou šetřte,
ustrňte se.

Sanča. Marná slova!
Nerozumí, co jim mluvíš.
Pokyn můj jest zákonem jim.
Zaměstnání jejich: vražda! (Kyne jim opět.)

Blanka. Strašná ženo, štveš je na mě
jako smečku! Ne, to nelze! (Tasí dýku.)
Raděj' sama zavraždím se.
Královská krev v žilách vře mi,
nesnesu katovy ruky
dotknutí . . . Ó, třeste, bídní
otroci, se před mým hněvem!

Sanča. Směšné děcko! (Otrokům.) Rychle!
Konec!

(Jeden vyrve doně Blance dýku)

Blanka. Běda mně!

Sanča. Ba, třikrát běda!

Blanka (klekne). Slitování!

Sanča. Žádné.

Blanka (vstane). Bože,
odpusť mi hřích největší můj,
že jsem ponížila sebe
na okamžik!

Sanča. Chopte se jí!

Blanka. Kletba tobě, vražednice!

Sanča (kyne otrokům).
Zarduste ji!

Blanka (v náhlém strachu).

Hrůza! Hrůza!
Zardousit! Ne! Bože, pomoc!

(Pronásledována otroky.)

Můj Pelayo! Bože! Pomoc!
Pusťte mne! Pelayo! Bože!

(Vběhne do dveří, vedoucích na schody. Otroci za ní. Dvéře se zavrou.)

Sanča. Svírejte ji pevně, pevně!

Blanka (za jevištěm).

Běda! Bože! Ó . . . Pelayo!

Pausa.

Sanča. Dokonáno?

(Blíží se dveřím, které se otevrou; otroci vyvlekou tělo dony Blanky a položí je na zem.)

Jásej, pomsto
nasycená! (Tasí dýku.) Pro jistotu
ještě v srdce. (Bodne donu Blanku.) Jednou
ještě . . .
Dosti tak . . . Jak brzy chladne . . .
Nyní odsud . . . Rychle, rychle.

(Odejde s otroky. Dvéře zůstanou otevřeny.)

Mercedes (vyjde za chvilku ze svého skrytu).

Hrůza! Bože! Dopustils to?
(Padne na mrtvolu.) Paní moje! Sladká paní!

(Opona.)

JEDNÁNÍ IV.

Velká síň na zámku dona Alvara, jako v I. jednání skvěle osvětlena. Don Alvar a Perez přicházejí z různých stran a setkají se.

Perez (překvapen). Milost vaše vrátila se.

Alvar. Překvapen jste, já ne méně
tím, co zde se děje, věru.
Z daleka jsem viděl zámek
jednu zář. Když v dům svůj vejdu,
vidím ruch, že v něm jak v oulu,
sotva kdo ze služebnictva
všimne si mne; plny práce
každý ruce má, nuž rcete,
co to vše jen znamená?
Žena moje uzavřena
v komnatě své nejvnitřnější;
milý Roca, vysvětlete!

Perez. Čekal jsem, že vysvětlíte
hádanku tu, kterou chápat
nedovedu. Doña Sanča
nařídila spěchem zváti
hosti, pravíc, nejšťastnější
života že den jí vzešel,
štěstí její že tak velké,
snésti že je nedovede,

hudbou, tancem, zpěvem, smíchem
ulehčit že musí bouři,
v nitru jež jí burácí.

Alvar. Pravíte, že doňa Sanča
mluvila tak —

Perez. Ano, pane.
Myslil jsem, že zpráva došla
z Kordovy snad doňu Sanču,
která tak ji rozjařila.

Alvar. Z Kordovy jsem poslal zprávu
tajnou, pravda, ne však ženě,
Pelayovi jsem ji poslal;
zpráva ona byla ovšem
radostná pro něho velmi,
nedovedl zamlčet ji
patrně.

Perez. Tot ku podivu!
Naopak, jest don Pelayo
zničen žalem . . . Ó, můj pane,
nevím ani, jak to říci,
šíleným jest don Pelayo!
Praví, čest že v Kastilii
vymřela, že nyní světem
hledat půjde ji, a s pláčem
žaluje na černou zradu,
kterou, odpustte mi, pane,
na něm vy prý spáchal jste!

Alvar. Zradu? Já? Co znamená to?
Jaký omyl jej to klame?
Rychle sem jej zavolejte,
radostnou mám druhou zprávu:

zítra z rána král don Pedro
dorazí sem v tento zámek,
vymohl jsem šťastně milost
pro infantu, sňatek jejich
slavně uzná král don Pedro.

Perez. Sňatek infanty a koho?
Nerozumím —

Alvar. Dočkejte se
jitra jen a bude jasno.
Nyní však ať don Pelayo
přijde sem, a doňu Sanču
vyhledat jdu.

Perez. Don Pelayo
zmizel . . . proklínaje . . .

Alvar. Koho?

Perez. Neodvážím se to říci.

Alvar. Mluvte!

Perez. Nuže, doňu Sanču.

Alvar. Proklíná ji . . . Ona jásá . . .
Úzko je mi . . . Don Pelayo
žaluje, že jsem jej zradil?

Perez. Líto mi, že opakovat
musím vám, že zšílel zcela.
Říkal, krev že nejsladšího
tvora prý na vaši hlavu
padá — odpusťte —

Alvar. Jen dále!

Perez. Neřest prý že cizoložná
liliální svatou cudnost
zardousila pomstychtivá.

Álvar. Bože můj! Ó, krev mi stydne
při myšlénce, která bleskla
duší mou . . . (Slyšet hudbu.) Jaké to zvuky
veselé a rozpoutané
mísí se tu v žal můj temný?

Perez. Maškary as zavítaly
právě v zámek.

Alvar (který se zamyslil). Sen to trapný!
Probůh, Perez, probuďte mne!

Perez. Vzpamatujte se, můj pane,
blouzní zrak váš, čelo kryje
hlubých vrásků těžká chmura.

Alvar. Pro ples, věru, tvář to není.
Masku dejte, plášť mi dlouhý.
Perez, súčastním se plesu,
rychle — Pojďte!

Perez. Dějí věci
divné tak se dnes na zámku,
že mi nic už divné není,
ani nápad váš, můj pane. (Odejdou.)

(Z druhé strany vstoupí Tirso a Mercedes, tato s maskou v ruce.)

Tirso. Neměj strach, zde plno bude
za okamžik; v davech hostů
ztratíš se jak v moři kapka!
Ruka tvoje jak se třese!

Mercedes. Všude, zdá se mi, že oči
strašné oné ženy vidím,
skryj mě, Tirso, skryj mě před ní!

Tirso. Neboj se, už don Álvare
vrátil se, já sám jej viděl,

utečeš se pod ochranu
spravedlivé jeho ruky,
před tváří pak všech těch hostí
promluvíš. Nuž, jest ti lépe?

Mercedes. Tirso, ach, mě srdce bolí!
Paní moje, paní moje,
nikdy neuzřím už více
sladkou tvář tvou!

Tirso. Utři slzy!
Spravedlnost najdeš.

Mercedes. Bože!
Najdu ale také dechu,
který v prsa se jí vrátí,
aby opět žila? Bože,
jak jsem bídná, jak jsem bídná!
Když jsem bránit nemohla jí,
proč jsem s ní, ach, nezemřela!

Tirso. Svědectví kdo byl by dával?

Mercedes. Pravda. Kéž pak ale zemru!

Tirso. Nemluv tak. Ty zapomeneš,
vyhojí tě čas.

Mercedes. Ó, nikdy. (Hudba se blíží.)

Tirso. Nasaď masku. Ejhle, hosté.

(Oba mísí se mezi vcházející masky.)

Host. Podivné to, věru, časy
zavládly teď v Kastilii;
nejdřív zvou nás na ples, náhle
poděsí nás dokumentem,
podepsaným samým králem,
žíznícím po krvi sestry;

úsměv prchá s našich tváří,
veselost též z našich srdcí —
sotva však že poslušně jsme
složili si tváře v smutek,
do zámku nás opět pozvou,
prosí nás o jasný úsměv.
Nevíme, proč plakali jsme,
nevíme, proč teď se smějem'.

Druhý host. Smějme se a netažme se,
smích je vždy a všude vítán.

Třetí host. Víno bylo vždycky sladké
v sklepích pánů z Altamíry.

První host. Hle, a doňa Sanča nikdy
krásnější nebyla věru,
než je teď v té hrdé záři
drahokamů královských!

Vyjde nejdříve sbor ozbrojenců, kteří se staví v pozadí, pak pážata.)

Jako vladař kráčí, před ní
stráže jdou jak před králem!

Druhý host. Tiše, tiše, hledí na nás.

Sanča (přichází v nejskvělejších rouších, zastaví se, ohlíží se v síni plné hostí a kývá jim na přivítanou).

Díky, díky, že jste přišli,
přátelé! tak velkou radost,
jako moje, rozděliti
nutno jako břímě velké,
jednotlivce jež svou tíží
zkrušilo by . . . Nechápete?

Pravda, nutno vysvětliti . . .
Nuže, slyšte . . .

(Zamlčí se na chvíli, za posledních slov vejde don Alvar v plášti, s maskou na tváři, zároveň Perez, ač ne s ním a bez masky.)

Myslete si
ženu . . . nebo třeba muže,
který úpí v pokoření,
který nese v hloubi srdce
urážku tak těžkou, těžkou,
život že mu otravuje,
na rtech modlitbu že mění
v rouhání mu, v proklínání
sebe sama . . . Urážku však
pomstít brání osud krutě,
neboť ani přiznat nesmí
ránu, kterou trpěl . . . Náhle
v ruce jako z nenadání
nepřítel ten jeho krutý
do rukou mu padne, slabý,
bez obrany . . . Rozkoš! Rozkoš
neslýchaná, sladší všeho!
Nyní může bez ostychu
píti krev, po které žíznil,
mučit může jej, ó, mučit . . .
Bože můj, tu divou radost
kdyby zaplatil jí peklem,
příliš draze nebyla by
zaplacena . . . Závrať jímá
mysl mou . . . (Zakryje si oči a zavrávorá slabě.)

První host. Bůh buď s námi!
Zbavena je smyslu, šílí?

Druhý host. Nerozumím ani slova.
Co to mluví, co to mluví?

Sanča. Hudbu! Hudbu!.,. Vírný tanec
bouřiž síní... (Blíží se hostu.) Nuž, seňore,
vaši ruku...

První host. Doňo Sančo,
veliká to pocta věru...
(V hudbu mísí se druhá smutná, táhlá.)
Zvuky ty co znamenají?
Pohřeb je to, na mou čest!

Sanča. Radost mou kdo takto tupit
odvahu má!...

Pelayo (za scenou). Stranou! Místo!
Královský přichází host!

Sanča. Zavřte dvéře! Ne, tak lépe!
Rozkoš nová, jeho lkání,
jeho pláč a zoufalost!

(Vejde průvod černě oděných, nesoucích černě zavěšená nosítka, která postaví ve prostřed sálu. Don Pelayo v čele průvodu. Hudby umlknou.)

Pelayo. Spravedlnost! Spravedlnost!
Volám na ni, volám marně!
Ztratila se, ó, vy všichni
pomozte mi hledat ji!

Sanča (posměšně a chladně).
Jaký mumraj, don Pelayo,
chystáte nám pod škraboškou
toho smutku! Buďte vítán,
díky za tu veselost!

Pelayo. Odpovězte, ó vy všichni,
máte oči? Zakryjte je,

neboť až tu roušku strhnu,
v horkých slzách utopeny
budou rázem! . . . Máte srdce?
Pukne vám, až odhaleno
bude, co ta rouška kryje!

(Strhne slonu, je vidět infantu mrtvou.)

Nuže, vizte! . . . Na kolena,
na kolena . . . Hle, infanta,
sestra krále . . . však, toť málo!
Světice, hle, uškrcena
dravým tygrem, zardousena
svatá krása bez poskvrny
ďáblem, hříchem podlostí.

Hosté. Úžas! Bože! Je to pravda?
Kletba vrahům! Neštěstí!

Jiní. Pomsta, pomsta!

Pelayo. Spravedlnost!
K nebi volá krev ta svatá!
Spravedlnost v Kastilii
vymřela však, zmizela už,
v tentýž den, co čest za hory
utekla se, ponechajíc
černé zradě vládu svou.
V tentýž den, co don Alvar mne
ženě zradil, v pomstychtivé
ruce její vydal, kruté,
infantu, mou holubici,
bílou, tichou, netušící!
Bože můj, a já mu věřil
jako otci, příteli!

Sanča. Nechápu, co mluvíte nám?

Komu zradil vás můj manžel
a kdo ona žena krutá,
infantu co vraždila?

Pelayo. Kletba vám! Vy, doňo Sančo,
spáchala jste onu vraždu,
která vinu Kaina smaže!
Přistupte a přísahejte (táhne ji k mrtvole)
před mrtvolou zde infanty
nevinu svou! Hleďte všichni,
z rány znova krev se lije,
žalobnice rudá, hrozná
před stolicí soudní boží!

Hosté. Spravedlivé nebe, úžas!

Sanča. Smělý muži, pusť mne, pusť mne,
nelekám se ani slov tvých,
ani toho svědectví!
Šílenství vždyť z tebe mluví,
důkazy kde máš mé viny?

Pelayo. V úkrytu a polekána,
třesouc se o vlastní život,
němým svědkem vraždy hrozné
dívka byla doni Blanky.

Sanča. Ani slova více — lžete!

Mercedes (Tirsovi).
Nedám se už déle zdržet... (Odhodí masku.
Slyšte mne! před živým bohem
pravdu mluvím! Jsemt Mercedes,
dívka, která měla štěstí
sloužiti té světici! (Ukáže na infantu.)
Tato žena (ukáže na d. Sanču) vnikla v úkryt
paní mé a zavrážditi

kázala ji otrokům!
Vyznala se z hříšné lásky
k tomu muži, (ukazuje na Pelaye) vyznala se,
proto že infantu vraždí,
srdce jeho že jí vzala,
k vůli ní že don Pelayo
doňu Sanču neslyšel!

Sanča (tasí dýku).
Zhyň, ty zmije.

Host (chytne ji za ruku). Doňo Sančo,
zadržte.

Mercedes. Ó . . . Krev má plyne . . .
ale směji se . . . infanto . . .
ráda pro vás umírám!

Tirso. Pomoc!

Host. Čin jaký to divý!

Pelayo. Ubohá ty, věrná duše!

Mercedes. S Bohem, Tirso!... Položte mne
k nohám paní . . , Slyšte všichni . . .
Přísahám posledním dechem . . .
pravdu že jsem mluvila . . . (Zemře.)

Pelayo. Doňo Sančo, hleďte kolem!
Rcete, co na tváři čtete
přítomných! Nuž, rcete přece,
lží že všechno.

Sanča. Všichni slyšte.
Na místě jsem svého chotě,
náměstkem jsem svého krále!
Ano, doňa Blanka padla
rukou mojí, přiznávám se

Víte však, že bratr její
Pedro, král náš spravedlivý,
klatbu těžkou nad ní vyřkl,
Odsouzena tedy byla
samým králem, pánem naším,
nástrojem já pouhým byla.
Jásá duše moje, ano.
zároveň že pomsta moje
snoubila se s pomstou krále!
Nenávidím vás, Pelayo,
divé záští pro infantu
cítila jsem, přiznávám to,
příčinu však svého záští
nepovím vám, lží jest pouhou,
co ta dívka svědčila.
Směji se těm vašim slzám,
směji se těm bledým tvářím,
které na mě kolem patří,
hrdě pozvedám svou hlavu:
prolila jsem krev infanty,
kdo však z vás smí předstoupiti,
říci mi: já jsem tvůj soudce!
Nikdo z vás!

Alvar (odhodí masku). Snad někdo přece!

Všichni (mimo d. Sančuu).
Don Alvar!

Alvar. Vy uznáte,
doño Sančo, že mám právo
soudit vás.

Sanča (po krátkém mlčení chladně).
Nuž, tedy suďte.

Alvar (vyčítavě). Sančo, co jste učinila!

Sanča. Přísahu svou splnila jen,
jednala jsem, muž jak jedná.
Má-li soka — zabije ho.

Alvar. Soka vy jste tedy měla?
Vyznání jest plné nyní.

Sanča (temně). Zapírat?... To unavuje...
Konečně, co je mi po tom,
studem co se zove, pýchou...
Zabte mne. Já v hrůzách žila
takových, že hrůza smrti
hrůzou se mi nezdá více.

Alvar (probodne ji). Zemři tedy — odsouzena.

Všichni. Úžas! Hrůza!

Alvar. Spravedlnost!

Někteří hosté. Pomáhejte! Pomáhejte!

(Chtějí jí podporovat.)

Sanča. Nechte mne... chci beze svědků
zemřít klidně... o samotě...

(Učiní několik kroků a padne.)

Pelayo. Klesla! Zmírá!

Hosté. Bez útěchy!

Alvar. Sančo... Bůh jest milosrdný!
modlete se.

Sanča. Nepomodlím.
Kdyby Bůh byl milosrdný,
byl by bleskem svým mne smetl
tenkrát hned... když hnutí lásky...
poprvé zde ozvalo se

v tomto srdci . . . které bolet
konečně teď přestává . . . (Zemře.)

Perez (klekne vedle ní).
Zemřela!

Alvar (chce přistoupiti k mrtvole, zastaví se však na cestě, po krátkém boji). Nuž odneste ji!

(Klesne Pelayovi v náruč.)

Opona.

(1889.

TŘI KOMEDIE.

TŘI KOMEDIE

TŘI KOMEDIE.

TŘI KOMEDIE.

TŘI KOMEDIE.

TŘI KOMEDIE.

BRATŘI.

ČÍNSKÁ KOMEDIE VE DVOU JEDNÁNÍCH.

SLEČNÁM

ANNĚ A ZDĚNCE BRAUNEROVÝCH.

Skládaje tuto malou idyllu, pokusil jsem se o věc dosti nesnadnou: Chtěl jsem totiž jakousi literární chinoiserii pro Vás utvořiti, která by vedle Vašich chinoiserií z porculánu a ze slonové kosti místo nalezla. Prosím tedy pokorně, vysoce ctěné dámy, abyste ji shovívavě posoudily a přijaly.

Najdete-li v slabém pokusu mém poněkud jen stopy té elegantní bizarrerie, Číně tak zvláštní, jen trochu šustotu jejího hedvábí, jen zdání sladkosti jejího jemného parfumu, pak dosáhl jsem vyplnění smělého svého přání!

V Praze 1882.

J. Z.

Předmluva k novému vydání.

Ve svých „Nouvelles Chinoises" uveřejnil Stanislav Julien překlad čínské jedné povídky pod titulem „Dva bratří rozdílného pohlaví".

V první její části vypravuje se široce, jak ve vesnici Vu jistý bezdětný stařec během času dva mladíky za vlastní syny přijal, kteří se takto bratry stali.

V druhé části líčí se pak dosti stručně, jak mladší z těch jinochů („již se byli v životě sešli jako dvě lehké řasy vodní, které proud řeky jednu k druhé žene") se prozradí, že dívkou jest. Po té uzavrou mezi sebou sňatek.

Druhá část povídky dala mi hlavně podnět k této hře. Přidal jsem pouze tanečnici Jaosien a knížete Lo-Mengeje, tak jako motivy, které s nimi souvisí a v děj mé komedie zasahují. Snad vyčte mi někdo to nahodilé shledání se rozptýlených členů rodiny na konci hry. Mohlo by se mi říci, že již staří a po nich básníci renaissance, Molière a osmnácté století takových příběhů až zne-

užívali. Pravda, avšak vyskytují se tak hustě i ve fikcích Číňanů, že se mi u těchto až charakteristickými zdály, a šlo mi přece o to, aby moje komedie co možno čínskou byla. Proto chopil jsem se toho starého motivu tak, jak jsem horlivě poetických obratů, názorů, tradic a rčení Číně zvláštních dbal a jimi se inspiroval. Ovšem pouze tak dalece, jak skrovné moje vědomosti stačí.

Konečně musím podotknouti, že jsem tuto hru ne pro knihu, ale pro jeviště psal. Nebyla přijata. Jest prý ta věc našemu obecenstvu příliš cizí. Já však myslím, že tomu tak není.

Hluboký rodinný cit, u Číňanů tak krásně a mohutně vyvinutý, nemůže přece nikomu z nás cizím býti, a rodinný ten cit jest základem skromného toho obrázku. Řeklo se mi též, že je Čína na jevišti nemožnou, vše, co čínské, působí prý neodolatelný smích. Tomu nerozumím, nedovedu se postaviti na stanovisko tak vulgarně naivní. Čínská nádhera, čínská elegance, čínská fantasie stala se přece docela modou v Evropě, a sliboval bych si od nich právě lahodný dojem na divadle. Čínské karikatury dráždí ovšem k smíchu jako karikatury vůbec — těch však, doufám, v mé komedii není.

Buď jak buď: Ponechám to klidně času, aby rozhodl, jak dalece jsem pravdu měl.

OSOBY:

Nurchazi, hedvábník.
Peja, mladší jeho bratr.
Jaosien, tanečnice.
Kníže Lo-Mengej.

Místo děje: Vesnice Vu.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

Hedvábnický sklad obou bratří. Světlé stěny, pokryté namalovanými ptáky, sedícími na kvetoucích větvích. Stojany s balíky látek. Černě lakovaný nábytek. V rozích veliké vázy s kyticemi z pivoněk. V přístěnku stará buddhistická soška, vyřezávaná ze dřeva, omalovaná a pozlacená. Římsa s všelijakým nádobím. Se stropu visí hedvábné lampiony s třapci, na stole bronzová lampa, několik kotlíků z bílého průhledného porculánu a několik vějířů. V pozadí veliké otevřené dvéře, vedle nich visí tam-tam s paličkou. Dveřmi vyhlídka na náves, ozářenou sluncem, a na pravo a levo též dvéře. Jedny, otevřeny s vyhlídkou do zahrady, druhé zastřené hrubou a pestrou portiérou. Blíže těchto dveří malý stolek z laku, na něm stojí váza s kyticí z heliotropu, pak miska s rozpuštěnou tuší. Peja sedí u stolku. Před ním balík rýžového papíru, na který píše pozorlivě štětcem s násadkou ze slonové kosti. Nurchazi chodí zamyšleně po pokoji, jehož podlaha pokryta tenkými rohožkami.

Scéna I.

Peja, Nurchazi.

Peja (odkládaje štětec). Ne, dnes nelze klidně pracovat. Rušíš mne neustále svými kroky a více ještě svou zádumčivostí. Co jsi se vrátil z Pekingu, jsi celý změněn. Neslyšel jsem tě od té doby ani jednou zazpívat. Bratře, ty máš něco na srdci.

Nurchazi. Já?

Peja. Ano, ty. Zdá se ale, že nezasluhuji více tvé důvěry.

Nurchazi. Jaké to výčitky. Můj Pejo, ty sám svým slovům nevěříš.

Peja. Máš pravdu, nevěřím. Žijeme již léta spolu pod požehnaným krovem toho domu, a ač nejsme rodnými bratry, víže nás přece láska tak těsně druha k druhu, jakoby nás byla jedna matka porodila. Jsme bratří duší a srdcem, když ne krví.

Nurchazi. Ó, můj bratře, nepřipomínej mi, že nejsme rodnými, zdálo by se, že to cítíš, a to by mne bolelo.

Peja. Kdyby nás nespojovalo nic jiného, než ta neobmezená úcta k dobrému starci, který před námi zde žil a nás oba za své přijal, dostačilo by to pro život. Uvaž k tomu vášnivé mé přátelství k tvé osobě — a suď, jestli mi pokrevenství s tebou třeba. Ó, co byi bych bez tebe?

Nurchazi. Co bez tebe já?

Peja. Oba byli jsme ještě téměř dětmi, když zlý osud do běhu života našeho zasáhl. Jako bouře přikvačil, vytrhl nás oba z rodné půdy, hnal nás jako vločky sněhu širým světem, ale pak se smiloval a svedl nás zde, jako mořský proud, který dvě řasy, odervané na rozličných březích, ve svém klíně spojí. Zde, ne-

znajíce jeden druhého, našli jsme oba útočiště. K tobě vztáhl jsem v své sirobě obě ruce v důvěře, pozvedl oči v lásce — a tys posud celým světem mým. Co mohl bych si lepšího přáti, než los, který mi připadl? Klidná naše ves, dřímající při šelestu vysokých bambusů, mohutná naše řeka, blankytná jako samo nebe, je vše, co znám a co znáti chci. Někdy zabloudí oko arci touženě do nekonečna nebesklonu, zbarveného nachem zmírajícího slunce, někdy letí myšlénka za plujícím korábem, za slunným mráčkem k horám táhnoucím, ale rychle vrací se přece zase zpět, k tobě, ty věčný úsměve dobroty! Co může sladší býti našeho tichého blaha? Nechtěl bych, by se něco v tom klidném našem světě změnilo. Nejkrásnější je vše tak, jak to právě jest.

Nurchazi. Do nedávna smýšlel jsem právě tak jako ty.

Peja (polekán). A více nesmýšlíš? Ach, věděl jsem, že se něco stalo. Mluv! Což nevidíš, jak mne nejistota trápí? Ó, zajisté je Peking klíčem k tvému chování?

Nurchazi. Peking! Jak zabušilo mi srdce tušením, když oko moje spatřilo staré tvoje bašty z hlazených cihel, cimbuří tvých hradeb, korunovaných vzdušnými věžemi, podobnými bohatým stanům kočovníků!

Peja. Tvoje změna duševní má tedy po-

čátek svůj v té cestě do Pekingu. Já tušil tak.

Nurchazi. Nemýlil jsi se. Jak mohlo také jinak býti! Koho neoslnily by ty ohromné ulice plny ruchu a slunce, běžící mezi pestrými domy, vroubené velikými bazary, naplněnými vůní a stínem a leskem výrobků lidského důmyslu. Jaká krása, jaké bohatství! A hluk jako hučících vod tě takřka ohlušuje a oko neví, kam dříve zabloudit. Zde nakupeny výtvary umělců, vykouzlené z drahého dříví, ze všech kovů, ze všech drahokamů! Tam nabízí ti látky jako z duhy tkané, vyšívané květy, jichž vzory vyrostly v horečné obraznosti básníka! O několik kroků dále prodávají vázy, zdobené smaltovým ovocem, jaké snad zraje v zahradách slunce, a předměty filigránové, jakoby utvořené ze třpytícího se jíní! Celý den mohl bych o těch divech povídati, a nevyčerpal bych se.

Peja. Mluv o sobě a o tom, co se s tebou událo.

Nurchazi. Když jsem se za posledního svého pobytu v Pekingu, po uspořádání obchodních našich záležitostí jako na rozloučenou městem toulal, unesl mne proud lidí náhodou na veliké náměstí, které se ruchem svým oulu podobalo. Hemžilo se tam palankýny, hrdými koňmi, nesoucími jezdce v třpytné zbroji, karavanami mon-

golských velbloudů s náklady nejbohatšího a nejrůznějšího zboží. Pojednou strhl se jakýs nadobyčejný hluk. Z jedné z ulic vybočil nádherný průvod: napřed dav otroků hřmících velikými gongy, pak mužů na koních, nesoucích prapory, konečně palankýn se zataženými záslonami. Nad ním vznášel se slunečník z purpuru a z obou stran kývaly nesčetné vějíře všech barev na žerdích, působící umělý vánek.

Peja. To byl nejspíše nějaký mocný mandarin? Nebo bratr slunce, sám císař?

Nurchazi. Já myslil též jako nyní ty a tázal jsem se mimojdoucích. Jeden z nich změřil mne překvapeným zrakem. „Odkud přicházíš," pravil, „že nepoznáváš průvod bohům rovné Jaosien?"

Peja. Jaosien, kdo to?

Nurchazi. Právě tak tázal jsem se i já. Na to divil se ten, jehož jsem byl oslovil, ještě více a odpověděl: „Lituji tě, že jsi neslyšel o slávě Pekingu. Je to tanečnice a zpěvačka. Jménem jejím opojují se města jako drahocennou vůní. Jméno krásné ženy je hudbou, která povznáší a konejší." Na to pospíchal směrem k palankýnu, aby ulovil pohled té krásky, kdyby vítr snad náhodou clonu jejích nosítek pozvedl.

Peja. A ty, můj Nurchazi?

Nurchazi. Já přemýšlel o tom, co mi ten cizinec byl pravil. Zdálo se mi pravdou,

7*

co řekl, a srdce počalo mi mocně jakoby taktem divokého nápěvu tlouci.

Peja (rychle). A tlačil jsi se k palankýnu jako ti ostatní —

Nurchazi. Naopak! Zmocnil se mne zároveň jakýsi strach. Pospíchal jsem z náměstí, vrhl se do odloučených ulic, hledal samotu. Nevím, jak dlouho jsem chodil, když mne nohy zanesly do opravdu až pustého kouta. Bylo tam jako na venkově. Tráva tam rostla bujně a volně a z ní vyčnívaly sem tam modré, osamělé květy. Po jedné straně táhl se jakýs rybník, v němž žáby zpívaly, a po druhé vysoká zahradní zeď, nejspíše zadní část paláce, stojícího na některém skvělém náměstí. Klidem tím poněkud utišen, trhal jsem modré květy a vázal v kytici — tu padlo mi náhle něco s velkým hřmotem k samým nohám, tak že jsem se nemálo ulekl.

Peja. Co to bylo?

Nurchazi. Hračka! Drak z atlasu ohnivé barvy na stříbrné šňůře. Byl celý stříbrnými zvonky ověšen a z tlamy, chrlící umělé květy, visela mu na kovovém kruhu krabička, vyřezávaná z průhledné slonové kosti. Na širokém jeho hřbetě byla podobizna tancující dívky vymalována. Postava její byla plna gracie, jako mladá bambusová třtina, kolébaná vlažným vánkem jara. Ah!

Peja. Ty vzdycháš? Co stalo se dále?

Nurchazi. Dále? Ah, ano. Z hedvábu vycházela sladká vůně opojující vanilly a mošusu, a mezi tím, co mi napadala slova cizince, že jméno slavné Jaosien město jako vůně opojuje, četl jsem verše, které pod obrazem tancující dívky stály.

Peja. Pamatuješ se ještě na ně?

Nurchazi. Nezapomenu je nikdy pro divný dojem, který na mne činily, neboť v onom okamžiku splývaly pro mne s vůní vanilly a mošusu, s hudbou jména a se skvělou slávou oné nikdy nespatřené Jaosien. Zněly takto:

„Ó zmije, sestrojená z hedvábu,
„ty šťastná jsi, neb stoupáš výš a výš
„a sestra oblak, nořiš ve slávu
„se azurného nebe, zrcadlíš
„se v moři s hvězdami!
„Ó, mluv, proč nedá mi
„při luny tajůplném vidu
„nyjící touha nikdy klidu,
„proč hbité perutě bych chtěla mít,
„bych mohla, motýly jak chytá dítě,
„po siném nebi v dlouhých vlasů sítě
„já lapit meteórů čarný kmit?
„Já lítati bych chtěla s labutěmi,
„a neblahý mne víže osud k zemi!"

Peja. Ty verše měl tedy snad ten drak sdíleti hvězdám a oblakům? Podivný nápad.

Nurchazi. Ano, tak zdá se, a ještě podivnější, že blouznivá dívka očekávala, že

jí snad některý pták nebo meteór odpoví, neboť v té krabičce ze sloní vězel štětec, jemný jako brva dívky a ve stříbrné láhvičce voněla tam rozdělaná tuš jasmínem. Neodolal jsem tomu pozvání —

Peja. A napsals něco na hřbet hedbávného draka? Nějaké verše?

Nurchazi. Chtěl jsem tak učinit, ale obával jsem se, že by dobře nevypadly, nejsem básníkem jako ty, a psal jsem tedy prostě pouze prosou.

Peja. A co napsal jsi jí?

Nurchazi. Toto napsal jsem: Já, Nurchazi, jenž, prostý holub přilét z vesnice Vu, kde pod střechou starého Lukia bydlím, s výše oblaků tak ti volám v odpověď: „Proč zemi haníš, matku vonných květů? Což pták netouží, též by na ní spočinul? Což květ není též hvězdou? Skřivan opojiv se sluncem přece zas se vrací v bujnou trávu, a fenix sám, jenž modro nebes pije, rád sedá na stromy! Na nebi plane zlatý palác slunce, však zem poskytne hnízdo — sladší útulek! Buď nebi dík — však zemi požehnání!"

Peja. Ano, buď zemi, hnízdu požehnání. O Nurchazi, kéž nikdy by se nám zde z našeho nechtělo. Hleď, jak je útulné a milé. Však dále povídej.

Nurchazi. Dopsav, mrštil jsem drakem do výše. Vítr se ho zmocnil a vynesl jej na

zeď. Za chvilku zatáhl někdo za šňůru a drak padl do zahrady zpět.

Peja. A dobrodružství tvoje bylo u konce

Nurchazi. Ne docela.

Peja (nepokojně). Ah, ještě něco se stalo?

Nurchazi. Šel jsem podél zdi a přišel k nevysokým dveřím; byly polootevřené. Pejo, jak ti popsati, co jsem viděl! Jak moře rozpuštěných smaragdů vlnilo se stromoví a pažity ohromné zahrady přede mnou, jak bílý ostrov budoval se v pozadí mramorový palác z ní, a vody tam kroužily, padaly, tryskaly jako tekuté stříbro a pršky perel. Ohromné květy, nevídané, netušené, otvíraly se všude jako vázy, z kterých se opojivé vůně lijou, a jakýsi kouzelný soumrak jímal ten ráj jako dřímotou. Já neodolal a vstoupil. Abych se ukryl, pustil jsem se úzkou stezkou, která mne přivedla na palouk. Tam kroužil se potok k jezírku a pod klenutím stříbrných topolů stál tam pavillon, celý jako z mechu vystavěn, se střechou z pozlacené slámy. Indigový most, střežený porculánovým netvorem šesti hlav, vedl ke dveřím. — Spěchám tam — ó Pejo!

Peja. Nuž, spěcháš tam a vidíš —

Nurchazi. V komnatě, jejíž stěny byly pomalovány oblaky zbarvenými večerní zorou, stála dívčí postava a čtla slova, jež jsem byl napsal pod verše na draka. Neviděl

jsem její tvář, ale nahnuta nad hedbáv, s kterého čtla, zdála se tak nevýslovně vděkuplná, že jsem výkřik obdivu potlačit nemohl. Na to se ohlédla a spustila zároveň závoj. Viděl jsem krásu její jen jako by pableskem. Byla hodna věnce ze zlatých květin. Na bílém čele klenulo se vysoce obočí jako pololuna a dotýkalo se téměř oblaku z rozpuštěného ebenu, totiž vlasů, které jí s temena hlavy k čelu proudily. Vidouc mne, vykřikla slabě překvapením, a bylo to jako když luční linduška z lesa violek zašveholí. A její oko, jak bylo snivé, a tak smutné, plné něhy! Ah!

Peja. Vzdychäš. Nebýval to tvůj zvyk. Však mluv, co stalo se dále?

Nurchazi. Uleknut couvl jsem od prahu zpět, v tom okamžiku vešel někdo v komnatu a bílá hedvábná záclona, pošitá perlami, shrnula se mezi ní a mnou. Slyšel jsem ještě, jak se pomalu odebírala do komnat vnitřních, drahokamy, visící jí s pásu, zvonily slaběji a slaběji, až umlkly. Pak nezůstalo po mé vidině než slabá vůně heliotropu, přicházející záclonou. Ohlídl jsem se ještě jednou kolem; vrch, jehož temeno zlatilo slunce, trčel v dáli do nebe, jezírko průhledné a modré šplouchalo nedaleko, bambusy tam tiše šepotaly a moruše kynuly na blízku. Vssál jsem ten obraz míru v duši, a prchl na ulici.

Peja. Učinils dobře.

Nurchazi. Proč tak myslíš?

Peja. Ó, zajisté to byla jedna z těch ženštin, lákajících k sobě jako prohlubeň modré vody. Zdá se, že hvězdy z hloubi její svítí — a čeká zkáza na dně. Slyšel jsem, že se Peking jimi hemží.

Nurchazi. Mýlíš se. Vyptal jsem se po cestě k lodi, kde naše zboží nakládali, komu onen palác náleží, a řekli mi, že to příbytek slavné Jaosien. Chválili nejen její krásu, ale též ušlechtilost a dobrotu jejího srdce. Bylo to po druhé, co jsem o ní slyšel, co jsem jí byl na blízku, a nevycházela mi více z mysli. Říká se, že Laocé prý jednou zabloudil tak daleko, že ho nikdo následovat nemohl, a když se vrátil mezi lidi, měl prý drahoham v ňadrech. I mně se podobně vedlo, jako dávnému onomu mudrci. Můj drahokam je upomínka na spanilou Jaosien. Proč byl pohled její smutný? Co říci chce tím rýmovaným vzdechem, napsaným na atlasovém draku?

Peja. Bratře, ty blouzníš. Vzdech a smutek neznamenají u ní ničeho než okamžitý rozmar, a kdyby tě slyšela, vynutil bys pouze úsměšek na její tváři. Jsme prosti, ona by neporozuměla nám, tak jako ona je nám cizí. Jsme prosti, ale viď, jsme šťastni?

Nurchazi. Máš pravdu, bratře. Přiznávám, že když jsem se druhého dne po lodi našemu domovu blížil, a když jsem opět vlnicí se rýžová pole spatřil, polita zlatem jitra, když jsem opět celý ten drahý náš kraj uviděl planoucí v ranní zoře, jakoby požárem bez hrůzy, rudě ozářený jakoby hranolem ohromného nemožného rubínu, tu cítil jsem plné kouzlo tichého toho kouta a Peking a celá jeho sláva zdála se mi býti lží!

Peja. Tak tě rád slyším. — Ale — ten dojem nebyl trvalý. Ta lež se ti opět co pravda vtírá a láká tě?

Nurchazi. Nuž vidíš, Pejo, není to vlastně ani Peking, ani Jaosien, co mi na srdci leží. Zpomínám na tanečnici jako na hvězdu, na krásného ptáka, na růži. Ale slova, která jsem napsal na draka, ta mi vězí v mysli. Hnízdo! Co útulného, co sladkého to slovo obsahuje!

Peja. Souhlasím. Ale co dále?

Nurchazi. Ah, ty nechceš rozumět, neboť nemůžeš snad, jsi tak mlád —

Peja. Věru, nerozumím.

Nurchazi. Řekl jsem ti, že mi srdce bilo, když lid se tlačil kolem palankýnu slavné Jaosien. A přece jsem ji neviděl, nemohla to tedy ona být, která mne rozčilovala. Hleď, můj Pejo, věc je ta: poprvé zjevilo

se mi v nitru, co to krása ženy. Pejo, žilt jsem posud tak mimo svět, tak docela jen tobě! Nemůže to býti přirozeno. Z tebe vane takové kouzlo, že jsem zapomněl, je to nepochopitelné, ale zapomněl jsem, že jsem v stáří, kde se jiní žení. V okamžení ale, když jsem viděl celé město kořiti se v nadšení kráse, v onom okamžení probudilo se srdce moje. Nuž, chápeš teď?

Peja (zmaten). Srdce! Jaké probuzení? Ah, ty jsi dnes blouznivý. Tvoje plané myšlénky temení z tvé zahálky. Jsi netečný od té doby, cos byl v Pekingu. Jdi, prosím, k řece. Víš, že dnes vyvažují naše zboží z lodí. Zapomeň na verše, ty prázdné hříčky citu, na tanečnice a chorobné horování, a buď zase rozumným, jak dříve bývals!

Nurchazi. Nuž, budu tedy rozumným. Nemluvívals ale dříve tak pohrdlivě o verších, sám horovals a vyčítal mi střízlivost. Ty mrzíš se? Jsi příliš mlád a nerozuměls mi. Jdu k lodi.

Peja. Dokončím svůj účet a přijdu za tebou. (Nurchazi odejde.) Ah, rozumím ti příliš dobře! Jak tváře moje hoří, jak srdce v hrudi bouří! Ven v kvetoucí sad, pod šeptající stromy, kde drozdi zpívají a rosa prší!

(Odejde do zahrady.)

Scéna 2.

Jaosien se objeví mezi dveřmi, vedoucími na ulici. Je oděna v dlouhé roucho z temně růžového atlasu, vyšívané stříbrem, přes to tunika z temně zeleného atlasu metalického lesku s dlouhými rukávy, končící vlečkou, posetou cetkami ze stříbra a z kovu měnící se barvy, černé, dlouhé pletence jí visí s hlavy, která je zdobena šperkem ze zlata a pestrých drahokamů, představujícím »Fung-hang«, čínského to fenixe. Hlava jeho na elastickém péru kývá jí nad čelem. Na ramenou má Jaosien perutě z labutích a pavích per připevněny. Kolem krku stříbrný řetízek, na kterém visí malé pouzdro z těžké zlaté látky. V ruce má dlouhou čínskou loutnu. Velmi bíle líčená.

Jaosien (na prahu). Buď vítaná mi nízká střecho,
buď požehnán ty prahu, za nímž pokoj dlí!
Kéž štěstí nesu v útulné to hnízdo —
kéž štěstí najdu v něm! Ó jinochu, jenž blouzníš o hnízdě, ty netušíš, že slova tvá
mi byla písní skřivánčí. Porozumíš stonu,
který z bolného mého srdce vychází?
Nezní jak švehol slavíka, skřek divokého
ptáka je to v poušti. Někdo se blíží!
Počnu úkol svůj. (Zaklepá na tam-tam u dveří visící a klesne pak jakoby unavena na práh.) Ah!

Scéna 3.

Jaosien. Peja vejde ze zahrady.

Peja. Zazněla gonga jako nářek. Na prahu
klesla ženština! (Spěchá k ní.) Usedni sem.
Kdo jsi a odkud přicházíš?

Jaosien (stranou). Tot není on! (Nahlas.) Odkud
přicházím? Z modré dáli, a jdu, kde azur

splývá s modrou mhou. Kým jsem? Viz křídla moje na ramenou a v ruce tento stříbrostrunný zvuků zdroj. Jsem‘ polo ptákem, polo čarodějkou.

Peja. A proto mluvíš hádankami; ale pravdu mluvíš, okouzluješ krásou tváří a hudbou hlasu.

Jaosien. Jsi dvorný. Nuž promluvím zřetelněji: jsem‘ tanečnice a zpívám své písně k loutně. Můj život, život ptáka. Za sladkou píseň padne tu mi kytka k nohám, tam perla v dlaň, neb také pouze zralá broskev prostého venkovana. Znavena dlouhou cestou klesla jsem na tvůj práh.

Peja. Odpust, mluvím a naslouchám, a nedbám potřeb tvých. Zde vějíř, vezmi, a zde číše vína a zde chléb.

Jaosien. Buď tobě dík. Jsi spanilý a dobrý. Jsi šťasten též?

Peja. Ano, jsem! Dík nebi a mému bratru a těm, již vystavěli útulný náš dům a nasázeli stromy kolem v zahradě. Ty tedy z dáli přicházíš a v dáli zas jdeš. Ty touláš se, a není nikde krbu, ku kterému přisedneš, a o kterém díš s blahým úsměvem: To můj je krb?

Jaosien. Nikdy — nikde.

Peja. Ó, jak tě lituji! Ty neblahá.

Jaosien. Ó, nelituj mne příliš. Viděl's mne v okamžiku slabosti, však kdybys viděl

mne v záři slávy mé! Lituješ fenixe zlatých per, veslujícího slunným azurem, koupajícího se v paprscích zory, kolíbajícího se jarním vánkem? Pak lituj mne.

Peja. Je život tvůj tak vábný?

Jaosien. Jsem slavná v Pekingu. Jmenují mne tam lesklou vlaštovicí, fenixem blankytu, a jeden z nejmocnějších knížat nazval číši svou z chrysoprasu na mou oslavu jménem mým. Říká se, že dovedu tančit na dlani. I slavná Jaosien mi někdy závidí. Vniklo jméno její až sem?

Peja. Dnes uslyšel jsem jméno její poprvé. Můj bratr byl v Pekingu a vypravoval o ní. Je sláva opravdu tak sladká?

Jaosien (stranou). Tedy jeho bratra. (Nahlas.) Ty netušíš, co opojení v ní a nevíš, co jest býti umělcem. Před zrakem mým otvírají se dvě svatyně: poesie sad kouzelný a vlnící se moře tanců, věčného to vzruchu zdroj! My umělci jsme věčně na slavnostech, jest jako bychom přebývali v krajině snů, na hoře Kwen Lun, kde víly poletují jak na lukách motýli, kde háje z chrysoprasu rostou na břehu jezera z drahých kamenů. Tím stálým sdružováním se s ideálem stáváme se od vás tak rozdílnými, rovnáme se oněm bytostem báje' které požíváním listů stromu Chien, rostoucího na měsíci, se průhlednými staly jako křišťál vod a těkajícími jako vítr. Na zemi

nežijem, náš jest palác světla, palác luny, bílý jako sníh. Přijdem-li někdy mezi vás, pak vzpomínáme na vlastní svůj kraj a okouzlujeme vás svými vzpomínkami.

Peja. Vše, co mi pravíš, je tak podivné, já poprvé tak mluvit slyším.

Jaosien. A co tvůj úsudek?

Peja. Los tvůj je krásný, ale . . . ale . . .

Jaosien. Ale?

Peja. Ty háje z chrysoprasu zdají se mi tvrdými a němými příliš. Myslím-li na krajinu, chci, aby mluvila k mé duši tak, jak ta naše, když se zastavím v soumraku na prahu. Páry večera se plouží k příbytkům jak spánku závoje, zarudlá oblaka shasínají v dáli, jak když růže vadnou, aby listy jejich pršely ti na lůžko, v dlouhé řadě kloní se visuté vrby nad potokem a kývají ti tajůplné sny a na bledě žlutavých jejich větvích slétají se havrani v tlupu, jako když se rodina schází pod střechu. Vše dýše životem a teplem.

Jaosien. Mluvíš jak vesničan, jemuž je světem úzká domácnost, já cítím však jak kněžka.

Peja. Ty kněžkou?

Jaosien. Jsouc pěvkyní a tanečnicí, kněžkou jsem. Což není hudba duší vnikající v duše, a není tanec duší vnikající v hmotu, ne jedna z harmonií, jimiž stojí svět, ne

jedna z pružin, kterými se hýbe? Vždyt není oběh hvězd a kolování počasí než velikolepým tancem! V soumraku dávných věků přivedly jednou divé vichry krok počasí ze souladu. Tu kázal veliký vládce, by vystavěli obrovskou pětistrunnou harfu, a jejími akordy přivedl časy opět v dávný pořádek. Nuž, státi u tak posvěcených zřídel a čerpat celou duší z nich, co jiného to je, než býti knězem?

Peja (nesměle). Když tomu tak, pak připouštím, že povolání tvoje krásné; kdybych však ženou byl, věř, po krásnějším že bych zatoužil. Ty víš, že říká se: Harmonie nejsladší je soulad manželů a jejich dětí, jest to jako souzvuk harf a louten.

Jaosien (stranou). Jak dojímá mne hlas a slova! (Nahlas.) Vázat se? Muže poslouchat?

Peja (snivě). Láska, jako v potok padlý květ, ráda plove s proudem.

Jaosien. Láska! Co o ní vaše ženy vědí? Z očí našich prší požárnými jiskrami! Ohnivá stopa hoří za našimi šlépějemi! Tančím-li, pak stoupá opojení z hořících tváří, z planoucích očí ke mně, jako oblak kadidla, a vzdechy sténají: Ó zůstaň! Já ale letím dál a dál, zasednu časem jako pták na kvetoucí větev a okouzluju hlasem, třepotem křídel svého ducha a zmizím opět, než smích můj dozní, jediná odpověď na jejich výkřiky! Vzdechy letí za mnou,

ruce se vztahují po mně, rty se chvějí něhou. Marná touha! Do nekonečna vede moje dráha. Harmonie moje lákají prý fenixe s nebeského blankytu. Stromy mi kývají, mosty jak spící draci, klenoucí se přes řeku, čekají na nohu mou, a věř, že jako v báji by se vynořily ryby z tůně vod, aby mi utvořily stříbrný brod šupinatými hřbety, kdybych to žádala! Paláce otevírají svá vrata, by mne vpouštěly v hloub šerých zahrad, a sama luna otevírá v obdivu své veliké rybí oko do kořán, když při bílých jejích paprscích hbitým kroky tance rosu s květin střásám! Tak jest můj celý život jedním hodem, zářícím dnem bez noci a nekonečným jarem!

Peja. Den bez konce? A věčné jaro? Mně úzko bylo by. Chlad večerní je jako sladká útěcha po parném dnu, a podzim miluji, když zarudlé listí padá na potok. Jak vítám milou zimu! Jak krásně se to sní, když chumelí se sníh jak pršky květů s hrušky! Kdybych ženou byl, ještě více bych zimu miloval. Praskání ohně je jako píseň krbu, která zní, když mlčí píseň letních ptáků. A hučí-li vítr kolem domu, tulíš se mimovolně tomu blíž, jenž srdci tvému blízký. A zlatokřídlý fenix, kam skryje se, když metelice dusí sladký jeho hlas?

Jaosien (snivě). Ach, hledá vniknout v dům, kde oheň v krbu praská, tluče poloskřehlým

křídlem na zavřené okno a roní zlatá svoje péra a krůpěje krve na tvrdou zem; ti u krbu však pláč jeho teskný neslyší, jsouť hluší sobectvím šťastných. A ubohý pták usedne v motanici jíním bílých větví, a hvězdy sněhu pohřbívají jej pomalu, jej a zmírající jeho píseň! . . . Tak končí letní sen. Jsi moudrý, mladíku. Tvé oko proniklo pestrý oblak lidské slávy, za kterým se skrývá prázdná nicota.

Peja. Odpusť, já tě zasmušil. Věř, stalo se tak mimoděk. Buď hostem naším, sladkozpěvné ptáče. Ne palác otvírá ti zde své síně (odhrne clonu u dveří na pravo), ale hle, zde stinný kout, je útulný a veselo je v něm, to činí větev plané jabloně, jež roste oknem v malou prostoru.

Jaosien. Ty dobrý, milý! Jsemť vděčna. Tys mi rozuměl. Však mluv, kdo sdílí s tebou krov?

Peja. Můj bratr Nurchazi. Já jmenuji se Peja. Jsme známí ve vsi. Jak vidíš, jsme kupci. Otec náš byl moudrý Lukia, též spravedlivým nazývali jej.

Jaosien. Buď sladký pokoj jeho popelu.

Peja. A tobě dík za zbožné přání! Hle, stařec jakýs blíží se domu. Hledá, zdá se, někoho.

Jaosien. Mne. Je to můj otec.

Peja. Pak je mi vítán též. Vejdi, starče. Tvá dcera čeká zde. (Lo-Mengej stojí na práhu a kloní

se.) Zde víno pro tebe a chléb. Spěchám, bych oznámil bratrovi, že nebe poslalo nám hosti.

(Lo-Mengej vejde a Peja odejde dveřmi v pozadí.)

Scéna 4.

Jaosien. Lo-Mengej.

Lo-Mengej. Ah, kdo v celém Pekingu by to uvěřil, kdyby se mu vypravovalo, že kníže Lo-Mengej se pěšky krajem plahočí, že za hrstku rýže a kořílk teplého vína vyrudlé buddhistické sošky omaluje! A k vůli komu vyvádím ty pošetilosti? K vůli tobě, ty nevyzpytatelná kouzelnice!

Jaosien. Byls vždy tak laskavý, že není divu, že zneužívám tvé dobroty.

Lo-Mengej. O mne se nejedná. Ale ty, kterou jsem střežil po léta, jako císař Vuti krásnou Li-kuan, jejíž pleť tak jemná byla, že ji ranilo dotknutí hedvábného třepení, ty touláš se nyní v prachu silnice bez vějíře, bez slunečníku! Ty, jejíž kroky jsou plny vděku, jako pohyb květin, ty, jejíž postava je štíhlá jako mladá bříza, ty tančíš před tupým zrakem vesničanů! Ty, jejíž duchaplný rozhovor je lesklý a měnící se různobarvým bleskem jako zlaté vyšívání na slunci, ty zpíváš a vypravuješ bájky na náměstí! Jak lze tě pochopit? Sleduji tě tak věrně jako vůně vycházející z tvých

šatů každý pohyb tvůj sleduje, a nereptám. Ale mluv, kdy bude toho podivínství konec?

Jaosien. Brzy, jsme u cíle. Za nedlouho vrátíš se do Pekingu, pane, kde ohnivé tvé koně, ověšeny purpurem, věnčeny květy, na tě čekají.

Lo-Mengej. Bude příjemné je zase uvidět, neboť vím teď ze zkušenosti, co jsem posud pouze věřil, totiž že má člověk 365 kostí, jak nám to věda hlásá. Cítím každou zvlášť. Já se tedy vrátím, praviš. A ty?

Jaosien. Já zůstanu zde.

Lo-Mengej. Ty zůstaneš zde? Toť věru k smíchu, a myslíš, že to dopustím?

Jaosien. Víš, pane, co nosím v tomto pouzdře kolem šíje, chceš, abych —

Lo-Mengej. Vím, vím! Osudný ten list! Nedotýkej se věcí právnických! Ale chápeš přece, že nemohu být tak povolný, že musím aspoň přemlouvat! Miluju tě po léta, vší silou. Přísloví praví: Nenapneš ohromný luk, bys zastřelil malou myšku. Tak veliká láska jako moje by tak krátce končila? Proč mi dáváš výhost? Jsi nepochopitelná. Jak pravdivé je přísloví: Vyplníš bezedné jámy — ale srdce člověka jak to bys vyplnil?

Jaosien. Ach, dnes drtíš lidi zase svými příslovími.

Lo-Mengej. Drtím! Což neříká se, že řada dobrých přísloví se rovná šňůře perel? Sbírám přísloví, bych je v knize vydal co moudrost národa.

Jaosien. A' navlékaje moudrost na šňůru, pášeš bláznovství.

Lo-Mengej. Já? Bláznovství? A jaké?

Jaosien. Všeho druhu. Ku příkladu to, že mne miluješ.

Lo Mengej. Myslíš na mé stáří? Nevyčítej mi je; dle přísloví přibývá skořici a zázvoru věkem chuť a vůně.

Jaosien (se smíchem). Nemyslila jsem na tvé stáří, myslila jsem pouze, že mne milovat vůbec je bláznovstvím. Připíjem ale na moudrost tvého pořekadla!

Lo-Mengej (pije). Není to víno nejhorší. Ale teď dle přísloví: po dobrém víně, upřímná slova. Odpověz, proč touláme se vlastně po venkově?

Jaosien. Chci odpovídat, ale pod jednou toliko podmínkou: že mne ušetříš aspoň po deset dní perlovou šňůrou národní moudrosti.

Lo-Mengej. Platí. Tedy začínej. Nejsi, jak jsi bývala — tvá příčina?

Jaosien. Ah, jediný úsměv způsobil mou touhu, zazářil hluboce v soumrak mé duše. Tak stane se, že procházeje se podél vody, někdo se v ni nahne pro květ, a proud jej do moře unese.

Lo-Mengej. Slíbila jsi zřejmě mluvit, ale jsi záhadnější než dříve.

Jaosien. Nuž, připomeň si večer, než jsme se vydali na dobrodružnou tuto cestu. Našel jsi mne v pavillonu nazvaném „věží idyllických snů". Byl to smutný večer. Měsíc snil nad vodou, bílý a chladný jako jezero v pustém blankytu.

Lo-Mengej. Ano, tam stála jsi a plakala tiše. Pobouřen tážu se, co se ti stalo —

Jaosien. A já vypravovala ti svoje dobrodružství s hedvábným drakem a opakovala ti slova, která ten mladík byl pod mé verše napsal. Na tebe nedělala dojmu, ale já zvolala: „Pane, tys dobrodincem mým, ty obklopuješ mne přepychem a zahrnuješ laskavostí. —"

Lo-Mengej. „Ale Jaosien tvoje není šťastna, neboť lesk není štěstím, a lásku tvou sdílím s mnohou, která jí snad hodnější jest než já." Tak zvolalas a já se zachmuřil a řekl jsem ti, co zde opakuju: „Takovými slovy přetrhuješ pásku, která srdce naše pojí, srdce naše, z kterých vystupuje vonný dým kadidla úplné harmonie!"

Jaosien. A já nevděčná smála se bujnosti tvé fantasie. Pak stála jsem mlčky a pozorovala, jak stíny květin po bílé zdi komnaty se chvěly, kdykoli vánek clonu dveří pozvedl, a s vůní večera a se sněžným světlem luny do pokoje se dral. Mysl

moje ale letěla za oním mladíkem, neboť nemohla jsem ji odvrátit od jeho zraků, čistých a hlubokých jak křišťál studánky. Řekla jsem tak — a ty žárlils.

Lo-Mengej. Ale jen okamžik, neboť uvěřil jsem, když jsi přísahala, že jej nemiluješ. A když jsi prosila: „Dovol, bych vyšla z šumných ulic Pekingu v zelený kraj, dovol, bych zřela nízké chaloupky, jež jako hnízda v trávě dřímají, dovol, bych nahlídla, zda štěstí tam snad dlí —

Jaosien. Tu řekls: „Jdi! Je to vrtoch. Sklameš se do syta." A na to zvolals: „Půjdu s tebou!"

Lo-Mengej. A šli jsme. K pošetilé ženě přidal se slabý, hloupý, směšný muž, který by zasloužil, aby se mu celý Peking vysmál.

Jaosien. Ó, ať se směje bezcitný ten dav! On smál se ti, když oděl jsi se ve fantastický kroj a v stáří svém jak dítě skákal — aby staří tvoji rodiče, vidoucí tě opět jako děcko, na chvilku na vlastní vetchý věk a blízkost hrobu zapomněli. Dav smál se ti, mně ale vlhl zrak, a od onoho okamžiku, když jsem tě viděla tak vznešeně směšným, byla jsem z plného srdce tvou!

Lo-Mengej. Ó, nemluv o mně, mluv o sobě. Toť předmět vděčnější, a raději budu poslouchat.

Jaosien. Nuž tedy, vzpomeň si, že jsem ti řekla v pavillonu „idyllických snů": ó kníže,

což kdybych našla v nízkém hnízdě v květoucí trávě zlatého ptáka štěstí? Zda dovolil bys, bych tam zůstala?

Lo-Mengej. Nerozumím, jaké to myslíš štěstí. Což našlas již toho zlatého ptáka?

Jaosien. Nevím ještě. Ale v ňadrech mých je úsvit. Věz, že jsme v domě Nurchaziho, toho mladíka, který psal pod mé verše na draku. Ten, který tě zde vítal, je jeho bratr. Já mluvila s ním a z úst jeho vyšlehlo slovo teplé jako jiskra. Řekl: „domácí krb" — ah, žádná hvězda nebes se nevyrovná klidnému svitu ohně na krbu! Kéž přisednout bych směla k němu a ohřívati skřehlé srdce své!

Lo-Mengej. Ah, ah, dovol, bych se smál, smál do syta. Ha, ha, ha!

Jaosien. Co je ti k smíchu?

Lo-Mengej. Jak důstojně bys skončila skvělou dráhu slávy! Ty, která pohrdala láskou knížat, ty chtěla bys se na konci snad ženou vesnického kupce stát? Ale ne, vždyt jej nemiluješ. Chceš se snad dát do jeho služby? Slušelo by ti, kdybys tak rozdělávala oheň na chváleném tom krbu a popelem své bílé ruce černila, ty, jejíž krása ryby z prohlubně moře láká! Ty, která pila z číše rozkoše a nádhery, ty stát se sestrou bledolící chudoby, té škaredé příšery? Ty dřímáš! Probuď se!

Jaosien. Já pila z číše rozkoše a slávy a uhasla má žízeň palčivá? Ó, nehaň mi tu svatou chudobu, rodičku čistých radostí. Já znala ji a prosté její kouzlo.

Lo-Mengej. Ty? Ty? Blouzníš! Nebyla nikdy hostem v mém paláci.

Jaosien. Než stala jsem se modlou Pekingu, než moje jméno ústy davu letělo, žila jsem v chudobě a šťastna; moji slávu každý zná, však nikdo neví, co něhy, co tuh, co smutku v tomto srdci sténá!

Lo-Mengej. Tak nikdy nemluvilas.

Jaosien. Slyš mne, pane. Bude to jako pohádka.

Lo-Mengej. Ó, vypravuj! Jsi slavná svými pohádkami.

Jaosien. Dnes ale budu prostě vyprávět, jak pravdě sluší.

Lo-Mengej. Již naslouchám.

Jaosien. Žil jednou jeden král, mocný a slavný, slavný proto, že mocným byl.... Ah!

Lo-Mengej. Dále, dále, naslouchám dychtivě.

Jaosien. Až po druhé, neboť hle, tam kráčejí naši hostitelé k domu.

Lo-Mengej. Přicházejí mi v nevhod, překazili tvou povídku.

Jaosien. Jen vyjasni čelo. Povídku svou ti

dozajista dopovím. Teď ale buď své úlohy pamětliv, hleď, prosím tě o to!

Lo-Mengej. Co mohl bych tobě odepřít? Nestarej se, i komedii zahraju k vůli tobě!

Jaosien. Můj dobrý pane!

Scéna 5.

Lo-Mengej. Jaosien. Peja. Nurchazi.

Peja. Hleď, bratře, zde hosti, které nám nebe poslalo. Ty, co hlava domu, vítej je.

(Všichni kloní se na vzájem hluboce. Jaosien tak, že ji Nurchazi nevidí v tvář.)

Nurchazi. Nízká moje chatrč otevírá pokorně své nepatrné dvéře!

Lo-Mengej (klaně se). Buď požehnán tvůj palác a dobří duchové nechť střeží jeho jaspisový práh. Nechť vznešené oko tvoje na mne laskavé pohledy metá, jako nebe při úsvitu rosu na zem prší.

Nurchazi (kloní se). Dům můj je tvůj dům, plody mé zahrady zrají pro tebe.

Lo-Mengej. Slova tvá vnikají v mé srdce jako vůně výborná.

Jaosien (stranou). Kdy bude konec těchto zdvořilých obřadů?

Nurchazi (kloní se za Jaosien). Buď vítána, má paní. Nechť spanilost tvoje rozbije zde svůj stan, buď řada dnů, již u nás ztrávíš, bez počtu!

Peja. Ó, bojím se, že bude krátká řada oněch dnů, jak upoutati libelulu, která, modrý blesk, se míhá nad vodou u věčném pohybu jak vítr?

Jaosien (vzpřímí se). Ty s takým nadšením, můj pane, mluvil jsi o teple domácího krbu, že náhled tvůj se stal mým náhledem. S radosti zříká se libelula honu na paprsky slunce, by v stínu toho krovu odpočinula. Tak dlouho bych zde chtěla být, až na tvářích bych četla vám, že čas, bych odešla. Snad nebude to brzy?

Peja (Nurchazimu). Proč neodpovídáš? Co je ti, jsi všecek zmatený.

Nurchazi. Nebesa! Pejo, toť ona dívka, kterou jsem viděl v zahradách paláce v Pekingu!

Peja. Ty mýlíš se.

Nurchazi. Mýlit? Kdo, znaje lunu pouze ze zrcadla spícího jezera, nepoznal by ji, vida ji poprvé v skutečnosti plouti po nebi?

Peja (stranou). Ach, není pochyby! Je to Jaosien a přišla za ním sem! A na mé pozvání zde zůstane!

Jaosien. Co jest vám oběma? Co znamená to náhlé mlčení? Zdá se mi, že slovo moje, že dlouho zůstati bych chtěla, vám nepříjemně zní. Otče, pojď.

Nurchazi. Pro jasné nebe, stůj! Chceš tak mne pohanit? Překročíš-li práh a odejdeš, pak letí duše moje za tebou a klid můj ztracen na věky! Ty svátek přinesla jsi v tichý tento dům. Když odejdeš, jde štěstí moje s tebou.

Peja (stranou). Ó, běda mně! Neštěstí překročilo domu toho práh, já padnu jeho oběť!

Lo-Mengej. Nuž, zůstaneme tedy, já a dcera moje. Bude zde veselo, nazývají mou dceru v Pekingu švitořivou vlaštovkou. Jsemt chudý umělec, zde v bambusovém košíku nesu svoje barvy, štětce, pozlátko. Hle, tuto sošku porouchal valně čas. Je to nejspíše chránící genius vašeho domu? Pooopravím hned zaprášené jeho roucho, hned zarůžovím jeho tvář! Ty dovolíš?

Nurchazi. Čiň, jak ti libo. Pejo, zavři sklad a chystej hody v zahradě. Nejlepší ovoce postavím na stůl, ty vezmi z římsy čaj, ten vzácný, který jsme na jaře uzavřeli v nádobu s květy jasmínovými, aby načichl.

Jaosien. Jsi laskavý a pohostinný, ale bratr tvůj je celý změněný. Hle, chmura usedla na mladé jeho čelo.

Nurchazi. Odpusť mu, je mladý, trochu plachý. (Šeptem Pejovi.) Ty dáváš nelibost jakousi na jevo, co to znamená?

Peja. Chci, aby odešli.

Nurchazi. Ty nerozumné děcko.

Peja. Ty plísníš mne? Ty? A k vůli nim? Já nešťastný!

Jaosien. Vy šeptáte a hledíte oba vášnivě! Toť hádka, rozepře, a já jsem příčinou? Buď pokoj s vámi! Jdu. (Smutně.) Ó, já to věděla, mně osud nepřeje, bych přisedla k ohništi v míru. Co řekla jsem ti, Pejo, o fenixu, který bije křídlem na okno šťastných?

Peja. Odpusť! Jsem churavý. Zde něco pálí. (Ukáže na srdce.)

Jaosien. Hlas tvůj se chvěje, zní stísněn jako pláčem. Ó, rci, mám odejít či zůstati?

Peja. Ó, zůstaň! On tak chce.

Jaosien. A ty?

Peja. Co on chce, chci já též.

Nurchazi. Díky, bratře! (Chce jej políbit, Peja se plaše vymkne.)

Jaosien (stranou). Toť podivné, jaká to hádanka?

Nurchazi. Nuž, teď do zahrady, ať žije veselost!

Lo-Mengej. Ať žije rozkoš!

Jaosien. A svaté pohostinství! (Odejdou do zahrady.)

Peja (zavírá dvéře ze skladu na ulici vedoucí). Co pálí mě to v oku? Slza! (Utře ji.) Proč pláču?

Dětinství! Však ne, mám příčiny. On je raněn, on ji miluje. Přišla za ním sem. To ryzí srdce, prosté, hluboké, nenáleží více výhradně mně jak dříve! Sen o krbu! Přiletěl zlatokřídlý pták a třepot jeho bleskoskvoucích křídel uhasí svatý oheň, a mně nezůstane než vychladlý popel.

Nurchazi (v zahradě). Pejo, pojď! Kde jsi, můj drahý?

Peja. On volá mne, i po jejím boku na mne vzpomíná. A já reptám! Jaký nevděk! Pryč, slzo, úsměv toliko má práva zářiti z mé líce. Již jdu, bratře. (Kvapí do zahrady.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Zahrada u domu obou bratří. Na pravo domu houšť starých kafrovníků; v prostřed skupení vysokých stromovitých různobarevných čínských pivoněk v plném květu, nedaleko jich stůl a sedadla z laku, v levo pod cypřišemi a smrky několik bílých hrobů. V pozadí stromy všeho druhu a za zdí krajina, kterou se řeka vine. Soumrak.

Scéna 1.

Jaosien sedí zamyšlena u hrobu. Kostum jako v prvním jednaní; pouze bez křídel a bez fénixe na hlavě. Lo-Mengej vkročí v zahradu.

Lo-Mengej. Ty dumáš, Jaosien. Ha, co to? V tvých očích slzy. Ubohá! vyznej, že's sklamaná. Ty nenašlas, co jsi hledala. Tři dni teprve zde dlíme, a krátká ta doba tě poučila důkladně, že zlatý pták štěstí tak málo pod slaměnou střechou hnízdí, jako za mramorovými stěnami paláce.

Jaosien. Pane, snad dlí — ale krok můj ho vyrušil a plaše odletěl. Já vstoupila v klidný dům, a se mnou vešel neklid. Cítím, jako bych byla zločin spáchala.

Lo-Mengej. Jak zasmušeně hledíš na svět! Oba mladíci se trochu nesvářejí; chápu to, krása tvoje je vzrušila. Žárlí jeden na druhého. Nuž, jestli tě ta hra tu omrzela — pojďme do Pekingu zpět.

Jaosien. Půjdeme. Již jsem jim řekla, že dnes poslední večer v jejich domě trávím.

Lo-Mengej. Jak vítaná to pro mne hodina! Nu! buď přece veselá. Připomeň si, co na tě v městě čeká.

Jaosien. Smutek! Poušť! Než budu snášet, jak jsem snášela.

Lo-Mengej. Zanech trapného rozjímání. Zpívej neb vypravuj, to zažene ti smutek. Vždyť jsi mi ještě nevypravovala tu pohádku, kterous mi slíbila. Bratři jsou zaměstnáni ve skladě, můžeš klidně vypravovat.

Jaosien. Ano, mohu klidně vypravovat tu smutnou báj svého života. Vše leží za mnou.

Lo-Mengej. Ne, zanech smutku, pravím. Tu pohádku chtěl bych slyšet, víš tu, co začíná: „Byl jeden král mocný a slavný, slavný proto, že mocným byl.“ Pamatuješ se ještě?

Jaosien. Tu pohádku nelze mi nikdy zapomenout.

Lo-Mengej. Nuž tedy: Byl jednou král, slavný a mocný —

Jaosien. A ku dvoru jeho přicházeli z blízka a z daleka, vše se mu klonilo, a knížata okolní ho zasypávali dary. Jednoho dne poslal mu polodivoký jeden kníže ze země ranní zory bílého koně, lehkého jako letní oblak, rychlého jako vítr, hrdého jako orel, a ten samý den přibyl ke dvoru skromný mudřec, s hlavou schýlenou a s očima sklopenýma. Císař sám jej poslal ku králi, aby mu v těžkých chvílích radou byl. Jmenoval se Lian-sian. Uvedli jej před krále, když tento právě u vytržení si bílého koně prohlížel. Roztržitě ohlédl se král na mudrce. „Ty přicházíš až z Pekingu?" tázal se. „Tot cesta daleká, a zajisté mi neseš vzácný dar?" Mezi těmi slovy hleděl poněkud i udiveně na prázdné ruce Liansianovy. „Co tedy přinášíš?" doložil. Mudrc se trochu vzpřímil. „Spravedlnost a lidskost ti přináším," odpověděl klidně. Král usmál se a líbal —

Lo-Mengej. Mudrce?

Jaosien. Ne, svého koně. Pak řekl dvořanům: „Měl jsem této noci sen. Přiletěl ke mně zlatý fénix a položil mi drahou perlu v dlaň. Já vykládal si sen v ten smysl, že vzácného se mi dnes daru dostane, a hle, sen můj vyplněn!"

Lo-Mengej. Narážel na onoho mudrce?

Jaosien. Ne, pane, mínil svého koně. Ten stal se první osobností v království. Na-

zýval jej zorou radosti, ranní rosou útěchy. Ustanovil štolbu, jenž co přítel koně byl všeobecně vážen. Zahrnovali jej dary. Lidé klaněli se před ním, nebo vlastně před koněm, když jej vedl ulicemi města, věnčeného růžemi, pokrytého dlouze splývajícím závojem, tkaným ze stříbra a z hedvábí měnících se barev.

Lo-Mengej. Šťastný kůň! Nezval jej král také k hostinám?

Jaosien. Jednou chtěl král na honbu a umínil si, že pojede na svém bílém koni. Štolba vedl koně před palác u řeky stojící. Čekal dlouho, král se odíval na počest koně v háv nádherný, v zbroj sršící zlaté blesky. Bylo parno, oř žíznil a štolba vedl jej k řece. Ale na neštěstí byla se rozvodnila, štolba chybil se brodu a řvoucí vlny unášely bez milosrdenství jej a koně. Marné bylo vše nadlidské namáhání, štolba zachránil sice vlastní život, ale kůň byl ztracen, musil jej přenechati vlhkému hrobu.

Lo-Mengej. Neopatrný štolbo! Neblahý oři!

Jaosien. V okamžiku, kde dlouhá, hedvábná hříva, propletená safíry, se naposled zablýskla v pěně zuřivých vod, vyšel král z paláce v blankytném rouše s třepením z perel, se zlatou přilbou na hlavě, s které paví péra kývala, s lukem z ebénu a sloní v ruce. Zděšeně vykřikl, vztáhl ruku k toulu, třpytícímu se drahokamy, vyňal dlouhý šíp

s děsně blýštícím se hrotem. „Zemři, bídníku!“ zařval jako lev a mířil na bledého, klesajícího štolbu. V tom okamžiku vložila se ruka na jeho rameno a šíp padl do písku. Byl to Lian-sian, který takto štolbu zachránil.

Lo-Mengej. To bylo smělé, přiznávám se, že bych se nebyl odvážil!

Jaosien. Král sršel blesky. Lian-sian ale hleděl klidně na něho a pravil udivenému králi: „Vždyt neslyšel tvůj sluha ani proč zemřít má. Nutno dříve oznámit mu ortel.“

Lo-Mengej. Držel se přísně zákona, ten mudrc.

Jaosien. Na to vzal kopí z ruky vojína, nedaleko stojícího, a řítil se na štolbu. „Třikráte zasluhuješ, neštastníku, smrt!“ zahřměl mocným hlasem.

Lo-Mengej. Byl třikrát horší krále, tvůj Lian-sian.

Jaosien. Pravil dále: „Za prvé utratil jsi svěřený ti majetek.“

Lo-Mengej. Tot arci trestu hodné.

Jaosien. „Za druhé přivedl jsi krále do takové zuřivosti, že zapomněl na svoji důstojnost.“

Lo-Mengej. To nelichotil králi.

Jaosien. „A za třetí byl bys málem krále strhl k svrchované nespravedlnosti! Hana

9*

všech knížat okolních byla by jej stihla, právem stihla, kdyby byl k vůli koni — zabil člověka!"

Lo-Mengej. Dobré naučení, pane králi!

Jaosien. A po těchto slovech pozvedl kopí, jakoby chtěl štolbu probodnout. Tu ale vložila se ruka na jeho rameno —

Lo-Mengej. Opět ruka?

Jaosien. Ano, tenkráte králova. Král zvolal zmateně: „Propouštím jej v milosti." Tak pravil a na jeho tváři hořel ruměnec.

Lo-Mengej. Jak pěkná to pohádka, a tak pravdě nepodobná, že by mohla být pravdivou!

Jaosien. A tou v skutku jest. Onen štolba jménem Li-čiu, byl vlastní otec můj.

Lo-Mengej. Skutečně! Co stalo se s ním dál?

Jaosien. Na radu onoho mudrce uprchl z města. A Lian-sian sám byl nucen spásu hledat v útěku, neboť nezapomenou králové nikdy ruměnec studu, který jim vynutíš. Pronásledován bloudil s jediným svým dítětem zemí. Nikdy nedozvěděla jsem se, jaký konečný jeho osud byl. Rodiče moji ale žili klidně a šťastně v malé chatce u řeky, v tichém koutě hor, uprostřed kvetoucích zahrad. Co chybělo jim? Ač chudí, neznali bídu, a bratr můj a já my byli jejich radostí a útěchou.

Lo-Mengej. Což ti žije bratr? Kde?

Jaosien. Ó, jaký smutek budí tato otázka! On nežije mi více. Voda jej pohltila, jej a mého otce, voda, která mé rodině vždy byla nepřátelským živlem, osudným! V bouřlivé noci přivalila se, řvoucí jako tisíc zmijí, vymrštila se z koryta řeky na náš klidný dům, podemlela jej, spláchla kvetoucí sad, odnesla mi otce, bratra. Zázrakem zachránila jsem se s matkou na malém člunu. Když nabyly jsme jistoty, že ani mrtvoly našich milých více nenaleznem, odešly jsme bědujíce z údolí, kde jsme tak šťastně byli všickni žili. Usadily jsme se pak v Pekingu, tam žily jsme v chudobě, opuštěny, bez radosti. Já studovala hudbu, tanec, básnictví. Svit světlušek a světlo měsíce byly mnohdy jedinou mou lampou. Matka chřadla, oplakávajíc smrt svého syna. Zemřela a poslední její vzdech byl: Nurchazi.

Lo-Mengej. Nurchazi? Jmenoval se tedy jako tento mladík?

Jaosien. Ano. Chápeš nyní plně moje pohnutí, když jsem jméno jeho pod svými verši čtla? Chápeš, jak se v nitru mém upomínka na šťastné dětství probudila a touha vznikla vidět širý kraj a nízké chaloupky? Blaho mé minulosti ke mně mluvilo a bída přítomnosti padla celou tíhou svého břemene na duši mou!

Lo-Mengej. Jaosien! Jsi tvrdá! Bída přítomnosti!

Jaosien. Nejsem, pane můj. Já nevyčítám nikomu a nejméně tobě. Já pouze pláču slzy krvavé, že srdce moje není více tak dětinné a prosté jako srdce toho mladíka. Já v duchu klekám před ním!

Lo-Mengej. Ah, toť příliš! A ty tvrdilas, že ho nemiluješ? A já mám věřit? Slepě věřit?

Jaosien. Ustaň! Nemiluji ho. Cítím lásku sesterskou k němu, nic víc. Což není jméno jeho stejné s jménem dlouho oplakávaného bratra? Hleď, chci býti upřímna. Jsou-li okamžiky neurčitého jakéhos nepokoje v těchto ňadrech, nuž věz, pak je to Peja, který jej budí.

Lo-Mengej. Ty šíliš! Peja, toto dítě! Ale pozoroval jsem cosi v tvém zraku, co mé podezření budilo. Jaosien, tys beze smilování. Ty hraješ s tím ubohým děckem. Chceš ho k sobě lákat, vábit, a až před tebou přemožen na kolena klesne, pak se mu vysměješ. Neviděl jsem tě často podobnou hru v Pekingu provozovat?

Jaosien. Nemluv o tom, co bývalo. Ach, neznám sama sebe více. Co se to se mnou děje? Proč chvěju se a věsím hlavu v pokoře, když Peja chladně na mne hledí, s pohrdáním? Nemůže to býti láska. Je

pouhé dítě, ne, raději řekla bych, že mladá dívka — mladá dívka! Jak podivná to myšlenka, která se mi opět a opět vtírá. Věru, ten pohled jeho je jako pohled žárlivé sokyně!

Lo-Mengej. Ty mluvíš v horečce. Snad by Nurchazi také o tom věděl, kdyby bratr jeho vlastně sestrou byl? A celá ves by také měla o tom tušení, co?

Jaosien. Pravda! Je to pošetilý nápad. Je Peja poetou, tedy duše ženy v těle muže, a jako žena chce být hýčkán a výhradně milován, a jako dítě je dráždivý a sobecký. Chci, aby plné jeho srdce přeteklo, pak pozná sebe, chybu svou a dobrou moji vůli. Hleď, přinesla jsem nesvár v tento dům, chci tedy způsobiti smír. Toť úkol můj, ten dej mi dokončit. Pak půjdu s tebou zpět. Není mi přáno, bych usedla u jich krbu, ale paprsek posvátného ohně na něm planoucího vezmu s sebou, vssaju v hloubi duše, by prohříval mrazící její pustotu!

Lo-Mengej. Čiň co chceš, jen pojď již brzy odsud.

Jaosien. Hle, oba bratři přicházejí v zahradu.

Scéna 2.

Předešlí. Peja se skříní ze sandalového dříví, vykládanou perletí. Nurchasi s malým třínohým stolkem k spalování kadidel.

Lo-Mengej. Denní vaše práce u konce?

Nurchazi. Nastává svatvečer.

Jaosien. A tento trojnoh? Tato skříň?

Nurchazi (staví trojnoh vedle hrobů). Až vzejde luna, chceme vonnou obět pálit duchům zemřelých.

Jaosien. Dřív ale ještě chcete zpívat? Jdu, bych naladila loutnu, a ty pojď se mnou, otče, můžeš pomáhat, máš jemný sluch a velmi hudební. Hned vrátíme se k vám. Tak vidím ráda vás, když vedle sebe stojíte, opírajíce se jeden o rámě druhého, jak dva lotosy na jedné lodyze.

Nurchazi. Jsi laskavá, ó jak bude možné žíti bez tebe, až odejdeš —

Peja. Chceš tedy loutnu naladiti, paní? Najdeš v šerém svém pokoji již rozsvícenou lampu.

Jaosien. Jdu, když mne posýláš. Měla bych se hněvat, ale nemohu! Jak rozhněvat se na květ, proto že vítr jej odkloňuje od nás? A ty jsi, Pejo, květem mluvícím, nic jiného. Jsi spanilý jak dívka.

Peja (se odvrací). Ó, nemluv tak —

Jaosien (směje se). Plachý jak laň! Pojď, otče.

Lo-Mengej (šeptem). Jak vesele teď mluvíš, směješ se! Kam tvoje zasmušilost zalétla tak náhle?

Jaosien. Vždyť jest to večer poslední a napadlo mi jedno z tvých přísloví: Opojme se dnes, pokud vína máme, starost zejtřejší můžeme zítra snášet! (Jde rychle do domu, kam ji Lo-Mengej následuje.)

Scéna 3.

Peja. Nurchazi.

Nurchazi. Po celý čas, co hosté naši s námi, neviděl jsem na tobě tak zřejmý výraz spokojenosti, Pejo, jako dnes.

Peja. Proč bych zapíral. Ano, toužím opět býti s tebou sám. Chceš mi z toho dělat výčitku? Bratře, buď tak upřímným jako já! Ten jejich odchod tě velmi zarmucuje? Má společnost ti tedy více nestačí? Věděl jsem to od prvního okamžiku jejich příchodu —

Nurchazi. A od prvního okamžiku mi opakuješ nespravedlivé své výčitky. Pejo, přestaň konečně býti dítětem. Co může láska k ženě změnit na našich obapolných náklonnostech?

Peja (vášnivě). Vše! Neboť jest to moje záhuba, miluješ-li tu tanečnici! A ty ji miluješ!

Nurchazi. Ah, konečně jsi se prozradil.

Peja. Co, tys uhodl? Mé tajemství —

Nurchazi. Tvé tajemství! Je příliš zjevné. Já myslil na počátku, že nechápeš, co láska, neboť při pouhé zmínce byl jsi netrpělivým. Ty znáš ale to sladké kouzlo konečně, neboť při pouhé zmínce poleje tě teď ruměnec. Ty miluješ Jaosien, a domnívaje se, že já ji miluji, žárlíš až k šílenosti!

Peja. Že se domnívám! Ty ji miluješ! Ó, vyřkni přec tu pravdu, která mne usmrtí (klekne). Bratře, smiluj se, a řekni, že se mýlím!

Nurchazi. Ó běda mně! Teď není více pochyby. A ona miluje tebe! Snivý její pohled sleduje každý tvůj krok, vzdechy její letí za tebou, když odcházíš —

Peja. Mne že miluje? Toť věru k smíchu! Jsem slepý? Nevidím, jak oči její září, promluvíš-li, neslyším, jak hlas její se něhou chvěje, odpovídá-li na tvé blouznění? A nevím to, že přišla za tebou až sem z Pekingu? Nenapsals svoje jméno a jméno naší vesnice pod její verše? volals ji za sebou!

Nurchazi. Ó, lstivý Pejo! Výčitkami chceš odvrátit přímou odpověď na mou otázku. Mne chceš oklamat? Nuž, přísahej, že kouzlo lásky je ti cizí, přísahej, že srdce tvoje nezná sladkého nadšení, že nezná

opojného blaha lásky! Zde u těchto hrobů přísahej!

Peja (zmaten). Já přísahat! Ó Nurchazi . . . Ó muka!

Nurchazi. Ha, bledneš, oči tvoje plny slz, ty chvěješ se. Můj bratře, odpusť, já tě trýznil. Miluješ-li ji a ona tebe, proč tajíš to? Já odstupuji, ač ne bez vnitřního boje.

Peja. Můj Nurchazi! Ó, že chápat nedovedeš! Já miluju, ano; avšak ne ji, to přísahám. Ach, kdybys věděl, jaká něha zde, a jaký bol v tom srdci . . . Ó, co mluvím, spravedlivé nebe!

Nurchazi. Co to bylo? Mluv a vysvětli. Co znamená ten pohled tvého oka, jaká to hádanka a jaký zmatek? (Vezme jej za ruku.)

Peja (se vytrhne). Ah, nech mne! Odstup ode mne! (Utíká k domu.)

Scéna 4.

Jaosien a Lo-Mengej vystoupí z domu a zdržují Peju.

Jaosien. Kam prcháš? Hle, již přináším loutnu a ty slíbils, že nám zazpíváš. Však co to vidím, oba jste rozčileni. Měli jste opět spor? Uhodnu snadno proč. Ó, to je trpké. Proč kalíš poslední ty okamžiky, které s vámi trávím? Pejo, vždyť odcházím.

Peja. Nebyl to spor — ach, netaž se! Já trpím.

Jaosien. Chci tedy věřit a nevidět, co vidím. Hle, jaké kouzlo blížící se noc kol lije na stromy a květy. Měsíce ještě vidět není, ale nebesa již tuší jeho příchod a záchvěv světla jejich šerem svítá, jak když se voda čeří neb láska v duši probouzí.

(Sedají kolem stolu u skupení pivoněk.)

Lo-Mengej. Teď doba, v které nejkrásněji se báje vypravujou a písně zpívají.

Nurchazi. A jako vůně z růží, tak lijou se z úst tvé dcery!

Jaosien. Však všecky moje báje nehlásají než lásku, věčně lásku, a v přítomnosti Peji nemám odvahy. Hledí vždy tak mrazivě při pouhé zmínce o ní. Jinoch, který se tváří jako stařec! Kdo zná co horšího?

Peja. Řekl bych ženu, která se směle tváří jako muž.

Nurchazi (prudce). Pejo! Co to mluvíš?

Peja. Mluvím, co cítím. Dotekl jsem se koho?

Jaosien. Nedotkl, ačkoli jsi chtěl. Mluvíš, co cítíš, ale cítíš, co cítit nesluší.

Peja. Já? Co míníš, paní?

Jaosien. Pejo, ty žárlíš.

Peja (zmaten). Žárlím? Ó, já, já?

Jaosien. Jsi celý bledý, a nevíš, co odpovědít. Ty říkáš, snad věříš tomu, že bratra svého miluješ. Ty lžeš aneb se mýlíš.

Pejo, ty nemiluješ než sebe sama. Pejo, ty chceš býti modlou jeho, chceš jeho pánem být, jsi trýznitelem svého bratra.

Nurchazi. Ó, šetř ho! Prosím tebe, šetř ho, ty se mýlíš!

Jaosien. Já mýlím se? Ne, pravím ti, že Peja neví, co je láska, že nemiluje tebe —

Peja (vyskočí). Já nemiluji ho? Ó, nebesa, já nemiluji ho? Ubohé srdce, slyšíš? (Pláče.)

Nurchazi. Ó, bratře, utiš se, vždyt znám tvou lásku!

Jaosien (stranou). Tot přepodivné! Té hádance přec nutno přijít na kořen. (Nahlas.) Pejo, můj dobrý Pejo, já křivdila ti jistě. Jsi mlád a nezkušen, tot vše. Nuž, podej mi ruku k smíru.

Nurchazi. Dokaž, že neznáš zloby!

Peja. On chce to, mohu jinak? (Podává poloobrácen Jaosien ruku.)

Jaosien. Nuž opět mír!

Lo-Mengej. Kdy začne hudba, a kdo zazpívá?

Jaosien. Zde je tvá loutna, Pejo. Začni ty.

Peja. Nemohu, nejsem v míře, nemám dosti klidu.

Nurchazi. Prosím tě o to, můžeš odepřít? Zpívej prostě, co ti samovolně ze srdce vytryskne, a bude to zajisté krásné. Nejsem básníkem, ale hleď, dovedl bych sám snad

zpívat teď, mé srdce tak plné sladkých citů — ,

Peja (vstane prudce). Plné sladkých citů!

Nurchazi. Co je ti? Nepůsobí večer stejně harmonicky na tebe?

Peja. Ano, ano. Chci pouze loutnu ladit. (Stranou.) Plné sladkých citů, jeho srdce!

Lo-Mengej. Je zvykem u vás básníků, když máte z patra pěti, aby vám kdo udal předmět, není-li pravda?

Jaosien. Tak jest, učiň tak tedy ty.

Lo-Mengej. Chtěl jsem tebe o to prosit.

Jaosien. Dobře, je-li Peja srozuměn.

Peja. Jsem, jen buď tvůj předmět tak, by zpěv mi mohl prostě z duše trysknout, jak Nurchazi si přeje.

Jaosien (s finesou). Vyhovím tvému přání. Tvůj zpěv buď tklivé odříkání se trpící duše, plné lásky — lásky sklamané!

Peja (stranou). Uhodla? Cítí vítězoslavně mou porážku?

Jaosien. Nuž, Pejo, poslouchej. Šel jistý mladý císař jednou v noci podél mořského břehu, a s ním šel slavný jeden čaroděj. Ze tmy vynořila se luna, moře kypělo bíle a nepokojně vzdychalo z hluboka. Srdce císařovo bylo plno snivé touhy, oko jeho hledělo k měsíci. V hloubi duše vřelo mu přání, uviděti přízrak té, která bude někdy jeho ženou. Tu pozvedl čaroděj

svou hůl, a ejhle, proměnila se v stříbrný most, a císař u vytržení spěchal po něm vzhůru, vzhůru, pořáde vzhůru, až vešel v palác luny, vystavený jako ze sněhu; kolem třpytily se stromy z jíní, a safírový pel s nich mžil, a měnil sladce zvučící vzduch v modravou báj. V paláci nalezl císař onoho starce tajůplného, který dle víry lidu sňatky smrtelníků snuje. Víže červenou nití vždy dva kalichy z opalu k sobě, a nad každým kalichem vznáší se cos, jako stín toho člověka, kterému náleží. Tak viděl císař svůj vlastní obraz vznášet se nad kalichem, který stařec právě v jedné ruce držel a v okamžiku, kdy stařec druhý kalich z hloubi staré skříně vzal, by jej rudou nití s kalichem císařovým spojil, zableskl se nad ním duhovým závojem démantový obraz čarovné dívky, určené to za císařovu nevěstu. Císař vykřikl obdivem nad divukrásným zjevem — tu lekl se stařec tak velice, že nit se přetrhla, kalich nevěstin padl k zemi, rozbil se na střepy a se srdcelomným stonem rozplynul se stín nevěstin. Císař se probudil a viděl, že byl snil; tu napadla jej touha nezhojitelná, hledal čaroděje, stříbrný most, palác luny — vše marno, nezbyla mu než rajská upomínka, srdce jeho, opojeno láskou nemožnou, vadlo jako růže . . . Nuž, Pejo, myslím, že můžeš začíti city nyjícího, blaha se odříkajícího císaře nám líčit.

Peja (stranou). Ó ukrutná!

Nurchazi. Nuž, čekáme již, Pejo.

Peja (po několika akkordech).

„Vy oblaka, jež veslujete k jihu,
„ó dejte rosu horkým zrakům mým,
„snad pláčem odvalím ohromnou tíhu —

(Vyskočí). Ó, dále nemohu! Toť příliš jest!
Mám lásce své pohřební píseň zpívat?
K čemu mi zpěv, když láska umřela?
Zde smutná moje píseň! (Přetrhá struny loutny a hodí ji před Jaosien.) Ó běda, co to činím! (Uteče.)

Nurchazi. Pejo! Pejo! Milosrdné nebe, co to znamená?

Jaosien. Již není pochybnosti, je to dívka!

Nurchazi. Dívka? Kdo?

Jaosien. Nurchazi, proč lžete oba světu? To není bratr tvůj! Proč tento klam? Zde při těchto hrobech přísahej, že to tvůj rodný bratr, můžeš-li!

Nurchazi. Vždyt ví přece celá ves, že nejsme bratry krví.

Jaosien. Vy nejste bratři?

Nurchazi. Jsme a nejsme. Nazýváme se tak dle starého zvyku. Jsme oba sirotci a ten, který pod onou střechou žil a tam pod cypřiši sladce dřímá, přijal nás oba za své.

Jaosien. A oba zrodili jste se zde?

Nurchazi. Žádný z nás. Peja byl již přijat,

když zanesl mne osud sem. Loď, po které jsem plul, ztroskotala se o blízké skály. Voda byla vždy rodině mé nepřítelem divokým. Pohltila dům náš, drahou matku, milovanou sestru. Žil jsem pak s otcem v Pekingu. Když zemřel, plul jsem po řece s jeho rakví zpět k místu, kde jsme byli tak šťastně někdy žili. U blízkých skal, jak ti pravím, zastihla mne bouř a nehoda. Stařec Lukia zachránil mne a drahý popel otcův (ukáže na hrob), jenž zde odpočívá, a stal jsem se tak jeho synem a bratrem Pejy, jehož otec též zde pohřben jest.

Jaosien. Lukia?

Nurchazi. Tak jest. Vlastní otec můj jmenoval se Li-čiu.

Jaosien (vzkřikne). Li-čiu! A matka Mej-ši? A sestra Apao?

Nurchazi. Kdo vyzradil ti jména drahá?

Jaosien. Ó, nebesa!

Lo-Mengej. Ty chvěješ se, klesáš!

Jaosien. Nurchazi, víš kým jsem?

Nurchazi. Já uhodl to v první okamžik, tys Jaosien —

Jaosien. Toť přijaté mé jméno! Můj bratře, Nurchazi! Jsemť tvoje Apao! A tam že pochoval jsi otce? Ó, drahý popeli! (Klesne na jeden z hrobů.)

Nurchazi. Ó, třikrát blahý dne! Ó, sestro, sestro! Je to možné? (Klesnou si v náruči.)

Jaosien (otevře zlaté pouzdro na šíji). Viz, bratře! Průhledný tento gaz vyšila matka naše hedvábím, vyšila celou píseň, kterou tě oplakávala, zde zlatou nití, tenkou jak pavučina. Ó, každý její steh byl dušírvoucím stonem, bez čísla slz tam padalo, a umírajíc, políbila črty tvého jména, a poslední její vzdech byl Nurchazi! (Podává mu vyšívání.)

Nurchazi (klekne). Jen na kolenou mohu přijat drahý dar. (Vezme vyšívání a vstane.) Pejo! Pejo! Pojď radost naši sdílet! Bratře!

Jaosien. Stůj! Peja není bratrem tvým. Ty nalezl jsi sestru, a v tentýž den jsi bratra ztratil.

Nurchazi. Jej ztratil, jej? Co mluvíš, Apao?

Jaosien. Jej! Což nechápeš, co je mi zřejmé? Jest Peja dívka, miluje tě vášnivě!

Nurchazi. Bdím či sním? Ó, moře sladkosti! Však ne, ne, ty se mýlíš.

Jaosien. Ty prostý, čistý! Peja slyšel tvůj výkřik a přichází. Zkoumej přec, a uvidíš. Já skryju se. Pojď, Lo-Mengeji. Zde uslyšíme vše. (Vstoupí s Lo-Mengejem za skupinu pivoněk.)

Scéna 5.

Peja. Předešlí.

Nurchazi. Peja dívkou! A mne že miluje! Ó, mně jde hlava kolem!

Peja. Ty volals mne? Však kde je tvůj host?

Nurchazi. Ty tážeš se, ty, jenž ji zaplášils. (Stranou.) Jak zdá se mi to pravdou! Ó, jak je spanilá!

Peja. Bratře, chci za ní jít a zpět ji zavolat. Chci prosit ji, by u nás — by s tebou zůstala. Je krásná, dobrá. Je pravda, co mi vyčítala, mne zaslepila čirá sobeckost. Já bojoval a přemoh' sebe. Chci, abys šťastným byl.

Nurchazi (stranou). Ubohé srdce trýzněné!

Peja. Ty mlčíš? Hněv tvůj jest nesmiřitelný? Vždyt ji přivedu zpět!

Nurchazi. Stůj. Přijde opět. Vidíš, že loutna její zde. Otec její šel za ní a přivede ji. Ty ale opět ji urazíš —

Peja. Ne, ne. Chci býti pokorným. Chci více učinit, chci odejít. Ty pojmi ji za ženu. Nebudu mezi vámi stát. Svět je široký. Slyšíš? Odejdu odsud na vždy, chceš-li tak, Nurchazi, ty mlčíš? Tvůj hněv tě činí němým.

Nurchazi. Ne hněv to ve mně vře, však láska, Pejo, láska tak veliká! Láska k bytosti tak drahé, která v okamžiku tomto trpí, trpí —

Peja. Jest trpět podíl žen. Však ona déle nebude trpěti. Bude šťastna láskou tvou.

Nurchazi. Já doufám pevně tak.

Peja (stranou). Ó muka! (Nahlas.) Půjdu ještě dnes, Nurchazi.

Nurchazi. Hle, měsíc vyplul z šera večerního a stojí nad stromy jak perla ohnivá.

Peja. Chce na cestu mi svítit. Já čekal jeho východu, však netušil tu velikou změnu svého osudu. Nurchazi, já chci se s hroby loučit —

Nurchazi. Chceš zapáliti vonnou oběť? Vše je připraveno. (Stranou). Jak jen začíti?

Peja (otevře skříň s parfumy a zapálí oheň na třínožce). Buď třikrát pozdravena, Han-tu, zemi strážný duchu, pod tvojí ochranou jsou hroby zemřelých. Z tvých rukou mír se leje, a prsa tvoje dýší blahý klid. (Vezme sloupek parfumu a hodí ho do ohně) Můj otče, obětuji vůni při měsíci, by odpočinek tvůj byl sladký. Ty zemřel's zde pod střechou hostinnou a žehnal jsi mi vzdechem posledním. (Hodí opět voňavku do ohně.) To platí tobě, dobrý Lukio! Ty přijal's jej i mne! Spi sladce! (Padne na kolena.) Hluboký žal, jenž srdce tíží, mne k zemi poráží, můj drahý otče! Slyšíš pláč můj holubičí, stíne přemilý? Ty trpěl's, a hle, dítě tvoje trpí. Pronásledován, zneuznán ty bloudil's a v zapomenutí padne jméno tvoje, můj otče, neboť zahynu a nikdy více nezachvěje se vzduch pak jménem tvým, kdys slavným! Já do čtyř úhlů světa naposled od tvého hrobu volám je: Lian-sian! Lian-sian!

Nurchazi. Pro nebesa, co pravíš?

Jaosien (vystoupí z pozadí). Lian-sian! Ty pravila's Lian-sian? Pak jest tvé jméno Siumej, neb jediné dítě žilo tvému otci, dcera spanilá.

Peja. Můj žal byl mocnější mé vůle! Já porušila slib! Jméno otcovo mimoděk mi vyšlo z úst! Nuž ano, pravdu díš. My bloudili, a otec vida nebezpečí, kterému vydána jsem byla, prosil mne, umíraje, bych zatajila jméno jeho a své pohlaví. Já věrně držela ten slib, jejž umírajícímu jsem dala, a teď, ó, žel —

Jaosien. Já ale uhodla, že dívkou jsi, já uhodla též tvoji lásku —

Peja. Ó, ustaň! Buď milosrdna!

Jaosien. Vždyť on tě miluje, tvůj Nurchazi!

Nurchazi. Ty předraná! Ty sladká! Ó ženo moje!

Peja. Mám věřit svému sluchu, ženou tvojí být!

Nurchazi. Ó Siumej! Ty bylas mému mládí jako lotos, chceš pro život mi jako sosna být? Ta nezměněna zůstává i v zimě, když všechny stromy šperk svůj k zemi házejí. Tak při mně věrně stůj, ty moje požehnání, a přetrvej tak věrně moje sny a slasti až k stínu hrobu.

Peja. Můj Nurchazi! Já nemám výmluv-

nosti, však hle, mám slzy své! Jim rozumíš? (Klesne mu na prsa.)

Jaosien. Teď, Siumej, smím přisednouti k tvému krbu? Ó, slyš fenixe, jak úzkostlivě bije na tvé okno křídloma, vpusť jej v teplou tvého srdce síň, sice zemře!

Peja. Pojď na mé srdce a suď sama, bije-li upřímně. Ty nemáš trpkosti? A já se domnívala —

Jaosien. Jsemť jeho sestra, Siumej, a dcera muže, jejž otec tvůj zachránil.

Peja. Což není divů konce?

Lo-Mengej. Ó, pravda, cos tak často tvrdila, má Jaosien, není jistější pravda nad neuvěřitelné příběhy! Však nikdo z vás se neptá, kým já jsem? Vy všichni odložili jste škrabošky, nuž vězte —

Jaosien. Ty pouze říci chceš jim, že jsi knížetem? Já ale lépe povím jim, kdo jsi! Tys člověk, jehož srdce je ryzím démantem! Nad vrata tvého domu vyryla ruka neznámá ta slova: „Nikdy jsa mocným, nebyl jsem tvrdým. U mne útočiště nešťastných. Posvátné je mi každé právo. Já stromy miluji a stavím mosty slaměné na zachránění mravenců, já říci smím: jsem člověkem!“

Lo-Mengej. K čemu o tom se zmiňuješ — nech mluvit mne.

Jaosien. Třikráte dal jsi skromně nápis onen smazati, a třikráte napsala jej znova ruka neznámá. Tu kázal císař, aby nedotknutým zůstal, protože pravdu hlásá.

Lo-Mengej. Krátce, jsemť kníže Lo-Mengej a zvu vás k sobě do Pekingu. Poslal jsem tam potajmu posla a čekám každou chvíli koně své a vozy —

Jaosien. Ó, nepůjdeme s tebou, kníže, později snad —

Lo-Mengej. Já tě ale nepustím! Ah, já zapomněl svůj slib a dokument, jejž v zlatém pouzdře chováš. — Ó, proč byl jsem slabochem a napsal jsem jej. Mám ruce svázané, a ty máš zbraň.

Jaosien (vezme stočený list z pouzdra). Můj bratře, sestro moje, hleďte sem. Na tomto purpurovém listu, páchnoucím růžemi, napsal Lo-Mengej zlatem přísahu, že plnou volnost dává mi, že mohu odejíti, kdykoliv mi libo. On řekl, že v slabé chvilce byl tak učinil? Nuž, ať má tedy volnost jednání. (Roztrhne list a hodí kusy do plamenů hořících u hrobů na trojnožce.) Jsemť opět v moci tvé, můj kníže. Já nechci kořistit z tvé slabosti!

Lo-Mengej (po krátkém boji). Ty v moci mé? Jaosien, ty mnou mocněji vládneš v tomto okamžiku než kdy před tím. Jsi volná, zůstaň. (Zvuk gongy na ulici.) Mé koně, vozy!

Ah, buď loučení naše krátké. Vždyť není na vždycky. Já žehnám vám! (Odchází rychle.)

Nurchazi a Peja. Buď pokoj s tebou, kníže!

Jaosien. Dík tobě, dík! Jsemť vaše, moje děti! (Padne v obejmutí Nurchaziho a Pejy.)

(1894.)

Z DOB RŮŽOVÉHO JITRA.

PASTÝŘSKÁ HRA BIBLICKÁ.

Veledůstojnému pánovi

KARLU MENSINGEROVI

v Miláně,

starému, nadšenému vlastenci, který Čechy svoje celou duši milovati nikdy nepřestal, ač horoucně ku Italii přilnul, druhé vlasti své,

VĚNUJI S PROSBOU,

aby nepatrnost mého daru odpustil, tuto starozákonní, poněkud arabským podáním sbarvenou idyllu, co důkaz přátelství a velké úcty, co vděčnou upomínku na dny trávené v Miláně.

1889.

J. Z.

OSOBY HRY:

I z á k.

R e b e k a.

A b i m e l e c h, král Filistinů.

A m a l, přední jeho dvořan.

I r a d, vojevůdce filistinský.

Dvořané, poslové, lid filistinský obojího pohlaví.

Doba patriarchů, místo děje: Gerar v zemi Filistinů

Zahrada, obehnaná kyklopskou zdí, v Geraru, městě krále Abimelecha.[1] Na jedné straně v pozadí je mezi stromy viděti část královského domu; pojí se těsně ke zdi zahradní, je to těžké kamenné neumělé sloupořadí na vyvýšeném patře, vedoucí v síň, jejíž otevřené dvéře viděti jest. Za zdí a sloupořadím je viděti palestýnskou krajinu s velkým horizontem. Ze zahrady vedou široké schody vzhůru do sloupořadí, vystavěné z omšených žulových přitesaných balvanů. Zahrada má ráz háje, kde pod stromy různé keře kvetou. Je naplněna lidem gerarským, tlačícím se k paláci. I na schodech i na prahu sloupořadí stojí muži a ženy a dívají se upřeně směrem ke dveřím síně.)

Žena (na patě schodů).
Jen okamžik bych také chtěla stát
tam nahoře a vidět do síně!
Ti muži ale jako sloupy jsou,
a jako vždy, i zde nám ustoupit!

Druhá žena. Buď zticha. Uslyšíme aspoň snad
hlas krále, činícího na novo
ten starý slib, jak roku každého.
Král mohutný má hlas —

První žena. Co do hlasu!
Jak král se koří, chtěla vidět bych!

Jiná žena. Ó, krále uvidíš, ten vyjde pak,
a opakuje slib svůj před lidem.
Ten ale v očích mých je blažený,

kdo Bálu může patřit v zlatou tvář.
Bál je to zvláštní, který chrání rod
a slávu krále Abimelecha.
Tak rukou jeho dotknout se a pak
tvář pohladiti svému dítěti!
To přineslo by štěstí —

(Slyšet zvuk rohů uvnitř domu.)

Druhá žena. Tiše teď!

Muž (stojící v první řadě na schodech).
V prach klesněte! Teď král se poklonil
před zlatou sochou Bála . . . (Všickni klekají.)
Kuřidla
do kaditelnic žíren sypají
teď kněží v dlouhých řízách . . . stoupá
dým . . .
síň mizí v bílých, vonných oblacích . . .

Amal (vyjde v sloupořadí s pozdviženýma rukama).
Král blíží se! Se schodů sestupte,
a zdola patřte na vznešený zjev!

(Všickni hrnou se dolů do zahrady, král Abimelech se objeví se svými dvořany. Lid se kloní a král předstoupí až na první s hořejška schod.)

Abimelech. Ó, slunce, zlatý Bále nebeský,
jenž v rouše stkaném kráčíš ze světla
po svaté nebes dlažbě z tyrkysů,
král světa's milovaný, velebný!
Ty vševidoucí, pozdrav přijmi můj,
hle, polibek svých úst ti posýlám!

(Učiní to oběma rukama, po něm všechen lid.)

Slyš, lidu svému co teď prohlásím.
Já, Abimelech, filistinský král,

slib obnovuji svůj jak každý rok,
že vytrvale dále vedu boj
až do krajnosti jako doposud,
ne proti lidem, ale proti lži.
Leť největším se zdá mi hříchem být
a chci ji vyhladit. Zní zákon můj:
Smrt okamžitá stihne každého,
kdo v městě mém se lháti odváží.
Leť otravou jest duši člověka,
jest dechem, který omží Bálu tvář,
jest skvrnou, kterou smyje lháře krev.
Vy slyšeli jste! Buďte pamětni!

Hlasy. Buď, králi, veleben a vůle tvá!

Irad (za scenou).
Vpusťte mě rychle, nesu novinu!

(Vejde kvapně.)

Buď zdráv, můj králi! Nucen ruším jen
zde svatou slavnost.

Abimelech. Důkaz podej mi,
že tomu tak.

Irad. Ty kážeš, promluvím.
Já stál na věži, hledě v slunný kraj,
kde vše se dřímat zdálo . . . Pojednou
cos jako šedá mlha letělo
od vršku k vršku, mlha stoupala,
a každou chvíli hustší zdála se
a šedivější v sloupech bloudila;
prach byl to pozdvižený dupotem
stád nesmírných, a v jejich čele voj
jel mužů snědých v rouchách bělostných.

Tu poplach učinil jsem, kázal hned,
by brány zavírali gerarské,
a spěchal jsem, bys věděl, pane můj,
co děje se tam venku na nivách.

Abimelech. To kočovníků dav as přichází
se svými stády v městě kupčiti.

Posel (vejde kvapně).
Můj králi, ohromné se zjevují
před městem tlupy, ozbrojený lid.

Amal. Na bašty! Vzhůru! Spěšně do zbraně!

Lid (prchá). Bál s námi buď! Do zbraně!
Do zbraně!

Amal. Dvůr zavírejte, dům i zahradu.

Druhý posel (vejde).
Můj králi, cizí lid se rozložil
ve slušné vzdálenosti od města,
a klidně přišel k bráně pouze muž
a žena zahalená v závoji.
To hebrejští jsou pouze pastýři.
Muž, který náčelníkem jejich jest,
se zove Izák, Abrahamův syn,
a prosí tě, abys jej vyslyšel.
Co mám mu říci?

Abimelech. Bránu otevřte
a sem jej veďte! (Posel odejde.) Mocný
jejich bůh
a Abraham byl jeho přítelem. (Amalovi.)
Jest Izák vítán mi co milý host,
jdi, Amale, buď jeho průvodcem,
ať čeká na mě v chladu zahrady.
(Vejde do domu.)

Amal. Jak, pastýřům mám sloužit? Amal! Já!
To věru pomalu jim půjdu vstříc.
Jim stáda kdybych odejmouti měl
a v stanech jejich hledat poklady
těch zlatých bůžků, které nosí prý
od místa k místu — tu bych spěchal
víc . . .
A ženy jejich prý tak krásné jsou . . .
Neřekl posel, jedna z nich že též
před branou města stojí? . . . Poslechnu
tě, králi, tedy vstříc se vydám jim,
snad pohled pod závojem ulovím —
ó, už jsou zde! Jsou rychlejší než já!

(Jde kvapně za scénu a přivede hned na to Izáka a Rebeku, zastřenou závojem, do zahrady.)

Izák. Král tedy tebe, pane, posýlá
a chce mě slyšet?

Amal. Milostivý jest.
Tvé jméno, muži? A co žádost tvá?

(Hledí upřeně na Rebeku.)

Izák. Jsemt Izák, Abrahamův syn, a ta,
jež po boku mi stojí —

Amal. Žena tvá?

Izák. Ne, sestra moje.

Amal. Dobře. Vyřídím.
Však pravím ti, že přišel's, příteli,
v čas nevhodný, neb krále vyrušil's,
jenž obnovení slibu slaví dnes
před zlatým Bálem.

Izák (rostrčit). Jaký je to slib?

Amal. Že z daleka přicházíš, vidím teď,
sic věděl bys, že smrtí tresce lež
král Abimelech každou. To ten slib.
Však nyní jdu. Ty čekej zatím zde
v té zahradě, kde libý chlad a pach
tak sladký vládne, že se věru zdá,
že sama vonných věcí bohyně
zde rozbila svůj stan.

(Stoupá po schodech do domu.)

Izák. Jak žvatlavý!
Na žádost mou se tázat zapomněl,
ač o ní sám se zmínil nejdříve . . .
Ty zamyšlena hlavu schyluješ.
Buď dobré mysli. Laskavý je král.

Rebeka. Proč, Izáku, jsi zapřel ženu svou?
Proč, že jsem sestrou tvojí, jsi mu řek'?

Izák. Což nevidělas', jak ti bezbožní
tě zraky hltali? Jak tento muž
svůj drzý pohled sýlal závojem,
jenž tvář tvou kryje? Kdyby věděli,
že jsem tvým chotěm, věř, že učinit
by chtěli vdovu z tebe! Krásna jsi
jak lilje v údolí.

Rebeka. Můj Izáku,
proč Bůh nás nutil v město jejich jít?
Kéž volný zase dýšem samot vzduch,
kéž pastviny u studnic čistých vod
nás opět pojmou v klín svůj široký!
Mně úzko zde . . . O tebe bojím se
po slovech, která's právě pronesl,
přec zazlívám ti, že mě zapíráš.

Izák. Strach o sebe to není, ženo, věř,
co na rty lákalo mi onu lest,
však myšlenka, že v ruce padla bys
těm bezbožným —

Rebeka. Já s tebou šla bych v boj
a s tebou v smrt.

Izák. Ty, která lekáš se
(i ve stanech, kde přec je bezpečnost),
když v dáli vyje šakal hladový?
Ó, nevyčítám! Bázeň sluší vám
jak mužnost nám, a bázni žehnáme
my silní, neboť ženě v náručí
vás, hledající naší ochrany!

Rebeka. Nuž, lekám se, když šakal zavyje,
však věř, že kdyby zařval silný lev
tě napadaje, že bych vrhla se
mu v ústrety, že zapomněla bych
na jeho řev. Je to tak podivné!
Za dětství svého, ještě v Nachoru,
ve skalách jednou, v háji hlubokém,
kde stromy jsou, s nichž kape kadidlo,
jsem hnízdo našla tichých vlaštovic,
a krutá, aniž bych to věděla,
jsem vzala mláďata a odnesla,
je cípem svého roucha skrývajíc.
A matka vlaštovice letěla
po celou cestu za mnou, žalujíc.
Já nedbala však, přišla s radostí
k svým rodičům a ukázala jim
svou kořist s plesáním. Tu vrhla se
ta vlaštovice na svá mláďata,

a tloukla křídloma mi v obličej,
až leknutím jsem o krok couvla zpět.
Však matka moje byla dojata
a kázala mi ptáky nésti zpět
v ten starý háj a pak mi pravila:
„Jak velké věci láska dovede
i v malých srdcích krotkých vlaštovek!
Ten pták byl udatný jak bohatýr!
Buď žehnán Bůh!"
Já nechápala ji,
však za dvě léta, ó můj Izáku,
když tvého otce sluha přišel k nám,
a Labán když mi řekl, bratr můj:
„Chceš s tímto mužem jíti, Rebeko,
v tu dálnou zem, kde Izák čeká tě?"
Tu „půjdu" krátce odvětila jsem,
ač matka o mě strachem zmírala;
hned sílu měla jsem jak bohatýr,
neb svítati už láska začala
v mém srdci, ač byl's pro mne vidinou,
a od té doby plně rozumím,
co matka moje tenkrát mínila . . .

Izák. Má krotká holubice, hodna jsi,
by z lůna tvého hvězda vzešla ta,
jíž slíbil Hospodin všem národům,
rod posvětiv můj velkým posláním!

Amal (zjeví se v sloupořadí).
Král blíží se! Hle, Abimelech sám!

(Hned na to zjeví se král s několika svými dvořany. Izák a Rebeka složí ruce křížem na prsou a pokloní se.)

Abimelech (v sloupořadí).
Buď vítán, synu pouště. Přišel jsi
co host můj s upřímnými úmysly?
Pak opět vítám tě: buď s tebou mír!

Izák. Buď s tebou vítězství a branami
svých vládni nepřátel . . . A nyní viz,
můj pane, na zem klekám před tebou,
muž volný jinak, neboť přicházím
co prosebník.

Abimelech. Pak dvojnásobně buď
mi vítán! Prosebníky vyslyšet
jest mocných nejkrásnější povinnost.
Co žádáš na mně? Prosíš pro sebe?

Isák. Pro lid svůj především, pak pro stáda.
Hlad bledý pad' na nivy vypráhlé,
a studny naše vyschly. Hyneme!
Tvá země bohata. Ó, vykaž nám
kdes odlehlé a tiché údolí
a dopřej nám tam pásti stáda svá,
až naše země opět oddychne
a s novou silou vydá plody zas,
až vláha opět studny naplní
a sluje podzemní, z nichž hojnost svou
ty studny čerpají. Pak vrátíme
se do kraje zas, který naším jest,
kde králem naším jedině jest Bůh,
a tobě, vděčni, žehnat budeme . . .
Ne s prázdnou dlaní k tobě přicházím,
chtěj dary moje přijat v milosti!
Pět plavých vedu tobě velbloudů,
jichž oči jsou jak oči gazelí,

a úzdy jsou ze stříbra ryzého
a v čelenkách jim hoří drahokam.
Ne dosti na tom. Nesu agaty,
ti králi, bílé jako padlý sníh
na horách trčících až do nebes,
a růžovými šlehy prokvetlé,
dál zlatem tkané látky chaldejské
a tyrkys větší než jest oko mé.
I daň mi ulož za můj pobyt zde,
jak spravedlivá uzná mysl tvá.

Abimelech. Já zval tě hostem. Budiž s tebou mír,
a jak si přeješ, muži, stane se.

(Sejde se schodů.)

Zde ruka má. (Podávají si ruce.) To sestra tvoje jest?

Izák. Má sestra, pane. Svoje rodiče
jsme pohřbili u Mamre ve sluji.

Abimelech. Buď vítána i ty. Odhal svou tvář
a promluv slovo, hlas bych slyšel tvůj.

Rebeka. Víc říci nesluší než, pane, dík.

(Odhrne závoj a sklopí oči.)

Abimelech. Buď blahoslaven bůh, jenž stvořil tě!
Ó, neklop očí svých . . . Toť podivné,
že tolik světla s tmou se pojit dá
jak pod řasami, děvo, víček tvých!

(Zamyslí se.)

Jak šťasten byl tvůj otec Abraham . . .
Já dětí nemám . . . Ó, jak šťastným byl,
(Izákovi) on, přítel boží . . . nezvali jej tak?

Izák. A právem vším, neb Bůh s ním rozprávěl
jak s druhem svým, a často andělé
se slétali pod stromy před stanem,
jak ptáci na větvích se scházejí,
a hovor vedli s ním jak s přítelem.

Abimelech. On šťasten byl jak nejmocnější král,
ba šťastnější . . . Však pojďte nyní v dům.

Izak. Dřív dovol mi, bych vyšel z města zas
a dobrou hlásal lidu novinu,
že vyplnil's mou prosbu šlechetně.

Abimelech. Nuž tedy jdi a brzy vrať se zpět.
Tvou sestru uhostím v těch komnatách,
kde matka moje žila. Veďte ji!
Mé otrokyně k její službě jsou.

Rebeka (šepce Izákovi spěšně).
Zde čekej, až se vrátíš; přijdu sem.
(Nahlas králi.) Tvá roba jsem.

Abimelech. Jsi paní v domě mém.

(Rebeka odchází v dům a Izák ze zahrady, král zůstane sám s Amalem.)

Amal. Jsi zcela v rozjímání ponořen,
tvé oči planou divně.

Abimelech. Zdá se mi,
že nikdy spanilost jsem neviděl
až ve chvíli, když závoj pozvedla,

že moje oči světlu poprvé
se otevřely dnes, že teprv vím,
co hudba jest, od chvíle, kdy ten hlas
mi vnikl v sluch . . . A přece zdá se mi,
že neslyšel jsem ponejprv jej dnes . . .

Amal. Sníš, pane můj?

Abimelech. Ó, sladce, příteli!
Ó ano, jest to tentýž zjev,
ten světlý, vysoký, jenž sklonil se
tak plný slitování nade mnou,
tak zastřen závojem jak právě teď,
když vešla v zahradu.

Amal. Kdy bylo to?

Abimelech. Před dvěma lety, když jsem tajně jel
do Mamre poslouchati proroctví
těch šumných stromů tam — (zamlčí se).

Amal. Ty's v Mamre byl?

Abimelech. Nuž, ano. Bylo to mé tajemství.
Ni slova více o tom. Rychle pojď!
Hod chystat dej, jenž by jí hoden byl.
Jdu v skříních hledat z desek cedrových,
bych našel vzácný klenot z opálů
neb rubínů pro krásnou její šíj! (Odkvapí.)

Amal. Vsít lapen jest jak jelen, při sám Bál!
Ó říká se, že kouzla chaldejská
prý znají ženy těchto pastýřů.
Že pravda to, teď věřit začínám.

Následuje pomalu za králem.

Izák (se vrací). Tak podivný mě jímá nepokoj.
Jak na ni hleděli ... Ne, odsud jít
a bez ochrany zde ji ponechat,
to nelze! Dosti času novinu
svým sluhům hlásat, raději zůstanu
a počkám na ni zde ... Co znamenal
ten zamyšlený její zrak? Ó, hle!
Pistacie zde tak krásná jako ta
před stanem mého otce v Bersabě ...

(Sedne pod ni.)

Zde na ni počkám ... Je tak ticho zde
jak v onen večer, sladce památný,
když beze klidu nivou bloudil jsem,
k pistacii posléz pak se navrátil,
a v pláči o svou matku vrhl se
pod drahý strom ... Tu náhle bylo mi,
jak by mě někdo jménem zavolal,
a když jsem hlavu pozved, přede mnou
na obzoru, jak zlatem planoucím,
se velbloud zjevil, nesl postavu,
tak štíhlou, lepou, krytou závojem,
a blíž a blíže přišla vidina,
stál starý sluha nyní přede mnou
a řekl mi: „Hle vedu, pane, tu,
jež blahem bude tvým a útěchou!
Dceř Bathuela je to ..."
Rebeko,
má gazelo, ty holubice má!
Pojď ke mně, úzko je mi bez tebe,
jak by mi někdo srdce z ňader bral ...

(Vstane, obrátí se k domu, v tom vyjde král.)

Abimelech. Ty's nazpět už? Tím líp, neb žádá si
mé srdce s tebou mluvit, Izáku.
Izák. Mluv, pane můj, tvůj sluha naslouchá.
Abimelech. Tvé plémě ušlechtilé, hrdé jest,
krev královská ti v žilách koluje,
neb předci tvého otce v městě Ur
na trůně seděli. Nuž, promluvím
jak s rovným sobě, s tebou, Izáku.
Nač kočovati světem? Usaď se
v mé říši, budeš jako knížetem,
jen nadvládu mou uznáš. Vystavíš
si bílé město na výšině hor
a smlouvu učiníme —
Izák. Králi ne . . .
slov marných nepronášej . . . Prosebník
jsem k tobě přišel, králem velkým jsi,
neb srdce tvoje velké, dobré jest,
však nežádej, co činit nemohu . . .
Jsem volný — to jest mojí korunou,
a říše moje větší jest než tvá,
neb nemá mezí . . . Není království
to jako jiné . . . Neusmívej se . . .
Jest slíbené nám, mně i synům mým.
Abimelech. A kdo je slíbil? Kdy? A kde ta říš?
Izák. Bůh slíbil ji co spásu lidí všech.
Abimelech. To sny jsou, Izáku.
Izák. Nuž, nech mi sen,
a nech mi poušť, kde boží bloudí duch
a volá na nás z oblak, ze slují,

v nichž svatý šer... Já sám jej nechápu
ten velký slib, jenž hlubý jako sen,
a přece vím, že pravdou jedinou.
Ten slib učinil Bůh už tenkráte
a stanovil jej, zem když nebyla,
když strmé hory ještě nestály,
když nebes nebylo ni oblaků
a moře ještě když se nedmulo...
V těch šerých časech Bůh už o tom snil,
a znova sobě opakoval slib,
když nad potopou seděl, věků král....

Abimelech. Tvé oko plane... Nerozumím ti...
Tak bylo mi, když v Mamre slyšel jsem
ty stromy hučet, staré, prorocké...
Já slyšel šum, jenž svatým zdál se mi,
však v duchu mém přec šero zůstalo.
Ty nechceš podrobit se, rozumím.

Izák. Jen volnost matkou velkých činů jest.
Jí odkojen jsem, a ji zachovám,
neb dědictvím jest synům synů mých.

Abimelech. Nuž, tedy buďsi, vrať se zase v poušť
a žij svým snům... Však sestru svou mi dej,
na hlavu její vsadím korunu,
a podnožem jí bude město mé...
Za ženu žádám ji. Co hledíš tak
jak v kámen obrácen? Tvůj bledý ret
se třese, oko náhle shasíná,
co znamená to velké leknutí?

Izák. Svou sestru, králi, nemohu ti dát.

Abimelech. Ty šílíš, muži! Chceš mě urážet?
Rci příčinu! Svůj s tíží krotím hněv!

Izák. Má sestra volna, sama rozhodne
o sňatku svém... Má práva jako muž.

Abimelech. Nuž, promluv tedy s ní, pak promluvím
i já... Hleď, kliden jsem zas... Odcházím
a sestru tvou ti pošlu v zahradu.
Tu hřivnu dej jí za mne... Chudý dar,
ač vzácnějšího Egypt nechová!

(Podá mu zlatou hřivnu, kterou Izák na větev pistacie pověsí.)

Buď výmluvným, já plachý řečník jsem,
ač zkalen jako ocel ve bojích. (Odejde.)

Izák. Co nyní činit? Hanba přiznat se!
Že lhal jsem, říci? Lež jak hnusna je!
Lží v sít jsem zaplet, Bože, ženu svou!
Jak vše to skončí? Zbývá útěk jen.
Ten nemožný však. Kam se utéci?

Rebeka (vyjde z domu).
Jsme sami, konečně! (Zarazi se). Ty bledý jsi.

Izák. Mám podezření, holubice má,
že zrada zde se kuje —

Rebeka. Klidným buď!
Má velkou duši, zajisté, ten král,
Bůh s námi jest, a Bůh je také s ním.
Znám Abimelecha, a chtěla jsem
zde proto s tebou mluvit —

Izák. Ty jej znáš!

Rebeka. Hleď na ten prsten —

Izák. Odkud smaragd máš?

Rebeka. Král Abimelech mi jej jednou dal.

Izák. On ti jej jednou dal! A kdy? Ne, ne, vždyť poprvé dnes tebe uviděl!

Rebeka. Vše vysvětlím ti. Sednem pod strom zde,
ten soumrak zelený tak sladký jest.

(Sednou pod pistacii.)

Izák. Jak dychtím zvědět vše! Nuž, vypravuj.

Rebeka. Ty do Bethelu tenkrát odešel's . . .
(ó, víc než rok to . . . živ byl otec tvůj)
když událo se, co ti říci chci.
Den horký byl, a stáda daleko
se pásla od stanů, já jediná
a otec tvůj jsme byli v příbytku.
Já uvnitř stanu sobě hověla
na měkkém koberci a Abraham
pod stromem seděl, v stínu dřímaje.
V tom zaduněla lehce horká zem,
já myslíc, že jsi náhle vrátil se
na soumaru svém, rychle vstala jsem
a rozevřela stanu záslony.
Však ty's to nebyl. V písek žlutavý
kles znaven velbloud vydávaje sten,
a k zemi pad též jezdec jeho s ním
a vzdychl: „vodu!" Zastřela jsem tvář
a vzala nádobu a podala
ji plnou Abrahamovi. Ten šel

a dal ji muži tomu do rukou
a řekl: „pij!“ a hleděl v soustrasti
na poutníka, jenž zdál se umírat.
Ten ale nepil, chřípě velbloudu
dřív ovlažil a pak ho napojil —
já žehnala mu za ten dobrý čin!

Izák. On zasloužil to. Co se stalo dál?

Rebeka. Muž pozvedl teď hliněný můj džbán
a obrátil se k slunci, nahnul ho
a posýlaje k nebi polibek
svou pravou rukou, levou vodu lil
na žhavou zem, a potom nádobu
k svým teprv klonil rtům... Ó...

Izák. Dále mluv.

Rebeka. Je těžko tak, neb co se dálo teď,
mne zmatkem naplnilo, nevolí —
a proti komu, myslíš, Izáku?

Izák. Nuž, myslím, proti tomu cizinci.

Rebeka. Ne, Izáku... Neb nyní Abraham
se hrdě vzpřímil, vodu odtrhl
od prahnoucích těch rtů a zahřměl tak:
„Ó, rouhači, jenž Boha urážíš
a poctu slunci vzdáváš, které on
svým slovem stvořil, hříšný modláři,
dar boží, čistou vodu, znesvětil's!
Ty hoden nejsi, bys jí obživl!“

Izák. Tak otec děl? Ach, tvrdé bylo to.

Rebeka. Nuž, Izáku, když to jsem slyšela,
tu vzkypěla mi krev a náhlý hněv
mě mocně schvátil, krotkost zmizela,

já otci tvému vzala nádobu,
a nahnula se k muži, který kles,
a podala mu pít, a „zastyď se!“
jsem otci tvému řekla, a když hled
se jeho na mě přísně upíral,
já měla větší ještě odvahu
a zvolala: „Tvým přítelem že Bůh?
On mými ústy tebe kárá teď.
Ten cizinec, jenž Boha nezná přec.
měl útrpnost s ubohým zvířetem,
dřív dal mu pít, než vlastní zvlažil ret,
a ty mu krůpěj vláhy odpíráš?
Jest pohanem, však Bůh jej netrestá,
on k stanu ved ho svého přítele,
by život jeho takto zachoval.
Což myslíš, že ho nemoh usmrtit,
tvé ruky že měl třeba katanské?
Pros Boha, a pak hosta svého pros,
by odpustili — oba urazil's!“

Izák. Tak pravila's? Ó, ženo duše mé!

Rebeka. Děl Abraham: „Máš pravdu!“
Poklekl
a poceloval ruku cizinci
a ved jej v stan a hostil bohatě.
Má odvaha však klesla náhle tak
jak byla přišla, hořce plakala
jsem nad svou smělostí ve stanu svém,
však přišel Abraham a pravil mi:
„Buď klidna, z tebe mluvil ke mně Bůh.
Jak blízci hříchu povždy všickni jsme!“
A svěsil hlavu v krásné pokoře.

Ten cizinec však odjel posílněn,
řka tvému otci: „Vrať tu nádobu
té, která mi ji ke rtům klonila . . .“
A hle, na dně jsem našla smaragd ten
a skryla jej v své skříni hluboko,
neb připomínal vždy mi smělost mou
a slovem říci též jsem nechtěla,
že Abrahama v chvíli viděla
jsem slabé . . . Brzy na to zemřel pak
a mlčela jsem z úcty . . . Prsten však
jsem k sobě ráno vzala, nevím proč,
když k bráně šli jsme z města . . .

Izák. Myslila's,
že bude talismanem, Rebeko,
neb byl ti dán, když krásně povinnost
jsi hostinnosti svaté plnila.

Rebeka. Snad tomu tak, nevím to určitě,
to jasně vím však, onen cizinec
král Abimelech byl.

Izák. Snad mýlíš se?

Rebeka. Já podle hlasu hned jej poznala
a podle očí. Ušlechtilý je,
a nemám strachu, měj též důvěru.

Izák. Ty lani má, jak jednáš krásně vždy!
Bůh tebe dal mně, bych tě zasloužil,
ty velká odměno! Ty's jak ten strom,
jenž kape balsamem!

Rebeka. Můj pastýři!
Má berlo, sílo má! (Položí mu hlavu na prsa.)

Izák. Ó, Bože můj,

že sladkou chvíli musím plašiti!
Ty nevíš, co se stalo . . . Rebeko,
král Abimelech, tebou oslněn
a v domnění, že sestrou mojí jsi,
za ženu žádá tě.

Rebeka. Ó, neblahá
ta tvoje lest . . . Však ty mu vysvětlíš
a půjdem odtud. Sami budem zas
kdes v tichém údolí. Rozbijem stan
u starých stromů . . . Bude zase noc,
vše klesne v sen, na nebi probudí
se ale bílé hvězdy, probudí
se harfa moje s nimi zároveň,
a budu zpívati o lásce tvé,
má pavézo, můj kníže pastýři . . .
Když v nivách jsi a s tebou stádo tvé
těch bílých ovcí, a když paseš je
na pastvinách, tu vždycky zdá se mi,
že jsi jak krásný měsíc na nebi,
jenž stádo vede nesčíslných hvězd
po azurných těch pastvách nebeských . . .

Izák. Tvé oči zahanbují hvězdný svit!
Zřím slzu v nich! Tu usuší mé rty!

(Líbá ji na oči.)

Rebeka. To není slza, kde by vzala se?

Izák. Jest pravda! Je to rosa, třpytící
se v hyacintů tmě!

Rebeka. Ta hořívá,
když slunce vzchází, jak teď v zracích tvých.

Izák. Neb měsíc tak když snivě zazáří
jak úsměv nyní tvůj . . . Ó, miluj mne
jen z pola tak, jak miluju tě já
a budu láskou bohat, bohatší
než faraon jest všemi poklady!

Rebeka. Mé srdce milováním plné jest
jak vodami je plna studnice,
jež přetéká . . . Ach, slovy chuda jsem!

Izák. Ó, každé z nich jest pramen radostí!
Tvé rty je mění v kouzla . . . Naučit
bych též se chtěl těm šeptům blažícím.
Hle, ret můj žízniv vědy takové
se kloní k růži nachových tvých úst.

(Líbá ji na ústa.)

Rebeka (bránic se).
Ó, ustaň! Pomni, nejsme v samotě!

Abimelech (vyjde a zůstane zaražené stát).
Ne, bozi, ne! To pouhý očí klam?

Izák. Dej píti mi těch sladkých polibků . . .
chceš skoupá být? Zde plýtvati jest ctnost . . .

(vine ji k sobě)

čím víc jich piju, větší žízeň mám . . .

(chce ji opět líbat).

Abimelech (s úzkostí). Izáku, ustaň!

Rebeka (vyrve se). Studem zahynu!

Abimelech (sestoupí rychle dolů).
Podvodný muži, vše teď zjevné jest!
Ten stud, to leknutí, tvá ztrnulost!
Ty bratrem jejím nejsi!

Izák. Králi můj —

Abimelech. Ty nejsi jejím bratrem?
Odpověz!
Ty mlčíš? Bídný! Lháři! Otroku!

Rebeka (s planoucím zrakem).
Mlč, králi! Nerouhej se . . . Ont můj choť.

Abimelech. Nuž, tedy zemře dle mých
zákonů,
neb lhal! A ty jsi svědek v naší při.

Rebeka. Jsme cizinci a hostmi pouze zde.

Abimelech. I pro cizince zákon platí můj,
když cizinec na půdě stojí mé,
on propad soudu, není hostem víc.

(Spěchá na schody a volá do domu.)

Sem spějte všickni! Rychle! Slyšte mne!

Izák. Ó, běda nám! Ten král jest násilník!
Co bude s tebou, dopustí-li Bůh,
bych v nerovném tom boji zahynul?

Rebeka. Já lekám se, však přece nezoufám.
Hrad silný jest náš Bůh.

Izák. Klid dáváš mi.
Ty připomeneš králi onen den,
a ukážeš mu smaragd —

Rebeka. Uvidím,
zda v něm se nemýlím, zda dobrým jest,
jak zdálo se mi, když dal velbloudu
dřív vody pít, než sám se osvěžil.

Abimelech (přichází se svými dvořany, mezi nimi Amal).
Zde stojí muž, jenž lživě podved mne.

On velký spáchal na mně, velký hřích.
Mluv, Izáku, a pravdu vyznej teď.
Ty lhal jsi v tvář mi.

Izák. Nuže, chybil jsem,
já neřek pravdu, zasluhuji trest,
ne smrti však. Dost velká pokuta
to zardění, jež kryje čelo mé.

Abimelech. Vy slyšeli jste? Nuže, rcete teď,
co zasluhuje muž ten za svou lež?

Amal. Smrt, králi můj, jak Bálu slíbil jsi.

Všickni. At zemře před modlou! Smrt
jemu, smrt!

(Hrnou se k Izákovi.)

Rebeka. Vy stůjte! Vel jim, králi, couvati!
Jest dům to krále Abimelecha,
či padli jsme do rukou loupežných?

Abimelech. Nuž, ustupte! Já ruku vložím sám
na Izáka. (Blíží se mu.)

Rebeka. Ty, králi, ustup též.
Ty mluvíš o zákonech, o soudech.
Nuž, tedy suď, však chladně, rozumně
a spravedlivě. Pouze divá zvěř
se řítí v slepém záští na oběť.
Ty nechceš vraždu?

Abimelech. Pravdu, ženo máš.
Jsem kliden jak tvůj vlastní velký zrak.
Vy všickni stůjte kolem, slyšte nás.

Rebeka. Čím ublížil ti Izák, zřejmě rci.
Zde stojí, mužně hleď mu v mužnou tvář,
na něho hleď, ne na mě, a pak mluv.

Abimelech (mlčí chvíli, sklopí zrak, pak hledí na Isáka).
Můj hoste, proč jsi zlé mi učinil?
Proč řekl jsi: To sestra jesti má!
když ona ženou tvou? Ty v nebezpeč
jsi vrhl mě, mé město a můj lid,
neb při pohledu na ni vznítila
se láska v srdci mém a schvátila
mě mocně, naděj v štěstí vzbouzejíc ...
Tak v pospas dals' mě hříchu velkému,
tak ve mně požár vznítils divoký ...
Jest zločin žádat ženu jiného ...
Jsemť hlavou svého lidu, za můj hřích
i on by propad kletbě, bohů mstě.
Svou lží jsi tedy zkázou hrozil všem.

Izák. Však v pravý čas ty jsi se dověděl,
že sestrou není mou.

Abimelech. Však ne z tvých úst,
mé vlastní oči službu konaly
za tvoje rty ... Mne chvátí zloba zas.
Zde seděli jste a zde pil tvůj ret
ty polibky, jež měly blažit mě —

Izák. Ni slova více, králi, při sám Bůh,
to nestrpím, bys mluvil jako teď —

Abimelech. Máš pravdu, k čemu mluvit?
Zřejmo vše,
Ty lhals' a tedy soudu propadls'.

Izák. Jsme cizinci, co je nám zákon tvůj?
Jsme děti volné pouště, každý z nás
jest králem svým. Znám zákon jediný:
ten, který Bůh nám vložil do duše.

Abimelech. A Bůh tvůj dovoluje tedy lež?

Ty mlčíš? Ženo, promluv za něho.
Nuž, hledej slova, jež ho omluví!

Rebeka. Hřích spáchal Isák, nezapírám to,
však pozor dej, než soud tvůj vyřkne: Smrt!
Neb žádá-li tvůj Bál jej za oběť,
pak žádá též m o u popravu — i t v o u.
Ne Izák pouze lhal, i já — i ty!

Abimelech. Jak? Já že lhal? A ty že
lhalas' též?

Rebeka. Já mlčela, když řekl nepravdu,
toť také lež, jsemť vinna jako on,
před tvojí tedy soudní stolicí
též stojím, králi. Zemře-li můj choť,
pak zemru s ním.

Abimelech. Za tebe život dám,
a běda tomu, kdo ti ublíží!

Rebeka. Pak běda tobě, neb mne snižuješ!
Kdo toho krále soudit právo má?
Vy mlčíte?

Abimelech. Ty sama právo měj!
Rci, žalobnice, z čeho viníš mne?

Rebeka. Ty krvavě jsi pravdu urazil
a vlastní zákon v posměch uvádíš!
Ty nejvíce jsi lhal, ty ještě lžeš!
I svého Bála přelstít snažíš se,
tvůj zlatý Bál tam v domě snese lež,
je hluchý, němý, živý ale Bál,
jejž v hloubi nosíš srdce v prsou svých,
ten v okamžiku tom mi dosvědčí,
že obžaloba moje pravdou jest!

Jsem soudcem tvým a ty mi odpověz,
jest pravdou nebo lží, co pravím ti:
ty nestíháš Izáka proto jen,
že lhal ti a že není bratrem mým,
víc proto však, že ženou jeho já!
Ten hřích, jehož se lekáš, jak jsi děl,
ty skrytě ještě v srdci chováš jej!

Abimelech. Ó ustaň! Ty mne ničíš! Umlkni!

Rebeka. Jsi lhářem více, než to tušíš sám!
To slovo, králi, které vyjde z úst
nám bez rozvahy, menší jesti lží
než to, jež vězí v duši zločinně
co černý úmysl a zvuku tvar
na sebe bráti nemá odvahy!
Tu temnou lež, to sketné pokrytství
Bůh nenávidí! Tvůj však zlatý Bál
v šer nevniká těch hlubin děsivých!
Jdi, rozbij jej, jest lehkověrný bůh
a slib tvůj jemu pouhá chlubivost!

Abimelech. Ó, ženo, zadrž! Ty's mne uhodla
víc, než já uhod sebe a svůj hřích!
V tvých slovech jako v jasné hladině
svou vidím tvář, a hrůza jímá mě.

(Klekne před ní a skryje tvář.)

Rebeka (náhle dojata)
Ne, králi, ne... Ó vstaň... Ty dobrý jsi!
Ty zabloudils', však zase vracíš se
na cestu svou... Mně promiň slova má.
Já byla krutá...

Abimelech. Bylas' pravdivá!

Izák. Jak anděl boží bylas'!

(Táhne ji k sobě.)

Abimelech. Izáku!
Podej mi ruku . . . Ty mi odpouštíš?

Izák. Sám vinen jsem a, králi, zahanben.

Abimelech. Tak platí dále naše úmluva?
Ty's hostem mým a lid tvůj veškerý . . .
Svá stáda pas u studnic bohatých,
buď na mých nivách pokud libo ti
a vrať se volný, jak jsi přišel sem,
až nebudeš chtít déle u mne být . . .
Do mého domu někdy zavítej . . .
až zapomeneš . . . brzy zapomeň!
A ty, má paní, než se odvrátíš,
než závojem svým zastřeš temný zrak,
v něj nech mě nahlédnout, zda výčitek
jest zcela prost . . . Či ještě blesků v něm?

Rebeka. Ó, králi, obdiv jen viz v očích mých
a zapomeň, že jsem tě ranila.

Abimelech. Buď s tebou mír! Však ještě slovo slyš . . .
Já dar svůj vidím, hřivnu z Egypta,
tam na tom stromě viset . . . Pohrdáš
tou památkou?

Rebeka. Já, králi, mám už dar
na paměť tvou, a druhý nevezmu . . .
Znáš tento smaragd?

Abimelech. Já se nemýlil!
Ty's onen zjev, jenž ke mně sklonil se
tak plný milosti, když tvrdým byl

i on, jejž druhem zvali andělé!
Ty poznalas mě a přec mlčelas'
a když jsem hrozil, smaragd ukrylas'
a neřekla jsi: Ty's mi zavázán!
Proč, paní má, jsi učinila tak?

Rebeka. Já nechtěla, bys vděčným pouze byl,
tvou mysl chtěla velkou vidět jsem,
já tebe, králi, tak si vážila,
že tobě vděčnou chtěla být jsem já.

(Kyne mu rukou, pustí si závoj na tvář a odchází s Izákem.)

Abimelech (dívá se za nimi).
Teď teprv zdá se mi, že koruna
mi postavena byla na hlavu . . .
To slovo, jež jsem v Mamre nechápal,
mi jasné teď: „Tu hledej z korun všech,
již vzíti tobě nikdo nemůže!"

LÁSKY DIV.

ŽAPONSKÁ KOMEDIE O JEDNOM JEDNÁNI.

JOSEFU MAUDROVI.

Připisuji Tobě, můj milý, žaponskou tuto hříčku, Tobě, milovníkovi biblotů. Vymyslil jsem ji krásného jednoho dne, jichž tak málo bylo v tom právě minulém, tak deštivém a nevlídném létě.

Ležel jsem tenkráte v trávě a vzpomněl si náhodou na velmi hrubou jednu frašku, kterou Ed. Greey v Tokiu provozovati viděl. Hlavní její situace, kde žena na opilství svého muže bohu Išigami žaluje, netuše, že muž její sám se za maskou modly skrývá, zdála se mi velmi originalní, ač v staré anglické jedné baladě se královna Eleonora podobně svému, za mnicha přestrojenému muži nevědomky z hroznych hříchů svých zpovídá. Mezi tím, co jsem o rozdílu dvou koloritů při podobném předmětu přemítal, pozoroval jsem temně zelené, metalicky třpytné libelluly, míhající se graciosně nad jasnou, rychle tekoucí vodou, plnou blesků poledního slunce, plnou třesoucích se stínů na břehu rostoucích mladých vrb . . . Vedle chmurného zbarvení ballady a vedle trivialního tónu frašky zdál se mi v tomto ladném okamžiku slunného

úsměvu třetí odstín velmi lákavým, a na večer pak složil jsem na procházce malou svou komedii v paměti. Jak zdála se mi tenkrát co do výrazu tváře ta naše jihočeská krajina změněna! Na jantarně žlutém nebi temnily se ostré obrysy šerých už lind, stojících v skupině na louce, náhodou zatopené, a obrysy jejich zrcadlily se ve zhnědlé, ale průzračné jako dýmový topas vodě, na jejímž dně se dlouhé trávy k zemi shýbaly. Kontury vrchů v pozadí měly fialovou, jemně do růžova přecházející záři, a v žlutém nebi tonula stříbrně večernice. Mrak špačků vylétl náhle poplašen do vzduchu a zapadal, rozprášiv se na okřídlené černé body, tvořící na jasu oblohy dlouhé křivky, do rákosí blízkého rybníka. Byl to obraz neodolatelné, ideální žaponerie, tak známé nám z jemných laků a malovaných zástěn!

Rád byl bych něco z toho dvojího naladění, poledního u říčky a večerního v lukách, do tohoto plodu své zahálčivé potulky dostal. Co dobrá moje vůle nedovedla, dodáš sám svým jemným smyslem pro všechnu delikatnost a finessu v umění!

Vodňany, v září 1888.

J. Z.

OSOBY:

Vo-macu, starý kněz bohyně Benten.
Cúma, mladý šlechtic.
Fudži-nami, jeho nevěsta.

Vnitřek nevelkého chrámu bohyně lásky, Benten, v Kiotě, městě svatém. Sloupy, strop a stěny ze zlatého laku, časem poněkud již zčernalého. Pod stropem běží kolem vlys co nejjemněji z dříví vyřezávaný, zlacený a barvený, představující řetěz plně rozkvetlých, velikánských pivoní. Uprostřed v pozadí hluboký výklenek, plný stínu, tam trůn bohyně Benten. Kolem trůnu celý poklad zlatých, bronzových a smaltových nádob, dílem vás, z jejichž otvorů se na štíhlých lodyhách zlaté a stříbrné lotosy v kyticích vypínají, dílem kaditelnice, z nichž dýmají vůně, dílem lamponosy s rozsvícenými lampami. Se stropu visí též rozsvícené zlaté, stříbrné, mosazné lampy, hustě vedle sebe, a mezi nimi splývají odtamtud dlouhé úzké prapory dolů, bohatě vyšívané, pestřic se květy a nestvůrami ze zlata a hedvábí. Podlaha je nejjemnějšími, sněhobílými rohožkami pokryta. Na pravo dvéře z černého laku, zdobené zlatými ptáky v letu, a zlatým, větrem se vlnícím rákosím. Na levo visí u vchodu do vedlejší komnaty clona z bambusů na červených hedvábných šňůrách, končících bohatými třapci. V pravo a v levo clony sedí dřevěné bílé lišky s naslouchajícíma ušima, s růžovými tlamami, jevícími schytralý, potměšilý a příserný úsměv. Chrám je šerý a četná jeho světla kmitají se slabě. Nejtemnější část je výklenek pro idól bohyně. Na trůnu jejím sedí neforemná, jen hrubě naznačená loutka lidské velikosti, pouze v bílé říze, avšak s bedlivě upraveným žaponským účesem. Před výklenkem na rohožce na zemi leží plášť, skvosty, emblemy a maska modly. Vo-macu, kněz bohyně, oblečen v roucha z černého gázu, s oholenou hlavou a bosýma nohama stojí vedle nakupených na zemi šatů a emblemů modly. Vezme masku a zadívá se chvilku mimoděk do ní.)

Vo-macu. Jak pravdu měl Oanamuti král,
když děl, že úsměv zdrojem blaha jest!
Tvůj úsměv, Benten, všechnu sladkost vssál

do sebe z očí květů, z niv a z hvězd,
a ode rtů tvých vniká útěchou
teď v srdce všech, již tebe vzývají.
Ty, lásko, světlem jsi, jež vede mhou
nás, slepě tápající . . . Bývají
však dnové, Benten, kdy tvůj starý kněz
si maně myslím, že jsi přeludem,
za kterým jako na tvém trůnu dnes
jen holé trčí nic . . . Ach, dobudem
se pravdy kdy? . . . Nuž, luzným přeludem
se zatím těšme! Díky, lásko, měj
za šalbu svou! Přec krásným osudem
být knězem tvým . . . Jen dále hvězdy sej
do lidské noci! . . . Dost však dumání,
radš práci skončím, chrám už jeden lesk
a nezbývá než místo v hádání,
do roucha halit idól, v zlata blesk.
Dřív masku pověsit . . .

(Chce na trůn vstoupit, v tom ozve se klepání na dvéře.)

Jaký to hluk?

Hlas (za dveřmi). Ó, otevřete! Pomoc! Umírám!

Vo-macu. Kdo bouří tak?

Hlas. Ach, srdce plné muk,
jež pro svou spásu Lásky hledá chrám!

Vo-macu. Jest známý mně to hlas, nechápu však,
jak by to mohla Fudži-nami být! (Otevře.)

Fudži-nami. (Vejde rychle a zavře za sebou dvéře. Má na sobě těžké hedvábné šaty světle broskvové barvy, do látky jejich jsou bledě zlaté chrysanthemy a stříbrné chiméry vetkány. V účesu má množství dlouhých jehlic ze želvoviny, tvo-

říci jí pravou aureolu kolem hlavy. Bohatý oděv a účes jsou poněkud v nepořádku. Padne knězi k nohám.)

Vo-macu. Ty chvěješ se jak ustrašený pták!

Fudži-nami. Ó, ustrňte se! Pomoc!
Hledám skryt!

Vo-macu. Skrýt mám tě? Před kým?

Fudži-nami. Ó, před vrahem mým,
před Cúmou —

Vo-macu. Jenž ti včera snouben byl?
Já nevím, zdali sluchu věřit smím?
On jest tvůj choť —

Fudži-nami. Je ti můj život mil,
pak vyslyš mě! Už blízko jeho krok —

Vo-macu. Byl drahým ti —

Fudži-nami. Já nenávidím jej!

Vo-macu. Ne, vrať se k němu —

Fudži-nami. Raděj v propast skok.
Skryj mne, sic zemru . . . Nemá tušení,
že vešla jsem . . . (Klepání na dvéře.) Ó, běda!

(Padne na kolena.)

Vo-macu. Nuže, spěj
sem v komnatu!

(Pozvedne clonu a Fudži-nami se skryje.)

Jaké to bušení!
Kdo bouří tak a co to znamená? (Otevře.)
To's, Cúmo, ty! Co sem tě vede, rci!

Cúma (oděn rouchem z bledě fialového lampasu, má atlasovou mitru na hlavě a za širokým pasem dva krátké meče. Vejde rychle a obrátí se směrem k idólu).

K bohyni lásky zvedám ramena,
buď spásu najdu — aneb zemřít chci.

Vo-macu. Jak rádo mládí volá na sebe
tu smrt, v niž nevěří!

Cúma. Jsem nešťasten!
Ó, kdybys chápal! Co však pro tebe
žal lásky! Stár jsi, mimo chlad těch stěn
zde chrámových, ty neznáš žádný svět!

Vo-macu. Nuž, třeba. Avšak mluv, co
stalo se?

Cúma. Ó, starče, žití mého zmizel květ —

Vo-macu. To znamená?

Cúma. Že nebe smálo se
tak luzným na mě úsměvem, že mrak
však nyní slunce pohltil —

Vo-macu. To lžeš!
Vždyť dále svítí slunce zlatý zrak!

Cúma. Ty bolu mému posmívat se chceš,
ó, ukrutný?

Vo-macu. Ne, chci ti pomoci,
však zřejmě mluv.

Cúma. Nuž věz, že temný duch
kýs se mnou bojuje, že do noci
mě černé smetl, hvězda sladkých tuch
když blaze vyšla mi, že vyrval mi
mou ženu, nevěstu . . . Je ztracena . . .
Jest nedůvěra duch, jenž odňal mi
mou Fudži-nami . . . Může vrácena
mi zázrakem jen samé Benten být.
Ó, mluv, jest zázrak možný? Odpověz
za bohyni! Ó, v nejistotě dlít
mě nenechej! Co praví Lásky kněz?

Vo-macu. Že láska sama velký taj a div.
Cúma. Tož doufat smím?
Vo-macu. Jest naděj lásky chléb.
Cúma. Ó, díky! Doufaje, jsem opět živ!
Teď nech mne s bohyní —
Vo-macu (ukazuje na trůn). Vždyť hluch a slep
na jejím místě stojan trčí jen!
Jdi do zahrad, já práci dokonám,
oděju sochu, vklouzne jako sen
pak bohyně, a já tě zavolám,
až modlitbou přitažen, její dech
pod pláštěm dýchat bude, na tváři
až její masky a na svatých rtech
mystický úsměv lásky zazáří.
Cúma. Buď vůle tvá, a vůle bohyně!

(Vyjde a Vo-macu zavře za ním dvéře.)

Fudži-nami (vyjde z úkrytu).
Té smělosti! Bentenu vzývati!
On... on...
Vo-macu. Proč ne? Vždyť ona rádkyně
jest milujících, kteří zpívati
jí chválu snaží se po celý rok —
Fudži-nami. On milující! On ... ten
zrádce ... lhář.
Ó, Benten! Pomsti hořkých slz mých tok,
můj bol, mou strast, a zradu jeho zmař ...
však jeho šetř ... ač nenávidím jej —
Vo-macu. Ó, nezdá se tak zcela, na mou čest!
Fudži-nami. Já věřila! Ó, starče, jen se směj!
Vo-macu. Nuž, věř mu dál a smiř se naručest!

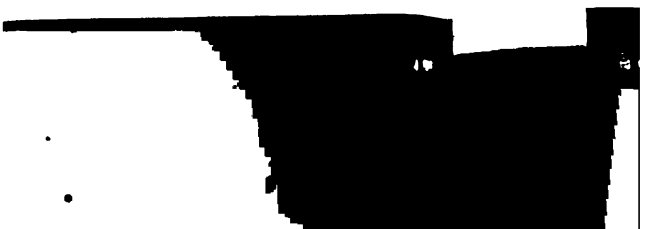

Fudži-nami. To nelze již, jest měsíc
svědkem mým,
ten viděl vše —

Vo-macu. Co, dítě?

Fudži-nami. Úžas ten,
jejž vypovědít nelze —

Vo-macu. Já však smím
to vědět přec? . . .

Fudži-nami. Ó, hrozný je to sen
a hrozné probuzení! Věřiti
již nelze nikomu. Vše podvod, klam!

Vo-macu. I moje přátelství? To měřiti
snad spravedlivě sluší —

Fudži-nami. Odpusť! Znám
tě dávno tak . . . od prvního snad dne
co slunce zřím, a proto hledala
jsem útočiště zde, kde zlatě pne
se klenba k nebi, pod níž sedala
tak ráda matka moje vznášíc zor
jak k bohyni, tak stejně k tváři tvé,
ó, příteli — Ach, zachraň mne, jsem tvor
tak nešťastný . . . (pláče).

Vo-macu. Ó, zadrž slzy své,
sic tekou moje též! . . . Já smířím vás —

Fudži-nami (náhle vzdorně).
Já nechci smír! . . . Chtěla bych vědět však,
co nalže bohyni! . . . Ó, skryj mne zas
za onu clonu, uslyším —

Vo-macu. Ne tak,
cos lepšího na mysli tane mi.

Věz, Benten jistě zázrak učiní!
Před zraky v glorii již plane mi
ten lásky div! . . . Ó, díky bohyni
za její pokyn . . . (Spěchá k rouchům modly.) Rychle, vezmi plášť
ten blankytný, zářící diadem
zde s fénixem . . . (Podává jí jmenované předměty.)

Fudži-nami. Co činíš? Hněv a zášť
mne stihne idólu —

Vo-macu (obléká ji stále v šaty idólu).
Zde dále vem
též aureolu z drahých kamenů . . .
Jak sluší ti! . . . z opálu loutna . . . teď
na trůn si sedni v prostřed plamenů
lamp posvátných —

(Šlápne silně na mozaikovou hvězdu před trůnem, načež se pozadní stěna výklenku na své ose otočí, a připevněná k ní kostra modly zmizí.)

. . . tak . . . místo prázdné, hleď.

Fudži-nami (stoupá na trůn).
Rci, nevzplane idólu hrozný hněv? . . .

Vo-macu. Jen nasaď masku — (Podává jí tuto.)

Fudži-nami (nasadí si masku).
Zrak se kryje mhou . . .
ó, bojím se . . .

Vo-macu. Máš luzné Lásky zjev,
a její duch se vznášej nad tebou!

(Otevře dvéře a vyjde.)

Fudži-nami (sama).
Ne, nemám odvahy! (Sejme masku). Vo-macu, stůj!

On neslyší a jde! Mě jímá strach.
Kéž někdo přijde! Ah, tot Cúma můj,
znám jeho krok! (Nasadí rychle masku.)
Ó, jest mi jako v snách!

Cúma (vejde a padne uprostřed chrámu před bohyní na kolena, skloní hluboce hlavu a mluví se sklopenýma očima).
Sedm bohů lidem štěstí dává:
Ty z nich, Benten, největší jsi, svatá,
třikrát svatá, luzná, dobrá, smavá,
ženo, matko, květe, hvězdo zlatá!
Tvá jest země, kterou rosou koupáš,
tvá jsou moře, z kterých země pije,
tvé jest nebe, v jehož azur stoupáš
s večernicí . . . Srdce všech nás nyje
příchodem tvým, ó, ty sladkost žití! . . . .
Velebena, nakloň mi teď sluchu.

(Blíží se jí po kolenách.)

Ó, vyslyš mne, ty čistý lásky duchu,
ó, slituj se! Jediná utišiti
ty bol můj můžeš . . . Kéž, ach se mnou
cítíš!

Fudži-nami. Ach . . .

Cúma (vzpřímí se). Slyším dobře? Vzdech se
nesl chrámem!
Ty smiluješ se, u té soustrast znítíš,
jež oslepena jesti zdání klamem!

(Skloní opět hlavu.)

Věz tedy vše. Jsem samuraj a sloužím
u Mikadova dvoru . . . V zahrad hloubi
tam jednou uviděl jsem dívku . . . Toužím

od oné chvíle po ní. Krása snoubí
se v bytosti té s duše spanilostí,
jak ve souzvuku dvě se kouzla chví . . .
Já mlčky miloval, ve vzdálenosti
jen o ní snil, jak bledá hvězda sní
o lepé luně, neboť dívky rod
byl knížecí — a já jen samuraj.
Já mlčel . . . Jednou však u jasných vod,
jež v lůno jímá posvátný tvůj háj,
bol svůj jsem žaloval, když hvězda tvá
nad stromy vycházela v slávě své
tak démantné a snivé . . . Mladistvá
se pod ní vrba šeřila, a dvé
teď zlatých očí spletí visících
až na zem větví vtříc mi kmitalo . . .
dvé rukou, prsteny se jiskřících,
splet rozhrnulo: bíle svitalo
jak úsvit roucho z hloubi soumraku,
a v majestátu stál mi tváří v tvář
zjev luzné ženy . . . Sladká ze zraků
a ode rtů se linula jí zář
a tichý šept, jak ptáka hlesnutí
se nocí nes . . . Já poznal, kdo to byl . . .
to Kogo byla . . .

Fudži-nami (trhne sebou a zapominajic se).
Ó, to ve snu ti
se zdálo jen . . . Dceř Mikada? . . . Ty's snil!

Cúma (vzpřímí se).
Ó, zázrak! Socha mluví! Lásky div!
A tentýž v hlasu tvém jest, Benten, zvuk,
jak v hlasu tom, jejž sluch můj, hudby chtiv,

ssál ze rtů té, jež vrhla v hloubi muk
mě neblahého! . . . Ó, vždy tušil jsem,
hlas její hlas že bohů, hlas že hvězd,
jímž budívají k sladké touze zem,
když slunnou pějí, bájnou jara zvěst!

Fudži-nami (vzpamatujíc se, hlasem poněkud změněným).
Jest bohům snadno měnit zjev a hlas . . .
Ne darmo tímto hlasem mluvím však,
tu chtěla jsem ti v paměť volat zas,
na kterou zapomínáš, schvácen tak
svým snem o luzné Kogo —

Cúma (zpřímí se živě). Přísahám,
že křivdíš mi! . . . Však smělost odpusť mou.

(Kloní se hluboce.)

Fudži-nami. Nuž, dobře . . . Dále mluv,
já neváhám
ti prominout . . . Nuž, tedy! Šerem, tmou
zjev bělil se, a Kogo stála tam . . .
Co řekla ti?

Cúma (vypravuje dále s hlavou v úctě skloněnou).
Tak kněžna pravila:
„Co žaluješ, ó Cúmo, temnotám?
Co šeptáš hvězdám? Vím to! Zbavila
tě láska krutě klidu, přiznej se!“
Když hlavu svěsil jsem, vypukla v smích,
však když jsem pravil: „Kněžno, nesměj
se!“
tu ztichla náhle, oči ve slzích
jí tonuly a tiše šeptala:
„Rci její jméno. Znám je, slyšet však

je z úst tvých chci“ . . . a ruce sepjala
a hleděla mi úzkostlivě v zrak . . .
Já šeptal: „Fudži-nami“ . . . Lekla se
a zbledla. Dlouho, dlouho mlčela
a k nebi hleděla, kde leskla se
tvá hvězda jasně, vzdychla, do čela
se lehce udeřila pravíc pak:
„Já tedy dobře, vidím, hádala!
Jak vysoko jsi vznesl smělý zrak!“
Pak ruku svou mi kněžna podala.
„Já chráním tě,“ mi řekla, „bude tvou
za krátko Fudži-nami, uvidíš!
Však slib mi za to slavnou přísahou,
že za odměnu pak mi vyplníš,
o co tě žádat budu . . . Přísahej!“ . . .
Já přísahal a ona zmizela.

Fudži-nami. To bylo vše? Ó, dobře
pozor dej,
bys nelhal mi . . . Jak lampa visela
nad vámi hvězda má . . . Vše viděla,
co dálo se . . .

Cúma. Co mělo dál se dít?

Fudži-nami. Nic . . . Dále mluv . . .

Cúma. Nuž, doba míjela
a zazářil mi zdaru plný svit! . . .
Své slovo kněžna skvěle splnila
a beze dna je zdroj mé vděčnosti!
Já nevím, jak as vše to strojila,
však proudy Mikadových milostí
tak rychle vynesly mě vysoko

ze stínu na výsluní života,
že závrať jala mne . . . Leč široko
nač vypravovat mám? Jest nicota
los lidský vám, ó, bozi . . . S úsměvem
sám pohrdávám slávou, bohatstvím . . .
Jen ty, ó, Lásko, v ochranu mě vem! —
Nuž krátce, vzhůru nesen štěstím svým
já cíle dosáh nejvyššího též,
já Fudži-nami zvát už měl jsem svou —

Fudži-nami (sejmouc na polo masku, pohnutě).
Hlas tvůj se chvěje . . . Milovals ji . . . Kéž
bys věren byl jí zůstal —

Cúma (horlivě, vzpřímí se, při čemž Fudži-nami rychle masku nasadí).
Přísahou
to, Benten, dokládám, že zůstal jsem . . .

Fudži-nami (stranou, rozhorlena).
Tot věru příliš! Křivě přísahá!
(Nahlas.) A ona tanečnice? Přišel's sem,
bys v oči lhal mi?

Cúma.
Vidím, neblahá
že zdánlivost můž' bohy klamat též.
Neb chceš mne zkoušet?

Fudži-nami (stranou).
Jak to vysvětlí?
(Nahlas.) Nuž, vypravuj, však každá budiž lež
ti daleka —

Cúma.
Ó, Benten, v tobě dlí
má naděj veškerá, jak lháti směl
bych tobě drze?

Fudži-nami.
Nuže, tedy mluv!

Cúma. Den vzešel včera, který splnit měl
slib nejdražších, slib nebedajných snův...
My svatbu slavili... Již průvod šel
a vedl nevěstu mi v bílý dům...
Ten v sadě skryt byl, hustě napršel
květ kolem s oranžů, a modrý chlum
čněl nad ním v dáli... Řetěz čápů táh'
nad prastarými stromy, v jejichž klín
chrám sousední se tulí. Jako v snách
jsme spolu kráčeli. Večerní stín
byl pod stromy, avšak jim na vrších,
kde seděl holubů posvátných tlum,
se slunce ještě smálo, v paprscích,
jak šípy dštících v zahrad šer a šum,
třpyt holubích per jemný, na opál
se měnil duhový, a vůni nes
nám vítr z háje, který květem plál.
Fudži-nami (stranou s povzdechem).
Ó, sladké včera, jak jsi smutné dnes!
Cúma. Hod v domě čekal. Ač jsme toužili
po samotě, přec hosti kázala
ctít povinnost... Už mísy kouřily
se plny lahůdek, a ozvala
se brzy hudba, struny mluvily
jak lidský hlas o lásky sladkosti,
kov jásal v jejich šepot. Zmocnily
ty táhlé rythmy, plné nyvosti,
se tepen mých, a kovu jásot hnal
mi v srdce divě krev... Teď zapěl chór,
a v dveřích, za nimiž sad v jasu spal
už vzešlé luny, objevil se sbor
jak květy pestrých tanečnic.

Fudži-nami (stranou). Ó, žel!

Cúma. Nad všechny jedna byla spanilá.
Šat ze zlatého brokatu se skvěl
kol ztepilého těla, třpytila
se v těžké látce vtkaná stříbra nit,
změť tvoříc lotosů a pivoněk,
tak bledých jako luny matný svit;
na hlavě, která zvláštní měla vděk,
jak aureolu krásy, diadem
jí voněl z porosených lilií
a z růžových a žlutých chrysanthém.
Tma vlasů olejem z kamelií
se modrala a leskla, zlatá zář
šla z masky, která majíc slunce líc,
jak ono svítíc, skrývala jí tvář.

Fudži-nami. Ó, věru, nemožno už slova víc
té chvále přidat . . . Příliš jsi si všim'
té tanečnice —

Cúma. Stalo osudné
se její zjevení —

Fudži-nami (rozhorleně). To dobře vím!
Omlouváš hřích svůj? Bylo přesvůdné
snad řekneš, kouzlo v ladu jejích pós,
i hudba sváděla i luny jas
tam v zahradě . . . Ó, osudného cos
tě táhlo k ní . . . Tak že když přišel čas,

(V horlivosti své řeči odtáhne masku na stranu.)

bys vešel v komnatu, kde čekala
tě nevěsta — tu vyšels v zahradu,
kam mysl tvoje za tou těkala,

jež vábila tě! Pykej za zradu
tu spáchanou po celý život svůj —

Cúma (rychle vzpřímí se na polo a ona rychle poopraví masku).

Ó, bohyně, svou zadrž kletbu, buď
tak spravedlivá, jak jsi vznešená!
Slyš do konce, a pak mě teprv suď!

Fudži-nami. Jsem klidna zas ... Nuž mluv.

Cúma (skloniv se opět, pokračuje tónem líčícím).

Když znavena
již hudba přestala a tanců vír,
když hosté odešli, tu odvedli
'sléz nevěstu, a sladký zavlád mír
teď domem. Byl jsem sám! Tu pozvedly,
když v snubní síň jsem právě vkročit chtěl,
dvě krásné ruce clonu visící
u vchodu v zahradu, a tiše zněl
hlas zároveň s té strany, budící
mé podivení největší, neb byl —

Fudži-nami (zlobně).

— to oné tanečnice vábný hlas!

Cúma. Ne ... kněžny Kogo.

Fudži-nami. Možno?

Cúma. Tiše lil
se nocí ... Řekla: „Cúmo, přišel čas,
kde za mou pomoc se mi odměníš.
Pojď, vyjdi v sad ...“

Fudži-nami. Ó, úžas! Záhada!
To bylo vskutku tak? Ty neblouzníš?

Cúma. Tak bylo vskutku . . . Šel jsem.
Zahrada
jas jeden byla, lunou stříbřená,
však marně zraky kněžnu hledaly:
na místě jejím o strom opřena
ta tanečnice stála . . . Šlehaly
z té zlaté masky blesky, pozvedla
ji napolo — a tvář se zjevila
mi známá, kněžny Kogo . . . Ohlédla
se k domu spěšně, na rty vložila
prst tajemně, a abych za ní spěl,
mi kývla rukou —

Fudži-nami. A ty's neváhal.
Ty's na nevěstu zrádně zapomněl!

Cúma. A vděčnost, již jsem kněžně přísahal?
A slib můj slavný, velká bohyně?

Fudži-nami. Ty pošetile slíbil's —

Cúma. Vázán však
muž splnit slib —

Fudži-nami. Tož ona zrádkyně
v svém tedy byla právu?

Cúma. Řekla's tak.

Fudži-nami.
Ah, lstivý muži, kladeš v ústa mi
svou omluvu!

Cúma. Té třeba není, když
stín viny není —

Fudži-nami. Přece nezdá mi
se jasná, Cúmo, tvoje nevina!

Cúma. Že tomu tak, za krátko uvidíš.

Fudži-nami. Jsem dychtiva.

Cúma (vypravuje). Postava kněžnina
se lunným jasem nesla přede mnou
jak zlatý přízrak, větrem spěchala
pod staré stromy, které průzračnou
hloub vody clonily, jež dřímala
u sousedního chrámu bílých stěn.
Tam stanula. Na břehu zbouzeli
se pávi, bílí jako z mořských pěn,
a spousty zlatých ok jim sršely
na chvostech jako jiskry v měsíci,
a leskly se o závod s kněžninou
z brokatu vlečkou, která v směsici
se vonných květů vinula jak had.
Šept vlahých vánků chvěl se krajinou,
tak snivý byl a sladký noci lad,
a v tichu tom a snivu její hlas
tak posléz ozval se a hlubým třás'
se dojmutím: „Jest mi, ó Cúmo, žel
(tak pravila), že v sladký lásky čas
tě volám, abys slib svůj dodržel . . .
Ne dlouho zdržím tě . . . Však dříve zas
svůj svatý dej mi slib, že tajemstvím
to mezi námi na vždy zůstane,
co nyní zvíš . . . Benteně zůstavím,
by zhojila můj žal . . . Ó, nastane
kdy pro mne klid?“ Tak lkajíc zvolala
a prolévala slzy. Učinil
jsem dojat slib, jak kněžna žádala,
a ona řekla: „Věz, ty's zavinil,

ó, Cúmo, celé moje neštěstí!
Já miluju tě . . . Mlč . . . Nebudu lkát,
vždy dovedla jsem z muk se povznésti
a vlastní blaho v oběť za tvé dát! . . .
Vše nyní víš . . . Nuž, teď mou odměnu.
V Koreu pluju, s tebou loučím se:
ó, našlo-li v tvé duši ozvěnu
kdy moje přátelství (vždyť cítím se
jak sestra vůči tobě) . . . na mou líc
pak bratrský mi vdechni polibek
a žehnej mi . . . To žádám, a nic víc!"
A maska její spadla, paprslek
jak v démantu jí v slze zasvítil,
a hlava její klesla . . . Pocítil
jsem hlubou soustrast, vrhl se na zem
a kořil se jí, pak jsem rychle vstal
a její tváře dotknul se můj ret —
v tom zazněl výkřik, v svitu luny stál
zjev bledé Fudži-nami . . . Budiž klet
ten okamžik! . . . Ó, Benten, slyš mě, slyš!
Ó, vrať mi uprchlou! Ó, učiň div,
a srdce její vrať mi! Považ tíž,
když mluvit nesmím — slibu pamětliv!

(Kloní se až k zemi a zůstane na tváři ležet.)

Fudži-nami (po krátkém mlčení, snímajíc masku).
Jsem dojmuta . . . Ó, Kogo ubohá!
A tobě věru, křivda stala se . . .
Nuž, na štěstí to snadná úloha
tě s Fudži-nami smířit . . . Dala se
i ona v ochranu mou —

Cúma (vzpřimuje se radostně). Dík můj měj —

Fudži-nami (nasadíc rychle masku).
Na polo slibuji jen. Odpověď
dřív na dvě ještě otázky mi dej.

Cúma. Mluv, velká Benten, odpovím. Ach, veď
mě rychle k spáse!

Fudži-nami. Vyznej upřímně,
že pošetilost jesti slibovat
tak na slepo jak ty, neb zdá se mně,
že jiná jinak mohla milovat
než velkodušná Kogo . . . Věrnosti
tvé kdyby oběť byla žádala,
co byl bys činil?

Cúma. Nemá platnosti
slib proti cti, a čest by kázala
slib neplnit, jenž plodem podlosti!
Muž čestný čestné ženě slovo dal.

Fudži-nami. Tvá odpověď mi dává klidnosti,
však nyní, Cúmo, tážu se tě dál,
rci na svou čest, co čisté pravdy rek,
zda nemáš ani stínu výčitky
při vzpomínce na onen polibek . . .
Byl zcela bratrský?

Cúma. Ó, bez výtky
žel, zcela nejsem . . .

Fudži-nami (polekaně). Jak?

Cúma. Když hledím blíž
na vděčnost povinnou, tu zdá se mi,
že chladný byl a spěšný přespříliš!

Fudži-nami (vstane prudce a odhodí plášť a masku)
„Jsemť nejšťastnější dívka na zemi.

(Seskočí s trůnu a padne rychle se země vstávajícímu, překvapenému Cúmovi do náručí. Dvéře chrámu se otevrou, kněz Vo macu stojí na prahu a usmívá se. Za nimi je krajina vidět, koupaná večerním světlem. Nad šeřícími se stromy, nad temně modrou horou svítí stříbrně večernice, hvězda bohyně Benten.)

Vo-macu. Div dokonán! Už jděte, svítí vám na cestu Benten! . . . Čas zavříti chrám.

(Opona spadne rychle.)

(1894)

LEGENDA Z ERINU.

DRAMA VE ČTYŘECH JEDNÁNÍCH.

JOS. JIŘÍMU KOLÁROVI

CO DŮKAZ OBDIVU.

J. Z.

JOS. JIŘÍMU KOLÁROVI

CO DŮKAZ OBDIVU.

J. Z.

OSOBY:

Kormak, král Erinu.

Grania, jeho dcera.

Finn, král Fénů.

Ossian, jeho syn.

Oskar, jeho vnuk.

Dermat O'Dyna.

Midak.

Dara, druid.

Hlasatel na dvoře krále Kormaka. — Družina obou králů. — Dívky Graniiny. — Bardové.

Místo děje: Pohanské Irsko III. století.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

(Tara. Starými duby porostlé místo před palácem, jehož těžká barbarská budova v pozadí činí. Na straně velká věž, dílem dřevěná, dílem z balvanů. Nízká bašta, stromy nezakrytá, spojuje věž s palácem a nese krytou otevřenou chodbu s hrubě tesaným dřevěným sloupením. Brána hradu je otevřena. Den se chýlí, a jeviště je večerním světlem zaplaveno.)

Scéna první.

Král Kormak sedí zamyšlen docela v popředí pod dubem na kamenném sedadle. V pozadí u brány několik lidí z družiny královské. Dara vychází právě z brány.

Kormak (sám sobě). Žádná o něm zvěst!

Dara (přistoupí). Můj pane, volals mě.

Kormak (neslyší ho). Celý měsíc uplynul! (Zahlédne Daru.) Druide!

Dara. Stojím již chvíli před tebou a ty mě nevidíš.

Kormak. Mne trápí nepokoj. Co děje se s mým synem? Před měsícem vyšel s druhy svými z Tary a slíbil, že se brzy navrátí. Ty vidíš, jak slibu dostál. Je divoký jak v horách bystřice, vždy strachuji se, když ho nevidím a střežit nemohu.

Dara. Králi, nediv se, že dlouho meškám. Angus, jeho hostitel, zná mnohé tajemství přírody, a jeho mechem šedý dům je plin překvapujících divů. Lesy jeho pak hemží se nejvzácnější zvěří. Jak lákavý tam hon a jaké lovy v modrém jeho jezeře.

Kormak. Pravda, Daro. Ty zaplašils mou chmuru. Sedni. (Ohlíží se.) Večer je tak klidný. Hle, slunce váhá, nechce zapadat, je mu těžko loučiti se se sinými vrchy. Daro, Daro, i mně bude brzy loučiti se s nimi. Jsem stářím unaven a rád bych dřímal již pod travou mohyly — však vzpomenu-li na Erin a na své děti, je mi nevolno. Jak divoký je Karbri, jediný můj syn, a jakým bude králem? A Grania? Co čeká na ni, na ubohou?

Dara. Tvá chmura, králi, není zaplašena. Ty trápíš se. Pravda, je Karbri divoký, však proto nezoufej, je mladý, a bohatýrská krev mu mocně proudí v žilách. Však bude moudrým časem jako ty. A Grania, uvidíš, že se uzdraví. Mysl její zdá se mi jasnější za těch několik dní, co jsem jí neviděl a léčivé bejlí pro ni v lesích hledal. Buď trpělivým.

Kormak. Ty konejšíš mě, a klid večera ti valně napomáhá. Tvá slova vnikají mi, zároveň se zářícím jeho úsměvem, do duše. Chci na budoucnost tedy zapomínat a raději připomenu si dnů minulých. Já proto

dal tě zavolati. Tvá paměť, dru
zlatá deska, do které obraz mi
Prosté moje črty nabývají les
tvým, z úst tvých plyne píseň
zlem, sluch nadšených ji pije s
a zpěvy zdědí se tak z otce n

Dara. Mám desky dvě — svo
své srdce. Do první ryju výro
od úst starců, jako drahokamy
do purpurné desky svého srdc
né skutky, velké činy vrstev
a tvoje paměť je studně, z kt

Kormak. Ty z jejich činů písn
kterých srdce pozdních vnuků
buší. Ty stavíš velký hrad —
kamení ti podávám.

Dara. Jsou to pro mne vždy ch
když jak pravíš, stavivo mi l
skytuješ. Do které z obou d
abych dneska ryl? Do purp
srdce?

Kormak. Vryj tam slovo „Finn

Dara. Finn?

Kormak. Věrnějšího druha
v životě, a malý oblak, který
námi, nezakalí zářící obraz
mládí. Ne mezi ním a mno
poslední zde slavnosti nesou
to mezi mým a jeho lidem
se. Což je to jeho vina, že b
nové a obzvláště Dermat nad

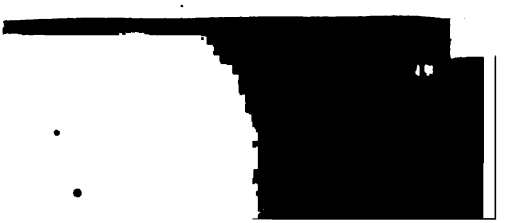

v zápasech zvítězili? Že Ossian, jeho syn, si věnec bardů vydobyl, že zpěvem všechny předčil, ba i tebe?

Dara. Ty víš, že já nejvíce se jemu obdivoval, králi.

Kormak. Ty neznáš malicherné žárlivosti, vím. Nuž tedy vryj do svého srdce slovo „Finn" a naslouchej.

Dara. Napínám sluch i mysl.

Kormak. Ač každé dítě na Erinu Finna králem „blahotvorné ruky" zove, ví přece málokterý, proč jej tak nazývá. Mnohá lživá zvěst o tom koluje, jak onen div se udál, jenž dlaň jeho zázračnou učinil, ba i o tom mylně hádá se, jaká že její moc. Já jediný slyšel z úst Finnových prostou pravdu, a dnes poprvé ji živé duši sdílím. Buď tedy slov mých bedliv.

Dara. Dychtivějšího, králi, nenajdeš posluchače.

Kormak. Finn byl ještě mlád a bloudil tenkráte Erinem a konal velké činy. Kácel zloplodící obry jako duby v lese, a sušil slzy trpících. Jednou stalo se, že za vlahé noci zabloudil do pustých hor. Měsíc svítil, a jezero zářilo modře mezi skalinami. Zároveň se šplounáním vln vnikalo mu lkání sladkého hlasu do sluchu. Ohlíží se a vidí u samé vody temnou sluj, zarostlou kvetoucím hlohem, a na jejím prahu stála dívka ku podivu krásná a lomila rukama.

Plavé její vlasy proudily větrem, a oči její ronily slzy.

Dara. Mně zdá se, že ji vidím, ubohou, jak světlá v černém stínu sluje stojí!

Kormak. Finn udiveně zvolal: Jsi smrtelná či zjevem nadzemským? Co znamená tvůj nářek? Žel, nejsem smrtelnou, mu lkajíc odtušila. Kéž zemříti bych mohla! Ne příliš daleko od břehů erinských, na místě, kde věčně vody víří, roste skála k nebi, příkrá jako sloup. Od počátku světa tam noha nevkročila člověka, a nevkročí do konce. Tam bydlí osamělý, bílý pták. Ty o něm slyšel jsi, neb každý plavec o něm vypravuje, jak žalostný svůj zpěv do hukotu mořských proudů mísí. Věz, ten pták jsem já.

Dara. Ó není krbu na Erinu, kde by za dlouhých zimních večerů se nepovídalo o oné skále a o ptáku podobné bytosti, jež tam sídlí. Já sám zaslechl jednou na lodi z daleka truchlé její volání.

Kormak. S ní mluvil tenkráte Finn, a takto pravila mu dále: Můj osud jinak krutý dopřál mi, že občas na Erin smím zaletět a zjeviti se v postavě své původní. To byla útěcha, však žel, že i ona stala se mi osudnou! Před rokem zaletěla jsem na tento břeh, zde pod hlohem spal mladý bohatýr. Já viděla jej, a lásky nesmírnost mne pojala. Já sklonila se nad ním. On se probudil — a láska ze zraků mých

linoucí do srdce vniknula mu mocně jako blesk. Tato sluj byla pro nás svět. My často vídali se zde. Rok celý uplynul nám v štěstí. Včera skončil lásky sen — a blaha. On druha měl, ten steskem po něm nyl. Hledal jej a našel zde. Ach, uviděl mne též — a vzplanul zhoubnou vášní. Včera vedli zde o mne boj. Ten, jejž miluji, on leží bled a mrtev dole v jezeře. Já pohřbila jej tam. Když zoufajíc jsem ruce spínala, tu spadl mi prsten do hloubi vod. Tam leží pohřben jako moje blaho. Já bez prstenu nemohu však zpět na osamělý ostrov. A proto lkám a žaluji.

Dara. A nechtělo se jí na věky žíti u toho jezera, jež bylo křišťálovou mohylou mrtvého milence?

Kormak. Tak tázal se též Finn, a odvětila s povzdechem: Na výspě, ku které mě osud přikoval, spí v hnízdě z leknínu a fialek mé robě, jeho syn! On nyje, zmírá v poušti beze mne. Ó trýzeň nesmírná! Nemohu k němu zpět!

Dara. Ó muka!

Kormak. Tu potopil se Finn do modrých vod, do jejichž tůně měsíc stříbro lil, a dole v houští z bledých chaluh obrovských uviděl reka ležet. Na srdci mrtvému hořelo cos jako rudá jiskra, byl to drahokam, vsazený do prstenu. Finn prsten schvátil a vynořil se z vln, podal jej plačící, a ona

děla: Znám zaklínání mocné tak, že dovedla bych zemi rozpoltit a nebem zatřásti, až by hvězdy s něho pršely. Jen proti osudu jsem slabá jako dítě. Co vám je smrt, to jest osud nám, číhající mrak. Ty vrátils mému dítěti život. Chci vděčnou býti. Takto mluvíc přitiskla ruku jeho ke rtům, a řekla pak: Toť tvoje odměna a veliká je jako moje moc. Neb věz, od toho okamžiku, kdy pravice tvá pocítila můj polibek, jest blahotvorná, zázračná. Nabereš-li vody ze studánky do dlaně, a podáš-li ji třeba umírajícímu, aby pil, shojíš jej okamžitě.

Dara. Ó jaký dar! Ó třikrát šťastný Finne!

Kormak. Finn děkoval, a děva s ním se loučíc dodala: Buď šťastným. Chraň se však tvrdosti. Můj dar se může státi kletbou tvou. Kdybys komukoli někdy pomoci se zdráhal, pominula by z tvé ruky blahodárná moc, a osud tvůj by se zatemnil. Po těchto slovech vložila si prsten do úst a okamžitě změnila se v bílého ptáka, ten kroužil na mohutných křídlech v lunné záplavě a zmizel. Doletěl na ostrov, kde posud dlí a kde jej plavci z dáli vidí, jak sedí na skalách. Žalostný jeho zpěv mísí se stále ještě do šumu vírných vod. Král Finn však stal se bohatýrem dvakráte velikým. Zná vítěziti jako dříve, škůdce skoliti, jako nikdo druhý snad, tím ale podobá se sa-

15*

mým bohům, že z jeho ruky, jako z jejich, život temení.

Dara. Jsi u konce?

Kormak. Jsem. Ty ale, druide, ulož do písně, co jsem ti svěřil, ty zanecháš to budoucím. Když pěvec pravdu rouchem krásy oděje, pak teprve zazáří pravda plnou silou a svítí jako hvězda s nebe zrakům všech. Jsem u konce, a věru v pravý čas, neb hle, přichází hlasatel.

Hlasatel (vejde). Můj králi, odpusť. Přišel cizí muž, chce s tebou mluviti. My bránili mu přístupu —

Kormak. To neměli jste! Hosta posýlají bozi. Přiveď jej sem.

(Hlasatel odejde.)

Dara. Snad nese zprávu,

Kormak. Od mého syna, myslíš? Kéž jsi uhodl!

Scéna druhá.

Předešlí. Midak.

Midak. Zdráv buď, králi.

Kormak. Buď vítán v Taře.

Midak. Dík.

Kormak. Pojď blíže. Odkud přicházíš?

Midak. Od břehu moře.

Dara. Ne tedy z lesů, z domu Angusova, jak jsem doufal?

Midak. Ne, od břehu moře.

Kormak. A kým jsi?

Midak. To dovol, pane, abych zamlčel, na krátký aspoň čas.

Kormak. Nuž, ač neznámý, buď přece vítán. Jsi hostem mým, staniž se dle tvé vůle.

Midak. Tvá pověst nelže! Jsi veliký a dobrý.

Kormak. Ty lichotíš. Však usedni, jsi umdlen. Podejte mu píti.

Midak (sedne opodál krále). Jsem umdlen, ale zapomínám únavy. Jsem dychtiv s tebou mluviti.

Kormak. Nuže, naslouchám.

Midak. Tara sluje od moře k moři hvězdou Erinu. Ty sluješ hvězdou Tary. K tvé moudrosti se, králi, utíkám. Buď radou mou.

Kormak. Jsem stár a zkušen, to je celá moje moudrost. Co přivedlo tě ke mně?

Midak. Věc dvojí. Jednu žádám — radu. Druhou ti poskytnu — zprávu. Čím začnu?

Kormak. Co tě více tíží — toho se dříve zbav.

Midak. Pak žádám dříve radu. Slyš. Můj otec padl rukou násilnou. Co jest mi učiniti?

Kormak. Na tuto otázku odpovídá zvyk zděděný po praotcích. Buď pomsti jeho

smrt, neb žádej, aby hlavu zaplatili. Cenu určiti sám právo máš.

Midak. Já však nevím, kdo mi otce usmrtil. Byl jsem pouhým děckem, když bídně zahynul.

Kormak. A pátral jsi po vrahu?

Midak. Já posud odkládal. Ty tedy radíš mi, bych pátral.

Kormak. Jest to tvou povinností, zajisté.

Midak. Pak pomoz mi jej hledati. Krátce, myslím, králi, ty jediný že snad víš, kdo tajný zločinec. Ty pravdu ale nepovíš! Či slibuješ?

Kormak. Já jinak mluvit nedovedu, než dle pravdy, a netřeba, bych zvláště sliboval. Z čehož soudíš však, že já o pachateli vím?

Midak (vstane). Jsem Midak, syn krále Kolgy z Lochlannu.

Kormak. Midak! Tvůj otec připlul s vojem z Lochlannu, by jarmo cizí nadvlády nám na šíji vložil. Těžké žádal daně. My bránili se — a otec tvůj přemožen, padl v boji. Kdo jej skolil, nevím. To nebyla však vražda.

Midak. Já ale vím, že vražda byla to. Zvítěziti nad králem Kolgou v boji — totě přece slavný čin. Proč vítěz nehlásil se k slávě své?

Kormak. Toť záhada, již jsem nikdy luštit nedovedl. Já soudil vždy, že vítěz asi jako poražený v seči zahynul.

Midak. Ty mluvíš prostou pravdu? Netajíš ničeho? Ty více nevíš?

Kormak. Královské své slovo dávám ti, když ti slovo muže nestačí.

Midak. Tvé slovo jest mi svaté. Nezbývá tedy než vraha hledati a krvavě se pomstit! Každé zabušení srdce, každou myšlénku, svou celou duši zasvěcuji velké pomstě. Já nedýši, já nežiju ode dneška více — než abych vraždou vraždě odplatil.

Kormak. Ó nenávisti věčná, dědičná! Jak ohyzdná jest tvoje tvář. Což nikdy tvého konce nebude? Za svého mladí slýchával jsem v temných doubravách druidy takto mluviti: Věc trojí stále roste: světlo, pravda, žití. Ubývá tedy tmy, bludu, smrti. Čím déle trvá svět, tím více přibývá lásky, vědy, spravedlnosti . . . Hle, minul celý věk — a doba světla, lásky ještě o jediný nepřiblížila se nám krok.

Midak. Ó králi, což neprýští záští ze samé lásky? Láska k otci nutí mi nůž do ruky a pudí mě k nenávisti.

Kormak. Erin jest druhou tvojí vlastí, král Finn jak otec tvůj. Proč nedovedeš zapomínat? Žij v míru, klidně.

Midak. Pane, ja proto nedal jsem se tobě poznati, abys mi prostě cestu povinnosti nazna-

čil. Ty učinils to, řekls, že jest mi pátrati po vrahu a pomstu vykonati. Teď odvoláváš.

Kormak. Já pravil ti, co zvykem — ne co srdce moje mluví. A jestli srdce tvoje stejně nešeptalo, proč tedy váhals posud? A jak poznáš vraha?

Midak. Poznám jej po jistém znamení. Jest to mé tajemství. Proč jsem váhal? Bránil jsem se trapnému domnění.

Kormak. Máš domnění?

Midak. Mám tušení — chmurné tušení! Ty pravils, že Finn mi byl jak otcem. Když král Kolga zahynul a jeho voje prchly z Erinu, Finn ujal se mne, děcka. Já v domě jeho žil jak někdo z jeho rodu. Já časem zapomněl, že leží za mořem má pravá vlast. Když ale z děcka jinoch stal se, muž, tu probouzelo se ve mně znenáhla cos jako záští k těm, mezi kterými jsem vyrostl. Počal jsem se cítit cizincem a jednou, když při slavných hodech v Allenu bard jeden o porážce krále Kolgy zpíval, ó tu hrozilo mi srdce puknutím, a poprvé jsem zvolal: pomsta! pomsta!

Kormak. Já chápu city tvé — ty ubohý.

Midak. Ty nechápeš mého neštěstí celou tíž: věz, podezření moje padlo na Finna — jemuž přece všecko děkuji!

Kormak. Ne, ne! Král Finn, a vražda!

Midak. I já tak zvolal, ale bouře v duši

proto neutichla. Já pravil sobě: Vše, co pro mne učinil, to mělo pouze býti náhradou za těžkou křivdu . . . Já déle nemohl jej milovati. Já jeho stranil se a všech . . . Tou dobou vystavěl mi v Kerry velký dům a štědře obdařil mě krásnou zbraní a nesmírnými stády. Čím více ale dával, tím zjevnější se duši mojí zdála jeho vina. Já zanechal ten dům, to velké bohatství, které mi vnucoval, já uprchl do pustých skal na břehu moře. Tam doufal jsem, že najdu klidu — sám a chud.

Kormak. A nenašels?

Midak. Králi, nenašel! Stín mého otce letěl za mnou do samot. Děsícími výkřiky bouřil mě ze spánku, a každý jeho pohled byl hroznou výčitkou. Já v noci sliboval mu pomstu, a při východu slunce plakal jsem slabostí. Tím věčným zápasem se mysl moje zakalila. Já nedovedl více jasně souditi. Ty byls poslední mojí nadějí. Do rukou tvých já položil svůj osud. Tvým prvním slovem k pomstě pudils mne — pak promluvilo srdce tvoje opak. Ty nepodals mi žádné útěchy. Mluv, kdybych, nedbaje posvátných dědů zákonů, dle tvého srdce řídil se, jak zjednal bych pak svému nitru klid? Jak zaplašim to domnění, jež věčně se mi vtírá? Jak smířím nepomstěný otcův stín? Ó, z těchto záhad není východu! Po celý život jimi budu zmítán.

Kormak. Ty dobře činils, že jsi ke mně přišel — já vyvedu tě z temného pochyb bludiště. Bozi sami ať rozhodnou v té pří. Pátrej bedlivě a chladně beze všech domněnek a předsudků po onom znamení, po kterém, jak pravíš, vraha ti lze poznati. Dnes na blankytě měsíc pluje — srb stříbrný — až doplní se v zlatý štít, zas vrať se na Taru, a nenajdeš-li do té doby vraha — nuž, beru pak hřích svého lidu na sebe. Má ruka jest krve čista — a snadný bude mezi námi smír. Zaplatím ti hlavu, velkou, nesmírnou, památky krále Kolgy důstojnou, a tak navrátím klid vám oběma — tobě na zemi, a jemu pod mohylou.

Midak. Ó chtěl bych zajásati. (Klekne.) Můj králi, dík. Tys mojí spásou. Já podrobuji se tvému výroku. — Slyšte mne, bozi, slyš mne, otcův stíne, já vyzývám vás slavně. Chcete-li krev mého nepřítele, krev onoho vraha — pak žeňte mi jej do rukou, jak honec žene zvěř. Až lhůta vyprší, já, králi, vrátím se, a ty my zaplať hlavu. Dej, co sám chceš. Však nyní dopřej mi, bych zlíbal ruce tvoje velebné!

Kormak (políbí jej na čelo). Zde smíru polibek. Za celý Erin ti jej dávám. (Obejmou se.)

Dara. Ó krásný okamžiku, neprchej! Mír dýše s nebe, ze země vstoupá jako vonný dým. Kdo blíží se však rušivě tak spěšným krokem?

Kormak. Hradu hlasatel!

Hlasatel (vstoupí spěšně). Můj králi, odpusť, opět ruším tě —

Kormak. Mluv!

Hlasatel. My stáli na stráni nad řekou. Tu uviděli jsme na druhém břehu jezdce v trysku. Jeli z doubravy na bílých koních se zbraní třpytící se jako zlato. Spěchali jsme jim brodem vstříc, a když jsme se s nimi setkali, poznali jsme Ossiana, Oskara jeho syna a bohatýra Dermata. Ossian pravil nám, že přichází co posel krále Finna a nařídil, bychom příjezd jeho tobě oznámili.

Midak. Posli krále Finna! Již jsou zde a já nesdělil ti ještě zprávu svou —

Kormak (k hlasateli). Jeď rychle zpět. Já čekám příchod jejich s radostí. (Do pozadí.) Vzhůru! Přivítejte posly krále Finna! (Hlasatel a družina králova odkvapí.) Nuž, jakou zprávu neseš mi, Midaku, a od koho?

Midak. Ne radostnou. Karbri, tvůj syn, porušil těžce mír s králem Finnem.

Kormak. Ty mýlíš se! Dlí v domě Angusově v lesích —

Midak. Dlel. Však dopustil se šíleného činu. Za nepřítomnosti svého hostitele vlákal krále Finna, jenž v blízkých lesích honil, do domu druida Angusa. Když Finn se svými druhy seděl za stolem a pil, tu za-

vřel Karbri dům a vmetal oheň na střechu a do síně. Bez nenadálé pomoci Dermata, byl by Finn zajisté zahynul!

Kormak. Ó běda! Co pohnulo mé dítě k tomu zločinu?

Midak. Žárlivost v něm vřela od poslední v Taře slavnosti. Finn a jeho bohatýři prý zvítězili při hrách a při zápasech — a to nesl těžce.

Kormak. Pošetilý! A padl v ruce krále Finna?

Midak. Ne. Zachránil se útěkem ku břehu moře. Tam sešel jsem se s ním. Tam prosil mne, bych zprávu o tom, co se stalo, k tobě donesl. Já skryl ho v sluji své. Téhož dne přistála náhodou loď, aby se vodou zásobila. Bylat to ona, již jsi vyslal proti loupežným Fomorům. Karbri odplul na tvém korábu a slíbil, že důstojným činem skvrnu toho divokého podniku proti Finnovi vymaže.

Kormak. Ó Finn je hrozný, drtící jak bouře v hněvu svém! Taro, jeho posli jedou k branám tvým — sladký tvůj klid se konci blíží!

Dara. Můj králi, pevným buď, posli jsou již zde.

Hlasatel. Posli krále Finna!

Scéna třetí.

Předešlí, Ossian, Oskar, Dermat a družina Kormakova.

Ossian. Zdráv buď, králi.

Dermat. Buď tobě sláva!

Oskar. A tvému domu zdar.

Kormak. Já vítám vás a se mnou celá Tara.

Ossian. Poslové stojíme před tebou. Král Finn z nás mluví.

Kormak. Cokoli Finnův vzkaz, ať mír, ať boj mi nesete, jste mými hostmi, a hlavy vaše jsou mi posvátné. Nuž vejděte. V svém domě uchystám vám hody, roj sluhů čeká na váš pokyn, a sladký bude klid po dlouhé cestě.

Ossian. Dík, králi. Dovol však, bych bez odkladu promluvil.

Kormak. Já vím, co říci chceš — můj syn — můj Karbri — se činu dopustil — vy chcete válku.

Ossian. Králi, mýlíš se. Můj otec z lásky k tobě jemu odpouští.

Kormak. Můj druh, můj Finn! Nuž tedy mluv, co vzkazuje?

Ossian. Po návratu z domu Angusova do hradu Allenu byl u nás velký hon. Na úsvitě vyšel jsem z domu, a hle, můj otec seděl již na stráni a zasmušile hleděl na

lesy. Byl bled, vítr hrál s bilými jeho vlasy, a oči jeho, temné jako noc bez luny, byly k smrti truchlivé. Velebnost a smutek jeho zjevu dojaly nás hluboce, mne, Dermata a mého syna. Tiše šli jsme blíže. Kývl jsem Dermatovi, jejž Finn tak draze miluje. Má Dermat hlas, který vždy cestu do duše najde, a proto chtěl jsem, aby nejdříve promluvil.

Dermat. Já nad sedícím sklonil se a pravil: Ty hlubokým jsi zmítán žalem. Co bolí tě? Pozvedl hlavu, mlčel chvíli a pak děl: Prázdně zeje moje síň, pustá je i tenkráte, když písní četných hostů hlaholí. Neb zlatý lem bílých rouch mé ženy nebudí tichým šustotem více ozvěnu pod klenbou. Popelnice jímá prach té, která se mnou stárla. Což nestudí sám oheň na krbu, když nevrhá stín drahých na stěnu?

Ossian. Dojat jal jsem se jeho ruky a řekl mu: Když duše tvoje touží po ženě, proč dávno nemluvils? Tak dalece jak moře krouží kolem Erinu, není děvy, která by hrdě hlavu nevztyčila v radosti, slyšíc, že's ji sobě vyvolil!

Oskar. Úsměv přelétl tu zasmušilou jeho tvář, jako když z mraku slunce vypluje, a já zvolal nadšeně: Jsemť ještě mlád a sláva je mi posud matným snem. Ó, králi, jehož krev omladlá v mých žilách krouží, nech vykonat mne čin! Rci, kterou děvu

žádáš a přivedu ti ji, třeba bych i smrtelný boj pro ni podniknouti měl!

Ossian. Na přenáhlená tato slova Finn usmál se a upřel zrak na Dermata a tak jej oslovil: Zaklínám tě bohatýrskou tvojí ctí, odpověz přímo, která dcera Erinu se tvému zraku zdá býti nejkrásnější?

Dermat. Tu nemohl jsem jinak odpověděti než čirou pravdu: Zjev jedné pouze děvy naplňuje duši každou paprsky. Sluje Grania. Je spanilá jak hvězda nad lesem, a blažena je Tara, že ji hostí.

Ossian. Finn zvolal na to: Stejně jako tobě, zdá se mně. Věru, jak mladá bříza, sluncem ozářená, stojí Grania vedle kamenného stolce svého otce. Nuž, vzhůru, jeďte do Tary, kde král Erinu na trůně v slávě sedí a tak s ním promluvte: Finn žádá dceru tvoji za ženu! Mír budiž mezi lidem tvým a mým a zapomeňme obapolné křivdy! (Mlčení.) Proč, králi, sedíš něm? Proč odvracuješ tvář? Proč rouchem zastíráš ji? Já tě zarmoutil?

Kormak. Ne ty, však osud.

Ossian. Není sice jasné, co tím říci chceš — to však zdá se mi zjevné, že nesouhlasíš.

Kormak. Mýlíš se. Jak radostně bych zvolal: at přijde Finn! A celá Tara se mnou by zajásala! Však dítě moje více nežije —

Dermat Ó slovo vražedné!

Ossian. Tvá dcera zemřela?

Kormak. Kráčí posud po zemi a dýše, ale bozi odňali jí duši. Je neznámým žalem jako zničena, hledí do neurčita, někdy se i usmívá, ten úsměv ale budí bolest víc než slzy mohou! Někdy promluví tiché slovo sladce, jako když dítě zaštěbetá, však smysl jeho zůstává nám skryt. Dřímota hluboká jak hrob jí duši jímá.

Ossian. Je tomu dávno, co tak strádá?

Kormak. Od poslední zde slavnosti, jež se tak osudnou mému rodu stala. V den, když na louce na slunné straně domu jste zápasili, vyšla Grania na pavlán a dívala se na vás. Náhle ale zbledla uprostřed dětinné své radosti, vzdech hluboký jí z prsou vyletěl a zakryla si oči dlaněmi. Od toho dne je chorá.

Ossian. A nehledal jsi pomoci?

Kormak. Hledal, ale nenašel. Zda syn můj dobře hádá, hledaje původ choroby v zlém kouzlu, jež někdo z mužů z Allenu na ubohé mé dítě vrhl? To podezření bylo počátkem jeho nepřátelství k vám. Ach, nyní jest žal můj dvojnásobný, neboť Finn snad neuvěří v pravdivost mých slov. Nuž, pojďte se mnou, sami s Granií promluvíte. Budiž, jak bozi usoudí. (Obrátí se k domu, v tom slyšeti zvuk harf.)

Dara. Stůj, králi, Grania přichází, harfy před ní jde. Znám choré její zalibu. Natrhá každý večer květů klín, pak stoupá na věž a čeká ta večernice vyjde. Když ji byla blouznivým úsměvem, skloní hlavu boka vzdychajíc, a pomalu se b lůžko. Děvy její doprovázejí ji a tajný její žal hrou na harfách. Z již na chodbě. (V chodbě na baště objeví nesoucí malé pochodně. Bylo se úplně setmělo, a chodní padá na jeviště. Dvě dívky, hrající na har se, a za nimi Grania, s hlavou hluboce schýlenou.)

Kormak. Zde je mé dítě, Ossiane, p s ní!

Scéna čtvrtá.

Předešlí. Grania na kryté chodbě.

Ossian. Tak pluje bílý oblak letní kytem!

Oskar. Květ vyrůstá tak v stínu do

Dermat. Tak snivě jitro stoupá na

Kormak. Stůj, Granio, tvůj otec s mluví.

(Harfy přestanou hráti.)

Grania (zastaví se a hledí do prázdna, pozvedno

Kormak. Mé drahé dítě, slyš. Chceš, šťastným byl?

Grania (sklopí oči a kývne pomalu hlavou).

Ossian. Jak dojímá mě její němota

Kormak. Granio, seber síly choré duše své, abys pochopila! Slyš. Král Finn, ten veliký bohatýr, král blahotvorné ruky, on za ženu tě žádá. Zde stojí jeho poslové. Rty moje za ně mluví, a srdce moje též, a celá Tara k tobě hledí a prosí tě, bys slova pronesla. V tvé ruce leží osud Tary, mír kyne jí, když svolíš — nesvolíš-li, kdo ví, co budoucnost nám přinese? Granio, Granio, ty jsi pochopila?

Grania (stojí bez pohnutí).

Ossian. Jak podivné!

Kormak. Granio, já prosím úpěnlivě, mluv, ty slyšelas mě? Hleď sem na posly krále Finna, a pozdrav je!

Grania (pozvedne pomalu hlavu, zrak její bloudí po jevišti, zastaví se na poslích, pak zachvěje se a zvolá slabě). Bozi! Bozi!

Kormak. Granio, tvé oči nabývají lesku! Ty usmíváš se! Ty jsi chápala? Ty vítáš posly a přijímáš jejich poselství?

Grania (obrací tvář k nebi). Ó bozi!

Kormak. Tys oslněna slávou toho sňatku, to vzrušilo tě? Nuž promluv k nim, třeba jen slovo jediné, by zvěděli, že tvůj výkřik radost znamenal.

Grania. Ach! (Vypukne v pláč a skryje tvář.)

Ossian. Mluv, dítě podivné. Tvůj vzdech zněl jako radost, a nyní zase pláčeš.

Kormak. Je umdlena, ty vidíš. Dojmutí

brání jí, aby mluvila. Granio, jdi na své lůžko. Dříve ale dej nám znamením na jevo, když mluviti nedovedeš, že šťastnou jsi. Hleď, posli čekají. (Vede Ossiana a Dermata blíže k paláci.)

Ossian. Sladká buď ty noc, ty sladké požehnání Tary!

Grania (přistoupí k samému zábradlí).

Dermat. Sen zlatý do tvé duše zavítej!

Grania (před sebe). Dík, bozi! (Nahne se a pustí hrstku květin, které Dermatovi k nohám spadnou. Na to odejde.)

Kormak. Ó blahá chvíle! Život vrací se, a dýši volněji.

Ossian (klekne). Králi, tvé dítě svolilo, a tedy ji na tobě žádám pro otce.

Kormak. Jest jeho!

Ossian (odhrne plášť. Kolem ramen má ovinutou hřivnu). Zde tuto hřivnu král jí posýlá co dar. Jest divem umění. Hle, jak v zlatě planou kameny. Z Hisberny, z kraje slunce, pochází, kde lid dovedných rukou žije, čarodějných. Nenajdeš druhou v celém Erinu!

Midak (jenž byl po celou scénu v pozadí stál). Ta hřivna! Král Finn! Ó velcí bozi, moje tušení!

Dermat. Midak! Midak zde!

Kormak. Je hostem mým. Midaku, jak bledým jsi! Ty chvěješ se. Co znamená tvůj výkřik?

16*

Midak. Ničeho, králi. V soumraku nesou se stíny z hrobu a děsí živoucí. Zde jeden z nich se mihl, vidina krvavá.

Kormak. Jsi rozechvěn. Nuž, vzhůru pod střechu! Hody strojte! At harfy jásají, neb štěstí zavítalo do Tary! (Všickni berou se k domu.)

Ossian (cestou). Na věže cimburí zapálím oheň, na vrchu za lesem jej lidé moji uvidí a zapálí tam hranici. Tak poběhne ohnivé znamení od kopce ku kopci, až Finn je uzří sám. Přikvačí rozradostněn jako bouř, neb čeká na ně dle naší úmluvy.

Dermat. Rty její jako ze sna šeptaly. Kde bloudí její duše? Zde v těchto prsou bydlí osaměle luzný její zjev... Ty květy pršely jí z dlaně... (Líbá květiny.)

Midak. Jak krvavě ta hřivna před zrakem mi zaplála! Mně zdá se, že ji stále vidím před sebou. To tedy jest tvůj pokyn, králi Kolgo?

Kormak (u samé brany ohlídne se a volá). Midaku! Dermate!

Midak. Jdu! (Přistoupí k Dermatovi.) Do hradu!

Dermat. Ó, cos učinil!

Midak. Hle, ten bílý Granie květ mi z ruky pad' a tys jej krokem rozkrušil.

Midak. Je ti ten květ tak vzácný?

Dermat (zmaten a hořce). Mně nepatří, jest určen pro Finna!

Midak. Dar nevěstin. (Směje se Ta nevěsta bude snad brzy vdovou.

Dermat. Jak podivný tvůj smích! Co to mluvíš?

Midak. Nic. Myslím, že Finn již příliš dlouho žije — totiž že je velmi stár.

(Jdou za ostatními.)

(Opona spadne.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Velká síň »Mikorta« zvaná v Taře. Mohutné sloupy nesou temný vyřezávaný strop. Stěny jsou tkaninami ověšené. Síň pozůstává z dvou částí, oddělených těžkou látkou, visící mezi sloupy. Slona ta je nyní odhrnuta, tak že lze obě části vidět. V zadní, větší části mohutný kamenný stůl, na něm rohy plny medoviny, v pozadí sbor bardů s harfami. V přední části po obou stranách na vyvýšeném místě křesla z dubového dříví, pokryta medvědí kůží a pestrými tkaninami. Na jedné straně na křeslech král Kormak, král Finn, Ossian, Oskar, Dermat a Midak. Blízko nich družina. Na druhé straně sedí Grania ve skvostném rouše uprostřed svých dívek. Je noc, obě síně jsou slavnostně pochodněmi osvětlené, které na sloupech mezi štíty a zbraněmi, tuřími hlavami a losími parohy připevněné jsou. Uprostřed jeviště stojí Dara s harfou.

Scéna první.

Kormak. Finn. Ossian. Oskar. Dermat. Midak. Dara. Družina obou králů. Grania a její dívky.

Dara. Můj zpěv o slávě tvé, ó králi Finne, jest u konce, však sláva tvoje konce nedozná, ta bude věčně žíti!

Finn. Jak tvoje píseň, Daro, sladký Tary hlase a sloupe bardického umění.

Kormak. Daro, ty svými slovy hluboce jsi nás dojal. Buď tobě dík.

Finn (vstane). A k svému díku dodám tento drahokamy osázený roh. (Kyne a podají mu roh, jejž naplní přinešenou medovinou.) Zde vezmi, pěvče, a pij mně na pozdrav!

Dara. Buď zdráv, můj Finne! (Připije a postaví roh stranou.)

Finn. Kormaku! Tvůj dům mne vítá, jako kdybych božstvem byl, ne smrtelníkem. Jak šťasten jsem! V prsou mých se rodí nové jaro (ukazuje na Granii) a tam plá slunce, které způsobilo ten zázrak veliký.

Kormak. Zasednem za stůl, pojď, ty povedeš mé dítě. Je uzdravené jako zázrakem.

Finn. Srdce moje bije mocně, a věř, že cítím cos jak ruměnec na tváři hořeti. Je mi jako jinochovi, jsem nesmělý a plachý. Směj se přece!

Kormak. Ten ruměnec na bohatýrské tváři jest lahodou, která přísnou velebnost tvého zjevu mírní. Stáří tvoje jest jako posvátné roucho kněze, nesmrtelnost tvého jména ti dává věčné mládí, a dnešní tvoje nesmělost tě činí lásky hodným. Pojď pro mou dceru.

Finn. Proč nemá Grania hřivnu na šíji, kterou jsem jí poslal? Nevěsta beze snubního daru!

Kormak. Zde jest ten skvost, chci, abys sám ji oděl jeho září. (Podá mu hřivnu.)

Midak. Ó prokletí!

Kormak. Kdo zvolal hlasem podivným tak smělé slovo? Co to znamená?

Midak. To bylo prázdné slovo. Odpusť, králi, já vzpomněl na starou jednu báj, jež smutně, smutně končí. V ní měla zlatá hřivna velký úkol, a poslední slovo písně znělo — prokletí.

Finn (vstoupí před Granii, sedící zamyšleně se sklopenou hlavou). Má dcero, dítě jasných očí, plných snů, ty slyšelas, co Dara zpíval o mé ruce, o moci zázračné, jež z dlaně její temení?

Grania (snivě). Mé srdce chvěje se posud zpěvem druidovým. Pěl o ptáku bílém jako oblak, o bytosti, jež o samotě nyje, zpívajíc hlasem víc než čarovným.

Finn. O tom ptáku pěl, však druhou část jeho písně si připomínej, kde o blahotvorné moci mé ruky zpíval. Hleď, sladké dítě, jest to ta samá ruka, jež se nyní k tobě zvedá, a na důkaz mé lásky tě hřivnou zdobí převzácnou. (Klade jí hřivnu kolem krku.) Skvost nevšední ti kladu na šíji, dítě, skvost tajeplný — blaze kouzelný —

Grania. Proč to, můj pane? Dar takový bys měl někomu poskytnouti, někomu, kdo by obzvláště drahý tvému srdci byl —

Finn. A to jsi, Granio, ty.

Grania (udivena). Já? Vždyt mne téměř neznáš.

Finn (Kormakovi). Ó kouzlo dětské nevinnosti! (Granii.) Pojď, ty bílý zjeve, víc než lidsky krásný!

Grania. Kam? Ne, nech mne zde, chci s Darou mluviti.

Kormak (Finnovi). Povol, příteli. Jest její duše ještě plna dum. Ta divná choroba, která se polo smrti rovnala, nepominula ještě beze stop.

Dara. Tichými slovy probudím dřímající její mysl. Vy k hodům jděte, já ji za vámi přivedu.

Finn. Nuž, budiž!

(Všickni jdou do posadí do druhé části síně a zasedají za stůl. Bardové hrají tam na harfy, které tlumeně zazníval. Na znamení Dary odejdou též dívky Graniiny, tak že tato s druidem sama zůstane.)

Scéna druhá.

Dara. Grania.

Dara. Granio, o čem sníš, a mluv, co děje se v tvé duši?

Grania. Já vzpomínám na bílého ptáka tvé písně. Ty pěls tu žalostnou a starou zvěst, jak před věky dcera neštastného krále zlou jeho ženou do moře byla vehnána, jak vzmachem druidického prutu a kouzlem hroznych slov se proměnila v ptáka. Za útěchu jí ponechána lidská mluva, a ona zpívá písně krásnější než jiné na světě, tak lahodně, že i ti, již žalem umírají, nebo v bolestech úpí, svých útrap zapomínají, když slyší ji, a sladkým usínají snem . . .

sladkým ... sladkým ... Daro, jak v pusté skále onen bílý pták, tak bydlí v hloubi smutku jakýs nevysvětlitelný čar, jenž smutek náš nám drahým činí ... Jsem tím čarem spita.

Dara. Ty blouzníš, dítě, vzpamatuj se přece! Vyjdi ze soumraku přec na jasný den! Život volá tě a láska.

Grania. Život! Láska! Jsou to hvězdy chvějící se mezi dvěma soumraky — mezi tušením a vzpomínáním. Ze soumraku vyjdeš — do soumraku jdeš. Tak sám, ne jednou, jsi mi pravil, Daro.

Dara. Ze soumraku vyšlas, když jsi dítětem býti přestala; teď kveteš na výsluní, pro tebe pravé žití začíná. Vesna vzešla ti.

Grania. Ó Dáro, já tak dlouho, dlouho nyla, jako v zimě.

Dara. Teď zimy konec. Tvůj život bude opojením jara, a sláva tvého chotě bude sluncem tvým. A ty jej budeš opojovat krásou svou a mládím. Je život muže mnohdy trpký, žena ale jest mu bohy dána, aby sladkým klamem bolest zaplašila. Hleď, tento prostý květ v tvé kytici jest jako ty. To bejlí také snilo v lesích. O slunci snilo, o hudbě větru, o modru nebe. Svou vědou dovedl jsem sny ty uchvátit. (Ukáže jí svůj náramek, který sejme.) Dutý tento z kovu had tají v sobě šťávu z kořene té samé rostliny. Několik krůpějí do

medoviny toho rohu stačilo by ponořiti celý otce tvého dvůr do krátkého sice, ale přesladkého sna. Je plna velkých tajů svatá příroda. Nuž, buď jak to bejlí, dítě. Svým úsměvem, svým sladkým mládí snem čaruj vidiny blaha před zraky tvého chotě, když chmura se mu přiblíží neb nezdar.

Grania (vezme mu náramek z ruky). Ty pravdu děls? To bejlí je tak mocné? Já věru chtěla bych to zkusiti.

Dara. Ty nemáš třeba uspávati bolest. Ty, šťastná nevěsta! Pojď k svému ženichu, on čeká s dychtivostí, slavný Finn.

Grania. Co mluvíš stále o Finnu? a jaký ženich?

Dara. Což ještě jsi se neprobudila? Což není on tvým ženichem?

Grania. Kdo? Věru nechápu tě . . . Daro, proč hledíš udiveně na mě? Daro, co děje se na Taře? (Ohlíží se.) Co vše to znamená? A tato hřivna na mé šíji . . .

Dara. Před chvílí ti ji připnul Finn, král Finn, tvůj ženich.

Grania. Můj ženich! Daro, já se s hrůzou probouzím!

Dara. Co praviš?

Grania. Ó nic, nic. Král Finn že ženich můj?

Dara. Vždyt přijala jsi jeho posly, slyšela jsi jeho vzkaz a souhlasilas. Což stalo se to vše pouze ve snu?

Grania. Jeho posly viděla jsem zřejmě... Ó bozi, moje spásy...

Dara. Jaký to vzdech! Granio, ty halíš tvář svou do pláště? Jak bledá jsi a koho hledáš teď pohledem tak divokým tam v síni za stolem?

Grania. Ó nyní, věru, bdím. Hleď, jsem klidna. Ale, příteli, mluv rychle... rychle... rychle... Odpovídej...

Dara. Ale ty se netážeš.

Grania. Finn! Finn! Mne za ženu! Kdyby to byl Ossian jeho syn, neb Oskar syna jeho syn, to nebylo by divné, ale on! Jest starší než můj otec... Však já se tázat něco chtěla, Daro...

Dara. Jak oči tvoje září z bledé tváře... Ty, věru, chorá jsi. Jdi na své lože —

Grania. Ó, raději odpověz... To tam je Ossian. Rci, a ten vedle něho na levo?

Dara. Ten mladík s očima jak nebe? Ty znáš jej přece, Oskar jest to, Ossianův syn!

Grania. Pravda. Však ten proti Oskaru?

Dara. Tot Midak, syn krále Kolgy.

Grania. A ten na druhém konci stolu?

Dara. Mac-Ronan, velký bohatýr, jenž před rokem —

Grania (rychle). Však ten, jenž sedí vedle něho, jehož černé vlasy nad bílým čelem vlají jako peruť havrana, on, jehož hlas tak sladký jako zpěv čarného ptáka v písni tvé —

Dara. Tot Dermat O'Dyna, nejdražší přítel Ossianův. Ont jeden z poslů krále Finna, což nepamatuješ se na něho?

Grania. Mluv ještě o něm. Zda se pamatuji!

Dara. Dermata každý miluje a nikdo mu roveň není, věř. I Midak, který se straní všech, pro Dermata by cedil krev.

Grania. Můj drahý Daro, slyš. Jdi do síně, kde radost kolem stolu bouří a tichým hlasem pozvi Ossiana sem a Oskara, a Midaka a také — — Dermata. Chci s nimi promluviti. Chci radu vážnou — jdi.

Dara. Jdu. Však kam dalas kovového hada s čarovnou šťavou bejlí?

Grania. Zde je v mé ruce... Jdi, jdi a vrať se záhy. (Dara odejde.) Teď rychle jednati neb zemříti! (Leje šťávu z náramku do medoviny.) Zda osvědčíš se, mocné bejlí? Bozi spasitelní, mějte slitování!

Scéna třetí.

Grania. Dara přichází s Ossianem, Oskarem, Midakem a Dermatem.

Dara. Zde Ossian a jeho přátelé.

Grania. Mé srdce těžké, ach tak těžké, žádá od vás radu. Dříve však, Daro, ještě jednu službu. Vezmi zde tvůj drahokamy třpytící se roh, dar krále Finna. Jdi ku

stolu a popros krále a mého otce, aby mi pili na počest. Ten samý roh ať celým stolem koluje a naposled jej podej bardům. Pak vrať se sem. Můj pozdrav všem!

Dara. Rád poslechnu. (Odejde s rohem.)

Ossian. A nyní mluv, co žádáš od nás?

Oskar. Jak rád ti posloužím!

Midak. Tvých čekám pokynů.

Grania. Ty jediný z nich mlčíš, Dermate.

Dermat. Přec dychtím celou silou duše, bych ti sloužil.

Grania. Dej důkaz. Zavři tajně dvéře velké síně, a vrať se sem.

Dermat. Tvůj rozkaz záhadný je, ale poslechnu. (Jde.)

Dara (se vrací). Já vykonal, o cos mě žádala, a všickni pili plni radosti a čekají, že se mnou přijdeš k nim. Hle, prázden roh.

Grania. Oskare, postav se tam k onomu sloupu a dávej pozor, co se v síni děje.

Dermat (vrací se). Síň jest pevně uzavřena, jak jsi kázala.

Grania. Teď sílu, sílu, bozi, dejte mi, a váhu slovům mým, by hluboce jim vnikla do duší.

Oskar. Bdím nebo jest to klam? Finn sedí beze hnutí, Kormak též, a jako v spánku těžce se jim víčka zavírají, a všickni kolem stolu jsou jak ztrnulí! I bardům klesají

harfy z rukou! Zrada v Taře! Jsou všickni mrtvi, či jsou v kámen obráceni? Otče, hleď!

Grania (jde rychle a zatáhne oponu, tak že druhou síň viděti není). O zradě nemluv a ničeho se nelekej. Jest to mým činem. Na krátký pouze čas jsem je uspala. Tvé bejlí, Daro, osvědčilo se.

Dara. Co počínáš?

Grania. Vy všickni buďte mými svědky, že jinak nelze bylo jednati. (Jde se schýlenou hlavou ku Dermatovi.) Dermate, můj život, více, má naděje, mé blaho, spása moje jest v rukou tvých. Slyš, kdybych kterýkoli dar ti chtěla poskytnouti, ty bys jím nepohrdal, ty bys přijal jej, i kdyby velkou neměl cenu?

Dermat. Každý tvůj dar by velkým byl, jsa darem tvým. Z tvé ruky sama smrt byla by sladká.

Grania. A kdyby darem tím byla — moje láska? Chceš navzájem mne svojí obdařit?

Dermat (vzkřikne). Granio, ty o mé lásce víš? Tys uhodla . . . (Rázem chladně.) Odpusť. Ty vidiš, jak jsem pošetilým. Vím, že to býti nemůže. Jak mohl bych nevěstu krále Finna milovati!

Grania. Ten první výkřik tvého srdce stačí mi, on prozradil, co v hloubi nitra skrýváš. Ó, Dermate, vím, že z tebe nyní mluví

pouhá povinnost. Ossiane, Daro, já studem plakala bych, já vím, že mluvím, jak by dívka mluvit neměla.

Dara. Ubohé dítě, vzdej se v osud svůj! My zapomenem, co jsme slyšeli.

Grania. Daro, ne. Slyš, Dermate, ó nemysli, že chorobný záchvat vášně ze mne mluví. Já miluji tě, Dermate. Na velké louce na slunné straně domu já viděla tě, když jsi zápasil, já viděla tě, když vítěz jsi klidně stál jak mladý dub a s okem dobrým jako jasné nebe! Ty pozved's oči ke mně, tvá duše z nich na mne zazářila, ty říci nemůžeš, že neuhod jsi moji k tobě lásku. Vždyt já uhodla tvou — ač mlčel jsi, a mlčíš. Dermate, já v duši zvolala: buď on, buď hrob ... A výkřik takový, silný jako smrt, on váží v duši to, co slavná přísaha. Já neznala tvé jméno, já netázala se, já mlčela jak ty. Ty odešels, a srdce moje s tebou odešlo, za tebou letělo jak pták, a bylo tma a prázdno v prsou mých, tma pod čelem, neb všecko moje myšlení za tebou šlo, za tebou s mým srdcem ubohým! Jsem u konce... Ó nestůj přede mnou tak něm a beze hnutí jako kámen. Dermate, proč chýlíš mlčky tvář svou do dlaně?

Dermat. Pláč dusím svůj, je muže nehodným! Co ze mne učinilas? Ne, hle, jsemt opět silným. Jsi krále Finna nevěsta. To

Finn je stařec, ale nesmrtelný slávou svou. Jest zpola bohem! Proč nemohla bys jej milovati? A kdybych slovy tvými zpit, tak sešílil, že uchvátiv tě, bych s tebou z Tary prchl, kde v celém Erinu je les, kde sluj, kde hrad, který před pomstou krále Finna by nás chránil?

Grania. Ty bázně neznáš, ty mne nezklameš. Chceš povinnosti dostáti. Slyš slovo ještě jedno. Tvým hrdinstvím, tvou ctí tě zaklínám a vším, co je ti svaté v životě, ó vysvoboď mne z rukou krále Finna. Co muž, co rek ty povinen jsi chránit nešťastné a slabé. Pomoz mi. Ty ještě váháš? Nuže, přísahej, že nemiluješ mne, a můžeš-li to, pak ustoupím, pak sama zmizím z Tary, sama uniknu, a najdu cestu, do mrákoty hrobu vedoucí. Ty hledej další přízeň pak si krále Finna. Dermate, hleď v oči mé, a přísahej, že neznáš ke mně lásky. Přísahej.

Dermat. Granio, ty víš, ty víš!... Ossiane, Daro, vy jste slyšeli? Jak jest to možné snášet!

Ossian. Dle svého srdce jednej! Ubohý můj otče!

Oskar. Slyš její zaklínání! Buď šťasten, Dermate.

Dara. Jest Grania tvou, neb dala ti svou lásku, a ohavnost by byl ten sňatek s Fin-

nem. Však žel a běda, černý jest to den, jenž převzácný ti přines lásky dar. Zlo nese budoucnost v svém klíně, to cítím určitě. Přec nemohu než říci: Jdi!

Midak. Já mluvím naposled, však nebudou slova moje bez váhy. Ty pravils, Dermate, kde hrad, kde sluj, kde byste skrytu našli. Ty dobře cestu znáš do mého domu v Kerry. Spěj tam, můj Dermate. Já přijdu za vámi a chrániti vás chci a tak vás ukryju, že Finn vás nenajde! Však mluv, jak zadržíme krále, aby vás záhy nedohonil.

Grania. Na louce, kde poprvé jsem Dermata spatřila, pasou se koně. Znají mne, na nejrychlejší sednem, pak zapěju jistou píseň a celé stádo poběhne za námi. V celé Taře nebude koně víc, který by králi posloužiti mohl.

Ossian. Pojďte. Zavru hrad za vámi. Pospěšte.

Oskar. Prosbami chci svého děda unavit a zdržeti jej —

Grania. Čas nutí k útěku, Dermate.

Dermat. Ó Granio, ještě jsi paní svého osudu! — Ó pomni, pomni, že nám bude blouditi bez krovu snad a krbu. V lesích stíhati nás budou jako divou zvěř! Srdce krvácí mi při myšlence na tvé utrpení.

Grania. Mám jedno pouze slovo: Já tě miluji!

Dermat (tiskne ji k srdci). Jest slunno ve mně. Ó Granio, já miluji tě draze! Nuže, pojď! Sám osud spojil nás, a s tebou zůstanu, až rozloučí nás smrt! (Vyjdou malými postranními dveřmi, jejichž závoru Dara odtáhne. Ossian jde za nimi.)

Dara. Kéž opět v sladkém míru sejdeme se!

Midak (u okna). Jsou na louce. Jak bílé její roucho noci svítí. Jsou na koni. Hle, jejich oři bujní jako oheň ženou se k řece. Teď zpívá asi Granie, neb celé stádo nepokojně hlavy pozdvihuje. Hrne se za ní. Hřívy letí větrem a stříbrné ozdoby, kterým propleteny jsou, svítí jako jiskry. Jaký to shon. Tak rychle letí jarní vítr z hor... Jsou na brodě. Na druhém břehu míhají se loukou. Nejpřednější jsou u samého lemu lesa... Teď, Finne, volej lásce dobrou noc!

Ossian (se vrací). Zavřel jsem bránu za nimi a zaklínil jsem závory tak pevně, že beze seker veřeje nikdo neotevře. To zdrží Finna — ale nezachrání je to.

Oskar. Jak srdce moje bije! Zda spánek jejich ještě dlouho potrvá?

Dara (odhrne oponu). Ó, běda, Finn již hlavu zvedá, zírá kolem.

Midak. At tedy zví, že vysnil sladký sen! (Vezme roh a zatroubí.)

Scéna čtvrtá.

Předešlí. Finn. Kormak. Družina obou králů.

Finn (za stolem) Kdo plaší hudbu nejsladší
nám hrubým zvukem ze sluchu?

Kormak. Co s námi dělo se? Vy všickni
jako já střásáte spánek s víček? V mé
duši zápasí ještě skutečnost s matnými
vidinami dřímoty. (Všickni vstanou za stolem.)

Finn. Kdo s námi odvážnou směl prová-
děti hru?

Kormak. Mluv, Daro, co se s námi dělo?

Dara. Ó králi, králi, trpká zkouška čeká tě —
a Finna. (Všickni přicházejí rychle do přední části síně.)

Finn. Grania! Kde jest?

Kormak. Co stalo se s mým dítětem?

Finn. Ossiane, mluv! Ty mlčíš! Oskare!

Kormak. Daro, Daro, je mrtva?

Midak. Pro Finna je mrtva. Grania není
více v Taře. Uprchla. Však není sama.
Dermat uprch' s ní.

Finn (chopí se zbraně se sloupu). Ty nectný lháři —

Ossian (jej zadrží). Otče, pravdu děl. Však
bez viny je Dermat.

Finn. Pak vina vůbec ze světa zmizela a
hanebnost je ctí. Ty posmíváš se mi?
Můj vlastní syn!

Ossian. Grania jej miluje a velkým zaklínáním přinutila jej, by zachránil ji od sňatku, odpust, nenáviděného.

Finn. Kletba na ten dům, kde na mne hana čekala! Ó dlouho budou pěvci o tom zpívati a při krbu budou se lidé posmívati tomu starci. — Příslovím budu celému Erinu. Ó muka, muka! Na sklonku života potupa se ke mně plíží a šklebí drze na mne kletou tvář. — Když padne kmet, tu na rtech jinocha se úsměv objeví. Vy pokrytci, proč se nahlas nesmějete? Proč posměch vážnou zakrýváte škraboškou? Smějte se jak já, jak já se směju . . .

Ossian. Trpký, hrozný jako moře smích je tvůj. Můj otče, zmužiž se . . .

Finn. Mně nové vycházelo mládí, a ona, slunce, duši rozehřívala! Zmizela! Teď dvojnásob jsem stár, a moje čest a moje sláva se mnou sestárly. Jak jarní bouře suché listy serve, tak jeho smělost o ně oloupila mě! Bujně, v nezbedném veselí on s nimi zahrávati může teď! Ten starý, směšný král! Prstem na mne ukazují! Ó, ó! — — Já běduji, a zatím on, který mne zradil, on s ní, kterou jsem sobě vyvolil, v hlubokém se skrývá lese, a jeho rty — — Ó Kormaku! Ó úžas! Pomoc! Síň se mnou točí se . . . Běda . . . (Omdlí.)

Ossian. Můj otče ubohý!

Oskar. Děde! Děde!

Kormak. Proč dočkal jsem se toho dne? „Finne, druhu můj!

Finn (vstane). Jsem opět mužem. Jsemť Finn, král Finn. Vy všickni třeste se. Kdo ještě smát se asi odváží, když zvolám pomstu! pomstu! Ó Dermate, věř, dlouho písně o tom budou skládati, jak starý ten král ti tvoji černou zradu odplatil!

Kormak. Měj slitování s Granií!

Finn. Na koně! Vy všickni, kteří se mnou cítíte, chopte se zbraní! Rychle na koně, a odvazujte psy, hon začíná. Mou zbraň! (Odkvapí.)

(Družina obou králů odejde.)

Kormak. Běda, běda mně! Ó moje dítě!

Ossian. Chci mezi otcem státi, Kormaku, a jeho zuřivostí!

Oskar. Chci kolena mu objímat —

Kormak. Mé síly opouštějí mne, mha je před mým zrakem —

Dara. Pojď na lože, starče ubohý!

(Dara a Ossian jej vedou, Oskar následuje.)

Scéna pátá.

Midak, pak Finn.

Midak. Jak svíjel se ten kmet pod ranou osudu! A já byl klidným. Konečně se cítím silným, odhodlaným. Ó králi Finne, ty štědrý dárce zlaté hřivny z Hisberny,

jen nepodlehni svému žalu! My dříve spolu ještě vyrovnáme účty své. Přichází. Tiše, srdce, neprozraď se záhy.

Finn (ozbrojen). Je kůň můj osedlán! Kdo zde?

Midak. Ten, jenž tě lituje.

Finn. O soustrast nežebrám.

Midak. Jí nemáš třeba. Pomstu ukojíš. Však brzy ne — jestli ti nepomohu.

Finn. Co říci chceš?

Midak. Že lid tvůj hned se vrátí sem, až se mu podaří brány hradu rozsekat — neboť jsou pevně uzavřeny, o to se Dermat postaral —

Finn. Prokletí!

Midak. Pak řeknou ti, že všickni koně za Graniou odběhli. Buď klidný, netrhej svůj vous, ty uprchlíky přece najdeš — když ti pomohu.

Finn. Dovedu i klidným býti, jedná-li se o pomstu. Ty chceš mi pomoci? Žádej cenu každou —

Midak. Já zrádcem nejsem, ani prodajným. Ne z lásky k tobě, ani z nenávisti k Dermatu, já jednám tak, jak jednám. Já vše ti vysvětlím, až přijde doba, to ti slibuji.

Finn. Nejednáš-li na úkor své cti, tím lépe pro tebe, mně jest to lhostejné — chci pouze pomstu.

Midak. Ty dals mi, králi, dům na patě hory Nokfierny, ty dals mi bohatství, neboť na pastvinách mých pasou se velká stáda koňů, stáda bravu. — Však nikdy ještě nezavítals do domu a nikdy posud nebyls hostem mým. Tak tvému daru schází posvěcení, důkaz důvěry a lásky.

Finn. Teď věru doba není na hody mě zvát —

Midak. A nečiním tak, nepovažuji dům ten za svůj. Ty víš, ač neznámá ti příčina, že, zanechav tvůj v Kerry dům, jsem dlouho v skalách u břehu moře žil. Jest posud domem tvým. Pravím ti prostě: Králi, spěj do Kerry do domu svého na patě Nokfierny —

Finn. Co tam?

Midak. Tam najdeš Dermata a Graniu! Tam čeká pomsta.

Finn. Ty mluvíš pravdu?

Midak. Přísahám. Však ještě slovo. Chceš mě vydat nectné řeči? Chceš, aby moje jméno platilo co jméno zrádce? Žádám odměnu za službu svou. Tuto: Slovem nezmiň se ani svému synu o tom, co jsem ti pravil. Jako náhodou zaměř v onu stranu, a vejdi jako zvědavostí puzen do domu. Skryj svoje záměry — a pomsta bude hody slavit ve stínu hory Nokfierny. Ty slibuješ? Mohu to přece žádati.

Finn. Staň se dle tvé vůle. Jsemť ti vděčen, ať jednáš z kterékoli příčiny. Já mlčelivost slibuji, tajemství zůstane mezi mnou a tebou. (Podává mu ruku.)

Midak. Tiše, slyším hluk. Lid tvůj se vrací z louky. Ať nenajde nás syn tvůj v rozhovoru. Buď zdráv! Shledáme se v Kerry. (Odkvapí)

(Mezi tím co se králova družina vrací, opona spadne.)

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Kerry, dům Midakův. Velká okrouhlá síň z hlazeného dříví, bohatě a pestře omalovaná. V pozadí velké, dokořán otevřené dvéře, kterými je vidět na louku, roubenou mohutnými řeřáby, plnými červených řeřabin. Za stromy řeka. Jasné slunce na stromech a v trávě. V síni hrubá, dřevěná sedadla s kůží medvědí.

Scéna první.

Grania a Dermat sedí spolu na velkém křesle.

Dermat. Tvůj snivý zrak bloudí do dáli, Granio. Já vím, kam zaletěly tvoje myšlenky. V tvé duši ozývá se stesk, ty vzpomínáš Tary, nořící se z houští starých dubů, ty vzpomínáš starce, sedícího tam na trůnu. Je osiřen a sám.

Grania. Ty uhod jsi, já myslím na otcův starý hrad. Já v myšlenkách viděla právě onu velkou, ohněm ozářenou síň, kde jste tak hlučně o slavnosti v Taře hodovali. Bylo to na večer toho dne, kdy jsem tě na louce zápasiti viděla. Já vešla tiše. Nepozorována za sloupem skryta ve stínu stála jsem, a zraky moje tebe hledaly a našly. Ossian právě pěl, o mládí pěl, jak rychle hyne. „Jest

jak lovce sen, jenž dříme v lesinách. On usnul v sladkém svitu slunce na stráni a probudí se v soumraku při vání burných větrů.“ Ta asi byla jeho slova. A já plakala, neboť vzpomínala jsem, jak téhož dne, když slunce vycházelo, klid hluboký mi ještě v duši dlel — když zapadalo, byl klid z ní vyhoštěn! Mně zdálo se, že mládí moje v smutku pomine, beze slunného šťastné lásky snu!

Dermat. Nedlouho před slavností na Taře potkalo mne velké nestěstí, jež nikdo posud netuší. Já mlčky trpěl. Se srdcem plným smutku vyšel jsem s králem Finnem z Allenu. Co se mnou dělo se, když jsem tě spatřil, to těžko vysvětliti. Nebyl to blesk, jenž mnou zatřásl. Ne, bytost tvoje, zdálo se mi, že vešla tiše v moji, tiše jak paprsek se chví. Mně kolem srdce bylo posvátno, tak posvátno! Než jsem tě viděl, uhod, miloval, rovnalo se nitro moje lesu, jenž temný, větrem klácen, noci žaluje. Tu pluje nad ním oblak vysoko, a tomu zželí se, a pak jej touha schvátí. Nyvě rozplyne se v metelici hvězdných slz. Vloček za vločkem padá tu tiše, tiše nocí, až les a oblak jedno jsou. A slunce vyjde, a dříve temný, svítí les teď čarnou září a větry mlčí, vidouce toho bílého obejmutí krásnou báj... Jest staré slovo, které dí: „Žena přináší spánek bolestem.“ Ó Granio, tys bolest moji uspala . . .

Grania. A jaká mohla jasnou tvoji duši tížiti, ty světlý bohatýre?

Dermat. Nechtěj to věděti . . .

Grania. Ty tajíš něco přede mnou? Nechci bolesti přinášeti pouze sen, ne, chci ji zapuditi docela —

Dermat. To nelze! Jsemť šťasten, Granio, ale tajný hrot mě bodá. Jak mohu o tom mluviti? Paměť na bytost drahou by tím utrpěla. Já někdy povím ti to tajemství, pro mne tak trudné.

Grania (vstane). Ha, co to? Běda!

Dermat. Co je ti, Granio?

Grania. Ty neslyšels?

Dermat. Ničeho. A ty?

Grania. Zvuk slyšela jsem hluboký a truchlý. Na louce nejdříve se tiše ozval, pak zlatým vzduchem blíže nesl se a zemřel na prahu jak vzdech. Ó, Dermate, já znám ten truchlý zvuk!

Dermat. Ty mýlíš se, já ničeho neslyšel.

Grania. Já znám ten truchlý zvuk! Tam v Taře, daleko za řekou, za horami, v té staré pusté jizbě ve věži visí harfa, byl to její zvuk.

Dermat. Ty blouzníš, Granio. Jak z Tary sem bys mohla zachvění struny uslyšet?

Grania. Ve vězní jizbě v Taře žila věštka. Byla z rodu mého otce. Léta, věk dlouhý, dlouhý žila tam, a těžký, nekonečný žal

jí ústa svíral. Jak němá byla. Já vidím ji, jak její bílé vlasy vzduchem vlály! A oči měla hluboké a zraky palčivé, jak uhel řeřavý. Po celý den seděla v té staré věži, kolem níž věčně vítr pláče, a zírala do širého kraje, a v nocech bezesných vidívala prý stíny zemřelých, jak při svitu měsíce se z lesů nesli jako modrý dým... Spatřila-li v klíně budoucnosti neštěstí, jež Taře hrozilo, neb komu z rodu krále Kormaka — tu zavadila křivým prstem o strunu harfy své. Ta zazněla pak jako výkřik příšerný. Ten zvuk já nyní zaslechla.

Dermat. Věštka zemřela, a harfa její oněměla.

Grania. Sto písní z šedých věků hlásá nám, že harfy tajeplným zvukem samy promluvily, když velikému bohatýru zráda hrozila... Dermate, pojď z toho domu.

Dermat. Jak, ty chtěla bys prchati z jistého přístřeší, a kam?

Grania. Erin jest pln dumajících samot, débří hlubokých, kde stromy jako druidy s větrem zpívají.

Dermat. Ne, Granio. Nebezpečí za prahem číhá. Král Finn —

Grania. Ty o něm víš? Ty tajíš mi něco, Dermate.

Dermat. Nuže, jsi silná, Granio, a tedy mohu mluviti. Ty snadno uhodneš, že Finn

se pomsty nevzdá, ty vědělas to, než jsme z Tary uprchli. Buď připravena.

Grania. Král Finn našel naši stopu, ví, kde jsme?

Dermat. Nemohu pochybovati. Král Finn má psa, Vrana říkají mu. Oči jeho září jako letní den, a v hloubi jejich duše sídlí. Ten pes miluje mne věrně láskou dojemnou. Dnes ráno za úsvitu, když jsi spala, a moje mysl ještě v dřímotě se s probuzením rvala, tu ucítil jsem pojednou na prsou horký dech a náhle zbuzen uviděl jsem Vranu. Oči jeho byly smutné, a slova, která mu osud pronášeti odepřel, se do vzdechů měnila. Já líbal jej, a on se ke mně tulil, pak tiše zavyl, jakoby plakat chtěl — a zmizel.

Grania. Pes krále Finna v domě!

Dermat. Ó, zajisté, že Oskar nebo Ossian psa ke mně poslal, by mě varoval.

Grania. Jak uhodl král Finn, že zde se skrýváme? My v lesích přece koně rozehnali na všechny strany a sem jsme pěšky přišli. Za námi stopy nezůstalo! Buď jak buď, kde jest tvoje zbraň? Kroky blíží se! Tot Finn! Ó ano, opět slyším truchlý harfy zvuk!

Dermat. Ne Finn, to přítel přichází, sám Midak!

Scéna druhá.

Předešlí. Midak.

Midak. Buď zdar vám pod mým krovem, přátelé!

Dermat. Jak skvělá tvoje zbroj! Jak svítí štít tvůj! Přilba jako slunce hoří a pochva meče samý drahý kámen.

Midak. Já vyšel tak, bych krále Finna na své půdě přivítal.

Grania. Ty slyšels, Dermate, on vítá Finna, jenž po tvé krvi žízní —

Dermat. Utiš se. Král Finn je tedy blízko?

Midak. Jest, však netuší zajisté, že jste zde. Jen náhoda jej sem přivedla. Jakmile mne zpráva došla, že jest s družinou svou blízko domu, vyšel jem jej uvítat.

Grania. Co hledá zde, když netuší, že nás skrýváš?

Dermat. Zdá se, že lov je příčinou. Za řekou, na hoře Nokfierně rozložili se táborem. Tam připravili lůžka z vřesu a roznítili oheň. Lid králův plaší zvěř z brlohů. Les hlaholí hvizdáním lovců, štěkotem smečky, plání a údolím panuje živý ruch. Myslím, že jsem moudře jednal; kázal jsem, aby brány domu otevřeli, a pozval jsem krále, aby pod mou střechou odpočinul. Měl-li podezření —

Grania. Ó nepochybuj!

Dermat. Tys jej viděl. Chmurná je zajisté jeho tvář —

Midak. Byl klidným a zjev jeho byl velebný. Zdál se z dáli ohromným, když za úsvitu na stráni vzpřímen proti sivému nebi stál. První paprsky vycházejícího slunce měnily kov jeho přilby v stříbro. V každé ruce držel smrtonosné lovčí kopí. Když jsem jej pozval, kývl mlčky hlavou na souhlas.

Grania. On přijde sem, on najde nás!

Midak. Ne, nenajde. Jdi, Dermate, a skryj se s ženou svou v tom dutém řeřábu, který jsem ti zde nedaleko vrat naznačil. Já jediný znám stromu tajemství. Tam jisti jste jak v lůně samé země. Tvou zbraň jsem tam již odnes. Jděte. Buď klidna, Granio, a neboj se.

Grania. Jsemť klidna. Kdo smí o bázni mluvit, když Dermat přítomen?

Dermat. Ó kéž bych raději na louku vyjíti mohl a dobrým mečem svým do štítu udeřiti směl, až by zaduněl jak rachocení hromu, a nepřítele mého k boji vyzýval. Kdyby ten nepřítel jen nebyl Finn! Jak je mi drahým!

(Roh za scenou.)

Midak. Toť jeho roh, teď jistě k samé řece přikročil. Jdi, Dermate . . . (Dermat a Grania jdou. Doprovodí je až na práh a hledí za nimi.) Jsou v úkrytu

a jisti. Za chvíli bude zde. Ty duchu mého otce, hledíš z mraků dolů? Je to tvůj hlas, jenž větrem v stromech pláče? (Roh zní blíže.) Král Finn! Král Finn! Již kráčí po louce. Jak velebný a velký! A přece podlý! Velký? Ó, zítra bude roveň tomu červu, jejž nevědomky teď snad právě jeho pata kruší. Ty hrdý, krví potřísněný králi, což není hlasu, jenž by varující na tě zvolal: stůj? — Zde jest. Buď tiše, srdce, ruko, nechvěj se, a tváři lži mu úsměv!

Scéna třetí.

Midak. Finn.

Finn. Kde jsou? Kde jest ... Ó jak se hněvem chvěju ... Rychle veď mě k nim!

Midak. Ty přišels sám? Ty činils, jak jsi slíbil.

Finn. Nikdo netuší, že zradils Dermata. Já skryl své záměry, já zdál se na svou pomstu zapomínati, a v lovu, v potulkách útěchu hledati. I syn můj myslí, že jsem pouhou náhodou k Nokfierně zavítal. Jak úzkostlivě každý krok můj střežili, vědouce, že přítel jejich zde. Teď ale mluv, kde jest?

Midak. Jsi dobře ozbrojen? Ty víš, jak bojovati zná, a budeš sám s ním zápasiti, neboť nemůžeš přece žádati, abych ti proti svému hostu pomáhal?

Finn. Ty zapomínáš, že jsem Finn —

Midak. Jsi bohatýr a hrůza z oka tvého zírající poráží nepřítele, dříve než jej zbraní zasáhneš, to, králi vím — však zášti zaslepuje, to bude jiný boj než obyčejný! Ty sám jsi řekl, že se hněvem chvěješ. Já obávám se tvého neklidu.

Finn. Mám roh svůj s sebou, i kdyby stalo se, co, nemožné, že on by se mne byl — zvuk rohu přivolá mi pomoc.

Midak. Podej mi roh, sám přivolám ji, kdybych viděl, že podleháš.

Finn (dá mu roh). Zde. Však nyní neotálej déle. Kde jsou —

Midak. Nechceš raději meč můj? Je delší tvého, pomni, že Dermat má svou slavnou zbraň „Moralltu" po boku.

Finn. Můj meč je dobrý, proslavený. Hleď, jak se bojechtivě blýská —

Midak. Měř přece dříve . . . (Vezme mu meč z ruky a měří se svým.) Víš, králi, že poprvé meč tvůj v rukou držím? Jak divný pocit třímat slavnou tuto zbraň! Ta bojovala proti Lochlannům a králi Kolgovi?

Finn. Tak jest. Však podej sem a pojď.

Midak. Ó přej mi přece, abych se do lesku toho kovu zadíval . . . Kolga! Otec můj . . .

Finn. Byl velký bohatýr. Však neotálej, pojď —

Midak. Jen jedno ještě slovo, králi. Ty považuješ mne za zrádce, já ale pravil ti tam v Taře, že ani z nenávisti k Dermatovi, ani z lásky k tobě nejednám, a přišel čas, abych ti vysvětlil.

Finn. To později učiň — nyní dej mi meč a veď mne k němu.

Midak. Ne, slyš mne dříve! (Směje se.) Nedám ti dříve meč a nepovedu tě, až vyslyšels mne.

Finn (netrpělivě). Ty mučíš mě. Nuž budiž, však vysvětli to krátce.

Midak. Slyš. Byl jsem pouhým děckem, když Kolga, král, můj otec, na louku plnou květu před palácem v Bervě své bohatýry svolal a jasným hlasem děl: Jest jeden mezi vámi, jenž by cos vážného mi vyčítati mohl? At promluví. A jedním hlasem voláno: Nikoli.

Finn. Byl Kolga velký král.

Midak. Když všickni mlčeli, ozval se král. Jste slepí, tázal se, že moji velkou chybu nevidíte? Já posud jednu svatou zanedbal povinnost. Sám říkám o sobě, že jsem pán ostrovů a moře — a přece každý ví, že pravdu nemluvím. Jest jeden ostrov velký, krásný, ostrov zelených hor a děbří hlubokých, žírných pastvin, silných mužů, krásných žen, ostrov, jímž předci moji kdysi vládli, a který nyní za pána mne neuznává. Erin jest to. Vzhůru na Erin!

Finn. Nač mluvíš o té dávné křivdě? Tvůj otec vrh se na nás a my se bránili. On pad — my zvítězili. Osud určil tak. Ty ale nalezl jsi nový domov mezi námi.

Midak. Já vždycky cítil jsem se mezi vámi cizincem. Jest jeden toliko muž, jehož jsem miloval, a jejž miluji — Dermat O'Dyna.

Finn. Můj nepřítel! Ó, on všechna srdce k sobě obrátil! Ty miluješ jej, ty jej nevydáš! Ty obelhals mne —

Midak. Je v domě skryt, nelhal jsem. Já pravím ti, že jej miluji, a přece zabil bych ho, kdyby na něm krev mého otce lpěla. Já tím říci chci, že před mou pomstou ani láska neuchrání. A nyní chci slovo jedno slyšeti z úst tvých, — rci, kdo skolil mého otce?

Finn. To na věky zůstane tajemstvím. On padl v čestném boji rukou neznámou.

Midak. Tak všickni odpovídáte — a lžete všickni.

Finn. Jsi smyslů zbaven? Se mnou mluvíš tak?

Midak. Já vím, že Kolga král ne v boji pad. Byl podle zavražděn.

Finn. Ty mýlíš se —

Midak. Já viděl jeho pád. Ty sebou trháš? Ó věru, že máš proč. Sluj hluboká mě kryla, děcko chvějící se strachem. Já byl tam sám se starým bardem, mého rodu

přítelem. On raněn byl a umíral. Byl večer již a vzdáleného boje hluk k nám přicházel. Já plakal v úzkostech a lil z přílby vodu na zející rány starého přítele. Tu náhle přišel otec můj. „Vítězství kloní se k nám," tak zvolal umírajícímu v sluch. A ten se usmál. Otec obrátil se ke mně a pravil mi: „Utři své slzy, dítě. Hle, meč můj je porouchán, rychle, vyhledej mi jiný." V sluji bylo mnoho zbraní, a mezi tím, co jsem svou slabou dětskou rukou meč z kupy válečného orudí dobýval, spěl otec k blízké studánce a nahnul se, aby pil ... Tu zašustilo křoví. V plné zbroji, zuřivý, oči planoucí jak požár, temný, velký, hrozný, zjevil se cizí muž. On viděl otce, jenž jej neviděl, a já leknutím oněměl. Muž onen, onen vrah se vrhl na Kolgu, králi, a rázem zabil ho a vzmachem hlavu stal mu a odkvapil s ní — ponechaje trup mým slzám. Ty víš, že krvavá hlava krále Kolgy, mrštěna v řady bojujících Lochlannů hrůzou je porazila a k vítězství vám dopomohla.

Finn. Ó neslýchaná hrůza byla to — ty svědkem byls? A kdo byl onen muž?

Midak. Ty tážeš se? Ty lépe víš, než já to vědět mohl. Já pouhým dítětem byl, a soumrak již, a já hrůzou zmíral a slzami byl jsem slep. Vedle mne v stínu sluje umíral ten starý bard a skuhral jak ve

smrtelném chrapotu: „Běda pojde tvému rodu, vrahu prokletý, neb Kolga pomstěn bude. Chmura tvému žití a hanba-smrti tvé!“ Králi, já políbil třikráte trup svého otce a přísahal mu pomstu, sluncem, lunou a všemi živly. Dnes chci ji dokonat.

Finn. Vždyť ale vraha neznáš?

Midak. Já znám jej dnes, jak tebe znám. Slyš, králi Finne. Při loučení sňala moje matka zlatou hřivnu a obtočila ji králi Kolgovi jak řetěz kolem ramena. Ta hřivna pocházela z krajů věčné vesny, ze zahrad v Hisberně. Já znal ji dobře, předobře ji znám. Ta hřivna měla otce mého čaromocně chrániti. Nekonala úkol svůj, za to zradila však tajného proklatého vraha! Byla se při smrtelném zápase s ramena mého otce svezla a zachytla se vrahovi na roucho. Schvátil ji a uschoval za ňadra. Tak zmizela mému zraku rudě zazáříc — a neuviděl jsem jí více, až na Taře, kam tvoji posli ji přinesli, na Taře, kdes jí Granii ověsil — ty mého otce vrahu!

Finn. Ne, tot omyl! Ne. Ta hřivna byla mi dána —

Midak. Kdo ti ji dal?

Finn. Já slíbil, že to nepovím. On žádal tak, proč, to jsem nevěděl . . .

Midak (náhle zuřivě). Ty šedý lháři! Ne, tys jeho vrah, ty zemřeš rukou mou! Ty pro

svou zkázu přišels v tento dům. Jak beze zbraně Kolga padl, bez boje, podlec zavražděn — tak zhyneš ty! Tak podlým budu, jako ty byls! (Zavře rychle dveře a zatáhne závoru.)

Finn. Sketo! Ó zrádná zmije! Běda, kdo věří cizinci!

Midak. Pravdu máš, já Lochlan tobě věřil! (Směje se.) Ha, vidím úzkost v očích tvých —

Finn. Vidíš v nich nevoli a pohrdání. Bez boje padnouti. Vražda! Vražda! Ó Dermate, tys zkázou mojí!

Midak. Až klesneš do prachu, pak zavolám jej s Granií, by zajásali nad smrtelným tvým zápasem.

Finn. Není tak podlý, jak jsi ty! Kéž o tom věděl by, co se mnou počínáš!

Midak. Nač dlouhé řeči — zhyň jak vlk, jak pes — (Doráží na něj)

Finn. Tvou rukou! Hade! Dermate! Dermate! Zda slyšíš mne! Pojď na pomoc! Neb skol mě raději ty!

Midak. Ty marně voláš — zhyň. (Dotírá na něj.)

Finn. Dermate! Dermate!

Scéna čtvrtá.

Dermat. Grania. Předešlí.

Dermat (za dveřmi). Midaku, stůj! Ty s králem bojuješ?

Finn. Jsem beze zbraně, Dermate, to vražda jest, a ty jsi jeho pomocníkem!

Dermat. Midaku, otevři!

Midak. Až čin svůj dokonám! (Dotírá na Finna.

Finn (zápasí s ním). Vrahu! Vrahu! Běda, již neubráním se —

Dermat (rozbije dvéře a vstoupí. Grania zůstane tiše u dveří.) Stůj, Midaku! Co počínáš? Šetř bílé jeho vlasy!

Midak. Ó nech mě dokončit. Vlk, třeba starý, přec jen vlkem jest. (Dotírá na Finna.)

Dermat (vrhne se mezi ně). Zde, králi, jsem!

Midak. Ó bloude, pro zkázu svou jsi jej zachránil! Proč nezůstal jsi v úkrytě! Tak odplácíš mi lásku, spolčuješ se s nepřítelem mým a svým?

Dermat. Já slyšel v úzkostech jej volati... Králi... jak tíží mne tvůj pohled, chmura na tvém čele — — Křivda moje...

Midak. Ty nevíš, Dermate, jak jsi mi ublížil, ty překazils mi prolít krev a věčně budu po ní žízniti.

Dermat. Čím ublížil ti král?

Midak. Krev krále Kolgy na jeho ruce lpí, ont jeho vrah.

Dermat. Ne, Midaku — ó bozi — Midaku — král Kolga —

Midak. V boji padl? Tak věříš ty, já ale vím, že bídný, bídný vrah mu slávu ukradl a život.

Dermat. Ne, bohatýr jej skolil —

Midak. Bohatýr! Vlk napadl spícího lva —

Dermat (úzkostlivě). Mlč, Midaku —

Midak. Hrdého jelena zakousl pes — ó bídnější než slovem říci lze —

Dermat. Mlč, pravím ti, ty rouhači —

Midak. Ó byl to mrzký čin —

Dermat. Je-li ti život milý, mlč!

Midak. Co bráníš, jej? Buď hanba mu, po celý život, až pod zem ať jej hanba sleduje, buď popel jeho proklet —

Dermat. Mlč!

Midak. Před jeho mohylou ať plivne každý statný muž a zvolá sketo!

Dermat (strhne ho k zemi). Mlč! Byl to můj otec!

Grania. Ó věční bozí! To tedy byl tvůj trud!

Midak (pustí meč). Tvůj otec! Běda mi!

Finn. Co pravils, Dermate?

Dermat. Midaku, ty násilně vyrvals mi moje tajemství. Je pozdě pravdu skrývat. Měj si tedy celou. Donn otec můj byl sečí pološílen, omámen dýmem prolité krve mužův erinských. Nebyl svých smyslů více mocen. Zdálo se mu, že Erin v krvi tone, zdálo se mu, že jsme ztraceni — a zaplál záštím neukrotitelným, divokým. Žíznil po krvi toho, jenž našeho neštěstí byl původcem. Hledal marně krále Kolgu

v boji, prosekal si vaším vojem ulici . . . Náhle našel tvého otce u studánky . . . Řítil se, zuřivostí hluch a slep, na škůdce Erinu. Skolil jej jak vlka. — Když vítězství krvavým činem tím byl vydobyl, vrátila se mu rozvaha. On zhrozil se své děsné zuřivosti a zastyděl se za svůj čin. Stal se zachmuřeným, nešťastným. Nikdo nevěděl, co jej hnětlo . . . Žil v starém našem hradě prostřed hvozdův a nikdy více nevytasil meč. Když umíral, svěřil se mně. Midaku, já plakal nad tím, co byl učinil — a nad tebou . . . Já chtěl ti časem sděliti, co mne tížilo, já chtěl tě smířiti . . . Já bál se poskvrniti jeho památku . . . Svou láskou k tobě chtěl jsem nahraditi, co odčinit se nedá — — — Midaku, já snášel muka . . .

Midak. Ó žal, ó žal! (Zakryje si tvář.)

Dermat. Tak stojím mezi vámi, Midaku, a králi Finne, pod břemenem vin! Chmura na mne hledí z vašich čel, vy oba křivdy vyčítáte mi, vy oba nemáte nyní pro mne než nenávist . . . A přece oba jste mi drazí tak . . . Moje křivdy osud zavinil . . . Ó trpím velice . . .

Grania (přiblíží se a položí mu hlavu na prsa). Můj Dermate!

Dermat (ji přitiskne k srdci). Sladká útěcho!

Finn (sebou trhne). Ha, Grania! . . . Proč zakrýváš tvář závojem a odvracuješ se?

Dermat. Mně vyčítej, ne jí. Zde stojím, Finne, čekám pomstu tvou. (Podá Finnovi meč, který byl Midak pustil.) Zde tvoje zbraň —

Grania (vrhne se mu na prsa). A zde tvůj, choti, štít!

Dermat. Králi, chmurně hledíš na mne, mlčíš —

Midak. Král brvy stahuje — to věstí zlo. Kéž Ossian je zde! (Jde na práh a zatroubí.)

Dermat. Midaku, z tvých zraků soustrast zírá, mluv, ty chceš se se mnou smířit? Hleď, jest mezi námi boj přec nemožný! Ne, neodvracuj se a slyš. V mém domě zlata najdeš, drahých kamenův a zbraně vzácné, na mých pastvách stáda bloudí ohromná — já zaplatím ti skvěle hlavu po královsku. Vezmi vše, i dům, i moje lesy, chud jako žebrák vyjdu z vlastních bran, a přece ti budu žehnati za to, že smířil jsi se se mnou!

Midak (po krátkém vnitřním boji). Nuž budiž! Přijdu k tobě, hlavu zaplatíš a pokoj najde otcův duch!

Dermat. Díky! (Obejme ho.)

Scéna pátá.

Ossian, Oskar, několik lidí z jejich družiny. Předešlí.

Ossian. Dermat zde a král. — Můj otče, já sledoval tě těsně — já obával se, posud chvěji se — —

Finn. Tiše, synu. Já mu odpouštím.

Dermat (radostně). Králi —

Finn. Tiše. Ty dobře víš, že jinak nemohu. Já nechci pomstu — ty lásku nežádej.

Dermat. Ó smutný je to smír. Nechmuř se tak! Ó králi, úsměv jediný . . . Já na něj čekám, já o něj žebrám! Mně trudno tak. Jak zářivý byl úsměv tvůj za dávných dnův!

Finn. Ty zaplašils jej, Dermate, nepřipomínej mi, jakým že způsobem. Oskare, Ossiane, pojďte! Vrátíme se do Allenu. Ty, Dermate, jdi v pokoji na svého otce hrad. Pohřbi se ve starých lesích vašich jako on, a nikdy více nepřijď před mou tvář.

Dermat (klekne). Já půjdu na hrad otcův — ale přijď tam též, buď hostem mým! Pak uvěřím, že jsi mi prominul, ne dříve.

Ossian. Když smír chceš do opravdy, otče, vyslyš jej. Co teď mu nabízíš, zní jako posměch.

Dermat. Mne ničí chmura na tvém čele. Buď hostem mým. Když se mnou déle budeš, snad vrátí se ti dávná láska ke mně opět do prsou. Zde pod tímto krovem dlíti nemůžeme, ty uražen byls zde a já posud smířen nejsem s hostitelem. Pojď na můj hrad. Hleď, králi, sám ukládám si těžkou pokutu, bych tebe udobřil. Pro křivdu, kterou snášíš, trest si uložím. Po

. smíru mezi námi, po smíru celém, úplném, až jasno bude zase v oku tvém, odpluju do Albánu. Lid bratrský k nám volá o pomoc. Balor, král Fomorů, jej krutě sužuje. Ten hrozný Balor, král s okem děsícím, jenž obracuje temným kouzlem lidi v kameny . . . Finne, já půjdu proti Balorovi do boje, já nevrátím se dlouho, dlouho na Erin. Chceš, abych šel a abych v bitvě klesal pod břemenem myšlenky — že ty, ty, můj drahý, neskonale drahý, v hloubi duše snad mě proklínáš? Ty nemůžeš to dopustiti! Ty opak dokážeš!

Finn. Ty dojals mě. Dnes, věru, právo máš mnoho na mně žádati. Staniž se, jak díš. Já přijdu na tvůj hrad, já budu hostem tvým. Pak do Albánu pluj. Snad se mi po tobě zasteskne. Snad mezi tím, co vzdálen budeš, se opět dávné lásce naučím. Jdi.

Dermat. Jsi velký, Finne! Vím, že mnoho žádám, ty ale štědrým jsi. Pojď, Granio, sednem na koně, a pospíchejme domů, kam brzy naši hosti dorazí. Zdráv buď, Finne! Midaku, Ossiane, vy všickni na shledanou! (Odkvapí s Granií.)

Finn (ohlíží se). Proč všichni zdáte se tak zamyšleni? Vzhůru do lesa, kde čeká na nás lov. Jak odpočineme, půjdeme na hosty. Tot veselý je věru život . . .

(Všickni mimo Midaka odejdou.)

Midak (hledí za Finnem). Je chmurný jako bouř, a temný jako hrob . . . On těžce smíří se — a hněvu příčina je úsměv děvy. A já, a já? . . . . Můj otče ubohý, krev tvoje nepomstěna, a jak ochoten jsem slíbil smír! (Sedne do křesla a skryje tvář.)

(Opona spadne.)

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

Les na blízku Dermatova hradu, jenž mohutně v dáli nad stromy ční. Sem tam je mezi stromy na moře vidět. Po straně skála, z které studánka prýští. Jasný podzimní večer. Slunce zapadá, zář jeho pozlacuje ještě sem tam vrcholky stromů a uhasíná pomalu.

Scéna první.

Grania a Dermat přicházejí spolu se strany hradu.

Dermat. Než hvězdy vyjdou, přibude král Finn. Granio, jdi teď zpět, já počkám zde. (Sedne na balvan.) Dej rozkaz, aby narovnané hranice na vrších zapálili, ty slavně posvítí našim hostům na cestu. Ty vyjdeš nám pak až před vrata domu vstříc? Ty neodpovídáš, Granio, jsi zamyšlena.

Grania. Jsemť, Dermate.

Dermat. Ty myslíš na otce, s kterým také posud nejsme smířeni?

Grania. On jest dobrý, ó on se smíří snadno. Jiného cos mi tane na mysli.

Dermat. Odjezd do Albánu?

Grania. S tebou se loučiti bylo by přebolestné — však půjdu s tebou. Šťastně vrátíme se sem.

Dermat. Mír bude kolem nás, mír v našich srdcích.

Grania. Jak neskonale budem blaženi! (Chouli se k němu.) Já sotva štěstí svoje chápat dovedu. Tvůj dům je domem mým! Já do skonání s tebou budu, Dermate, zde v těchto lesích, jejichž věčný šum se sladkou hudbou zdá, tak konejšivou, touhy plnou. Ne, víc než v domě tvém v tvé duši sídlím, neb mocně trhla k sobě duši mou! Ó jak jsem šťastna!

Dermat. A přece oči tvoje vlhnou slzami.

Grania. Dermate, je cosi smutku podobného v nejhlubší hloubi velké blaženosti.

Dermat. Ty chvěješ se, Granio.

Grania. To vítr zavál od moře a zatřás mnou i stromy.

Dermat. Moře dýše chladně, zima nedaleka. Granio, tvůj plášť je lehký, zde vezmi můj. (Podá jí svůj plášť.)

Grania. Co vidím! Nemáš zbraně! Kde je tvůj meč?

Dermat. K čemu zbraň? Já vyšel hosty vítat —

Grania. Já Finnu nevěřím! Dermate, proč nemáš zbraň?

Dermat. Jak mu křivdíš —

Grania. Dermate, hleď, já chvěji se, to není mrazivý dech moře, co mnou lomcuje. — — Já měla sen — zlý sen —

Dermat. Slyšelas opět zvuky harfy z Tary? Děcko!

Grania. Ty posmíváš se, ale strach můj nezaplašíš. Já ve snu Finna viděla, jak přišel k nám, jak v síni naší seděl, jak sto dubů na pahorcích k jeho poctě hořelo, a rudá jejich světla šlehala do samé síně. A on se smál, a smál a vychloubal se svými zbraněmi, a úsměv jeho byl tak příšerný . . . Tu pravils mi: Jdi, Granio, přines mi můj slavný meč. Já šla, a temnem ložnice svítil meč tvůj Moralita jako bludičky. Třesoucí rukou sňala jsem jej se sloupu a oči zavírajíc šla jsem k tobě zpět. Na prahu síně zastavila jsem se před zavřenými dveřmi, pohledla na Moralltu — meč byl krvavý. Tu vykřikla jsem, neb v duši viděla jsem, jak ve snu vše se tuší, že mrtev jsi! A byl jsi mrtev, Dermate! Ležel jsi tak bled, tak bled, a Finn stál nad tebou a smál se příšerně a oči svítily mu prokletou jeho láskou.

Dermat. Nuž, Granio, byl to pouhý sen.

Grania. Sen byl to pouhý . . . Ale to nebrání ti, abys se mnou zpět do hradu šel a Moralltu připnul, starou, věrnou zbraň —

Dermat. Mám hosta vítat k boji připraven?

Grania. Kéž aspoň dýku bych v tvém pasu viděla! Já ti ji přinesu.

Dermat. Jdi, Granio, domů. Jdi, třeba chceš-li, pro tu dýku, než ale s ní se vrá-

tíš, budem s Finnem již u vrat, a dnes na večer, po hodech, zasmějem se spolu tvému strachu a tvým snům.

Grania. Tím lépe bude, Dermate. (Odejde.)

Scéna druhá.

Dermat. Později Midak.

Dermat (hledí za ní). Jak spěchá lesem! Granio! Neslyší. Již zmizela. A já bych chtěl, by ještě byla zde ... (Ohlíží se.) Večernice vyšla nad mořem, a světlo její nabývá síly. Finn nemůže být daleko.

Midak (vystoupí z houští). Dermate!

Dermat. Ty zde! Ty přišels s Finnem! Buď vítán jako slunce! Tvá láska ke mně jest větší zděděné, povinné nenávisti! — Ó drahý hoste, jak sladký připravils mi okamžik!

Midak. Nepřicházím co tvůj host. Nevejdu pod tvůj krov.

Dermat. Tot trpké sklamání. Ty přišels tedy chladně o hlavu vyjednávat, kterou ti platit chci?

Midak. Tak jest. To nemůže tě překvapiti.

Dermat. Ne. Já myslil však, že spěchat nebudeš, že popřeješ mi, abych slavil s králem Finnem smír. Ty ale spěcháš. Ty víš, že pluju do Albánu, a proto spěcháš snad. Koráb leží již vystrojen na blízku

tam za stromy. Midaku, pluj se mnou. Já v boji budu tebe chrániti, za tebe krvácet. Tím vykoupím se snad z kletby tvé mrazivosti. Pluj se mnou, Midaku! Buď opět věrným druhem mým. — O hlavu snadně se dohodnem.

Midak. Jsi jist, že bude vše tak snadné?

Dermat. Jsemť, neboť vím, že ke všemu přistoupím, co žádat budeš. Nuž, tedy mluv, co žádáš?

Midak (určitě). Granii . . . Co sebou trháš? Proč hledíš na mne, jako by se ti byla zjevila příšera?

Dermat (s úsměvem). Jsemť věru dětinský. Je to tak prosté: Já ti nerozuměl. Co tedy žádáš?

Midak. Granii.

Dermat (přistoupí k němu). Midaku, v lesích rostou plody jedovaté, proklaté, ty mysl matou podivně. Ty některý z nich požils cestou, tvůj jazyk mluví, o čem tvůj rozum neví.

Midak. Za otce svého krev já žádám Granii. Nic víc, nic míň. Ty vydáš mi ji? Rci ano nebo ne.

Dermat. Blouzníš horečně!

Midak. Rci ano nebo ne.

Dermat. Ne.

Midak. To čekal jsem. Dobře tak. Hlavu, kterou žádám, zaplatiti nechceš mi. Co myslíš, tedy, že se stane?

Dermat. Já rozumím. Midaku, ty chceš boj. Sám tedy čas a místo ustanoviš. Ó Midaku, jsi tvrdý . . .

Midak. Tak nesuď, Dermate. Ó byl to dlouhý v duši boj. Ne srdce mé — mě temná pudí moc. Můj spánek podobá se mučení. Já otce vidím každou, každou noc. Jak paprsek se smykne do lesa, tak bledý jeho stín se mihne síní k mému loži, nese se, pak zírá na mne. Já s pláčem po něm ruce vztahuji a vzkřiknu zděšeně, neb — hrozná vidina! — on statou hlavu svou si s ramen sejme, rukou za vlasy ji pozdvihne a svítí jí — v níž oči obrácené v sloup se koulí, svítí jí na mne, jako kahancem! Dermate, on nechce smír, odmítá platy, on proto hned mě vedl na stopu, jakmile v Taře Kormak král mě smířiti se snažil. Já jinak jednat nemohu!

Dermat (podává mu ruku). Zde, Midaku, má ruka na důkaz, že tě chápu, ubohý. Buďsi tedy boj. Ty jinak nemůžeš. Však dej mi času, bych přivyknouti mohl myšlence — že proti tobě jest mi zvedat zbraň.

Midak. Ty nevíš, jak mne mučíš — ty nevíš, co jsem přísahal, než jsem vraha znal.

Dermat. Pomstu? Vím.

Midak. Ale jakou, netušíš.

Dermak. Buď pevným, Midaku, a čiň, co činiti ti jest. Dnes ale buď mým hostem —

Midak. Ne. Budu pevným, jak to žádáš, a učiním, co činiti mi jest.

Dermat. Ah, někdy zdá se mi, že přijde krasší doba, že záští nebude se více děditi, že láska, přátelství a vše, co sladkého v duši dříme lidí, tam plným leskem vzplane, jak letním ránem květy rozpučí!

Midak. Žel, že doba ona ještě nepřišla. (Slyšeti roh.)

Dermat. Král Finn se blíží.

Midak (stranou). Pak třeba spěšně jednati. (Přistoupí těsněji k Dermatovi.)

Dermat. Z tvých očí hrozí noc. Co chceš mi, Midaku?

Midak (vrazí mu dýku do srdce). Tvou krev!

Dermat (klesne vedle studánky). Ó Midaku, tos tedy přísahal! Ó Granio, pozdě přijde tvoje zbraň . . . (Omdlí.)

Midak (klesne vedle něho). Bled! Umírá! Hodino prokletá!

Scéna třetí.

Finn. Oskar. Ossian. Družina s pochodněmi. Předešlí.

Finn (za scenou). Slezte s koňů! Zde pojďte po široké stezce. Holá! Sem svítte pochodněmi. (Vstoupí.) Tak blízko hradu jsme a posud nikdo nepřišel, aby nás přivítal. Já očekával vroucnějšího hostitele.

Ossian. Můj otče, rci, že zrak můj mýlí se! Ó úžas, úžas!

Finn. Kam hledíš synu? Co vidíš hrozného?

Ossian. Tam leží v krvi muž, je bled, je něm —

Oskar. Tot Dermat sám, a Midak nad ním truchlí.

Ossian. Midaku, rci, kdo byl tak bídným, podlým —

Midak (vstane). Ne bídným, ani podlým nebyl jsem. Já vykonal, co konat slušelo, jen spravedlnost. On hlavu platit nechtěl, nemohl. Tu odňal jsem mu žití. Krev jeho za mého otce krev. To zákon pravěký.

Ossian. Ó věčně živí bozi! Dermat můj!

Oskar. Můj děde, jak tvé oči svítí divou radostí!

Finn. Nuž ano! Mně bouří radost všemi žilami! Bled leží přede mnou a v prachu nepřítel! Já výskati bych chtěl, jak vínem zpit!

Ossian. Mlč, starče, sice zapomenu, žes mi život dal!

Oskar. Tiše! Dermat žije, otvírá oči!

Dermat (slabě). Finn?

Finn. Zde stojí před tebou — a směje se.

Oskar. Děde! Děde!

Dermat. Finne, ty směješ se, žes přišel ještě v pravý čas. Já umírám, však ty mě zachráníš — král blahotvorné ruky zázračné.

Finn. Jak mýlíš se!

Midak. Ó starče pospěš si! Já konal ničící svou povinnost — ty konej spásonosnou.

Oskar. Slyš, jasným hlasem bublá pramen zde, a ze skály ti spěje vstříc.

Dermat. Pomoz mi!

Finn (s divým smíchem). Tobě pomoci, bloude. Já splácím dnes za onen večer v Taře.

Dermat. Finne! Finne! Ty krutější chceš býti než on, jenž ubil mě? To jest tvůj smír?

Finn. Co mi vyčítáš? Ty vynutils mi smír tam v domě v Kerry. Tvoje přání vyplnil jsem. Jdu k tobě co tvůj host. Mou vinou nehyneš — jsme vyrovnáni. Sám osud jal se pomstit mě, když já se zřekl odvety. Ne já, on povalil tě. Proč měl bych já tě zvedati? Jsi cizí mému srdci — lupiči mé cti, mé nevěsty! Jsi bled, kde teď je krása tváři tvé? Kéž Grania tě vidí, jak retem trháš zkřiveným! Zda okouzlí ji hasnoucí tvůj zrak?

Dermat. Jsemť tvému srdci cizí. Zlý pohled tvůj to hlásá více ještě než tvá slova. Však, Finne, pomni, jak věrně jsem ti druhdy sloužíval! Ó nerad chlubím se! Připomeň si ale jen onen večer v domě Angusově, když Karbri metal oheň do síně a palác obklopil s tím divým lidem z Tary, z Bredžie a Karmny, jenž staré křivdy na

tobě pomstit bažil. Kdo tenkráte tě zachránil? Svůj život nasadil? Zda onoho večera bys mi byl doušek vody z divotvorné dlaně odepřel? Jsi mi jej dlužen, Finne!

Finn. To dávno je, mnohem blíže je ten večer v Taře, kde zneuctil jsi moje šediny, kde vydal jsi mě posměchu, a ženu ukrads mi — kterou jsem miloval.

Dermat. O lásce nemluv, starče.

Finn. Já stařec o ní mluvit mohu! V dnech mladosti jest hříčkou, kterou snadno nahraditi lze, mně starci nad hrobem však byla zdrojem života. — Unikla a život uniká mi s ní. Jsem jako žíznivý, kterému rozbil s vodou nádobu. V mém nitru nezbylo než palčivého ohně — záští.

Dermat. Dar z její ruky vzal jsem její lásku, já nejsem vinen, králi. Ó pospěš, slabost jímá mě a dech se krátí —

Oskar. Hanba tobě, děde! Já nenávist ti přísahám, a neuzdravíš-li jej, sám nepůjdeš odsud živ!

Finn. Ha, chlapče, hrozíš mi?

Oskar (klekne). Ne. Odpusť. Já kolena tvoje objímám, ustrň se, hle, život jeho prchá.

Finn. Ó! (Učiní krok k stuádnce.)

Ossian. Díky, otče!

Finn (stojí tiše). Já nemohu! On vzal mi Granii — on potupil mě.

Ossian. Starče, starče! Kolikrát za tebe bojoval? A jeho lásky k tobě zapomínáš? Pospěš!

Dermat. Finne, ustrň se nad mladým věkem mým! Má slunce ráno vstávat nad lesem a každému zářiti, jen mně ne, neblahému? Ó nevrhej mě mezi stíny, králi! Jak draze, Finne, jsem tě miloval ... Ach, budeš činu svého litovati! Výčitka se bude za tebou ploužit životem, a ruce mátožné budou tě od prahu blaha trhati a pokoje ... Ó Finne, výčitka bude u tvého krbu sedět, a jako příšera u tvého lože stát. Finne, není ti žel síly zde v tom rameně? Tvůj syn, tvůj vnuk, ó celý Erin bude ji snad někdy postrádati! Budou po ní volat — a kde bude, ach!

Finn (nahne se nad studánkou a noří ruku do ní). Hlas tvůj mi vniká do srdce — mimoděk — a přece —

Dermat. Buď veliký a dobrý — nedej mi zahynout — smrt blíží se mi, Finne! Ó krásný živote!

Ossian. Spěš, otče! Umírá. (Nutí jej k studánce.)

Dermat. Život! život! Ach prchá jako stín ... Ó Granio!

Finn (vztyčí se). Granio? To slovo zabilo tě! Zhyň.

Dermat. Granio! (Zemře.)

Ossian (klekne). Mrtev! Ó bezdno žalostí!

Všickni (mimo Finna). Běda!

Oskar. Největší bohatýr Erinu zde zemřel, a nejryzejší srdce přestalo tlouci. Kéž místo tebe, Dermate, zde ležím sám!

Grania (za scenou). Dermate! Kde jsi?

Ossian. Kde jest? Kdo na tu prostou otázku nám odpoví? (Hodí plášť na mrtvolu.)

Scéna čtvrtá.

Předešlí. Grania.

Grania. Dermate!... Král Finn. Buď vítán Kde jest můj choť? Vy nepotkali jste ho v lese? Vy všichni mlčíte, klopíte zraky. To hrozný význam má. Finne, kde jest Dermat? Ossiane, mluv!

Ossian. Ó netaž se... ne mne... tam toho... (Ukazuje na Finna.)

Grania. Králi, velím ti, bys mluvil.

Finn (pozvedne plášť). Viz!

Grania. Ó kletba vrahům! (Padne na mrtvolu a líbá ji.)

Finn. Midak spáchal krvavý ten čin, ne já.

Midak. Vrháš na má bedra vinu svou? Já nesu těžce břímě osudu. Tvá vina větší jest.

Grania. Jak bledá tvoje líc! A srdce netluče i když tě líbám, líbám... Tak brzy láska tvoje uhasla? Zde, hlavo, odpočívej na mých ňadrech, ne na kameně... Tak hlucho jest a mrtvo v nich, jak v něm...

Ossian. Kéž slzy tvému bolu ulehčí!

Grania. Slzy? Ne . . . Ossiane, hleď, jak krásný je, když vítr vlasy jeho pozdvihuje! Jak když nad čelem mu vlají tmavé paprsky . . .

Finn. Zvedněte tělo. Neste jej do hradu. (Jeviště zaplane rudě.) Ha, ohně planou, ty měly hosta vítat. Teď svítí hostiteli při pohřbu. Zvedněte jej!

Grania. Ne, my spolu v lese zůstanem a naslouchati budem hlasům noci. (Pozvedne hlavu k nebi.) Ó, hvězda večerní. Byl jako ona, zazářil a zašel za lesy. Bohatýři hynou a sketa žije dál.

Ossian. Pojď se mnou, Granio. Čas bolu uleví.

Grania. Můj bol je jako vítr, který burácí dál a dál a dál, a nikdy váti přestat nemůže. Co říci chtěla jsem ti, Dermate? Ach ano . . . Já přinesla tvou zbraň . . . Tvá dýka přišla pozdě pro tebe, ne pro mne. (Probodne se.)

Všickni. Ó běda! Granio!

Grania. Ó jak to v prsou chladí . . . (Klesne na mrtvolu.) Má zašlá hvězdo! (Zemře.)

Midak. Teď, králi, jest společný náš zločin dokonán. Ó Dermate, ó Granio, sladký buď vám klid! Smrt všude číhá — snad brzy najde mne . . . Ty, Finne, zdráv buď a šťasten, můžeš-li. (Jde.)

Ossian. Buď zdráv, otče. Loučím se s tebou

20*

na vždy. Já do Albánu přeplavím se místo Dermata — a nikdy více neuzříš mou tvář.

Finn. Synu! Stůj! Tot nemožno! Syn králův nemůže se vzdáti dědictví —

Ossian. Já ale vzdávám se. Já odcházím od břehův otcovských a do Albánu neberu než harfu svou. Tam pěti budu jim o starém králi v Erinu, jenž v pusté sedí síni — bez srdce, neb shořelo mu v záští plamenech.

Oskar. Otče, pojď! Bozi s tebou, rodná půdo. (Oba odcházejí.)

Finn. Oskare! Ó synu mého syna! Zůstaň! Jsem jako starý strom, jenž práchnivý, jímž vítr lomcuje. Sláva moje vadne. Bozi odstupují ode mne, já jejich darů vzdal se v šílenství, ta ruka více blahotvornou není. Můj osud věru zatemňuje se! Kdo bude se mnou, s kmetem, v chmurném domě bolest snášet? Kdo stáří moje těšit? V trpkostech smrti budu sám a sám!

Oskar (zastaví se). Ne! (Ukazuje na mrtvoly.) Krvavá jejich památka s tebou zůstane. (Odejde za Ossianem.)

Finn. Ó těžký zármutku! (Zahalí si tvář.)

(Opona spadne.)

(1886.)

OBSAH.

Str.

Doña Sanča 1

Tři komedie:

Bratři (Čínská komedie) 87

Z dob růžového jitra (Pastýřská hra biblická) 153

Lásky div (Žaponská komedie) 189

Legenda z Erinu 215